

COMMERCIAL CORPORATION & COMPETITION LAW
OLOMOUC LAWYERS DAYS 2016, INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. MAY 2016

VÝZVY
V PRÁVU
OBCHODNÍCH
KORPORACÍ
A V PRÁVU SOUTĚŽNÍM

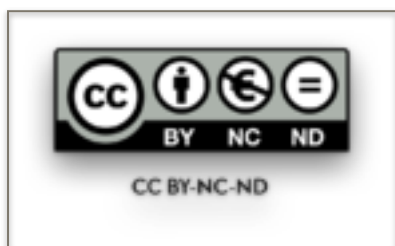
MICHAL ČERNÝ - MICHAL PETR
EVA ZORKOVÁ - JAN DOHNAL - ZDEŇKA KAJLIKOVÁ

2016 IURIDICUM OLOMOUCENSE O.P.S.

POVINNÉ ÚDAJE

Tato e-kniha/e-book volně navazuje na sekci práva obchodních korporací mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2016, kterou ve dnech 19.-20.05.2016 pořádala Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci této konference se opět uskutečnila sekce práva obchodních korporací.

E-kniha obsahuje několik samostatných kapitol, které se zabývají vybranými otázkami práva obchodních korporací a právem soutěžním. Kapitoly pak rozvíjí samostatné právní problémy, a proto byla e-kniha nazvána *Výzvy v právu obchodních korporací a v právu soutěžním*.

Publikace je šířená pod licencí Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dílo je možné opakovaně používat za předpokladu uvedení jmen autorů a jen na nekomerční účely, přičemž

není možné z díla ani z jeho jednotlivých částí vyhotovit odvozené dílo formou zpracování nebo jiných změn.

Olomouc, prosinec 2016
Michal Černý Ph.D.

Recenze: Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

© 2016 Michal Černý, Michal Petr - Eva Zorková, Jan Dohnal, Zdeňka Kajliková.

Vydalo: Iuridicum Olomoucense o.p.s.
ISBN: 978-80-87382-81-3 (ePub), 978-80-87382-82-0 (PDF)

COMMERCIAL CORPORATION & COMPETITION LAW
OLOMOUC LAWYERS DAYS 2016, INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. MAY 2016

VÝZVY
V PRÁVU
OBCHODNÍCH
KORPORACÍ
A V PRÁVU SOUTĚŽNÍM

MICHAL ČERNÝ - MICHAL PETR
EVA ZORKOVÁ - JAN DOHNAL - ZDEŇKA KAJLIKOVÁ

2016 IURIDICUM OLOMOUCENSE O.P.S.

EDITORIAL

Tato e-kniha/e-book volně navazuje na sekci práva obchodních korporací mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2016, kterou ve dnech 19.-20.05.2016 pořádala Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci této konference se opět uskutečnila sekce práva obchodních korporací.

E-kniha obsahuje několik samostatných kapitol, které se zabývají vybranými otázkami práva obchodních korporací a právem soutěžním. Kapitoly pak rozvíjí samostatné právní problémy, a proto byla e-kniha nazvána Výzvy v právu obchodních korporací a v právu soutěžním.

Olomouc, prosinec 2016

Michal Černý Ph.D.

O AUTORECH

MICHAL ČERNÝ, PH.D.

Michal Černý Ph.D. je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na které působí od roku 1996. Je rovněž členem výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Ve výzkumné a publikační činnosti se zaměřuje na právo duševního vlastnictví (především na práva na označení) a na právo obchodních korporací.

Působí také na jiných vysokých školách v České republice a na Slovensku, v rámci pedagogické, oponentní či recenzní činnosti. Je rovněž evropským zástupcem - ochranné známky a (průmyslové) vzory (ETMA, EDA) a patentovým zástupcem (M+D).

JUDR. MICHAL PETR, PH.D.

Michal Petr je odborným asistentem na Katedře mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vyučuje evropské právo se zaměřením na právo hospodářské soutěže, státní podporu, veřejné zakázky a regulaci síťových odvětví, soutěžní právo pak rovněž na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zkušenosti v těchto oblastech získal díky svému působení u Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v letech 2011 a 2012 a zejména na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, kde byl zaměstnán od roku 2003 jako ředitel Legislativně právního odboru, od roku 2009 jako ředitel Sekce legislativy a mezinárodních

záležitostí a konečně v letech 2010 – 2015 jako místopředseda Úřadu. Je autorem řady publikací na téma soutěžního práva, sektorové regulace a vybraných otázek správního trestání, členem redakční rady časopisů *ANTITRUST* a *Public Governance, Administration and Finances Law Review*, jakož i národním korespondentem časopisu *European Competition and Regulatory Law Review*. Je rovněž členem rozkladové komise České národní banky a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

MGR. JANDOHNAL, LL.M.

Mgr. Jan Dohnal je v současné době doktorandem na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Je absolventem Právnické fakulty UP (Mgr.) a University of Michigan Law School (LL.M.) Mgr. Dohnal se ve svém postgraduálním studiu zabývá právem obchodních korporací a vybranými otázkami z oblasti Corporate Governance. V minulosti pracoval na projektech Ministerstva spravedlnosti ČR týkající se nové úpravy soukromého práva, v současné době působí jako podnikový právník v investiční společnosti.

MGR. EVA ZORKOVÁ

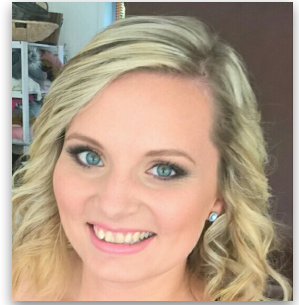
Mgr. Eva Zorková, nar. 1989, absolventka Panevropské vysoké školy, fakulty práva. Aktuálně studuje v rámci postgraduálního doktorského studia v oboru Evropské a mezinárodní právo na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Její specializací jsou otázky týkající se (evropského) soutěžního práva.

Mgr. Zorková absolvovala studijní pobyty na University of Maribor ve Slovinsku, University D'Auvergne ve Francii a Eötvös Loránd University v Maďarsku. Od roku 2015 působí rovněž jako právní editorka ve společnosti Caselex.

MGR. ZDEŇKA KAJLIKOVÁ

Mgr. Zdeňka Kajliková je externím doktorandem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a zároveň exekutorským koncipientem. V rámci postgraduálního studia se zabývá postihy podílu v obchodních společnostech a družstvech, tedy nejen právem obchodních korporací, ale i exekucním a insolvenčním právem. Absolvovala stáž na Okresním soudě v Olomouci a v notářské kanceláři ve Vídni.

OBSAH

POVINNÉ ÚDAJE	2
TITUL	3
EDITORIAL	4
O AUTORECH	5
OBSAH	8
NAŘÍZENÍ EIDAS A JEHO VÝZNAM PRO ČESKÉ PRÁVO OBCHODNÍCH KORPORACÍ	11
Prohlášení o výstupu projektu	13
1. Úvod	14
2. Obecně o právním jednání elektronickou cestou v české právní úpravě s ohledem na novou evropsko-unijní úpravu	15
2.2. Kategorie elektronických podpisů v evropsko-unijním právu a v českém (národním) právu	17
2.3. Jak elektronicky podepisovat (v ČR)?	21
2.4. Konverze (a česká cesta zrovnoprávnění obou způsobů písemných právních jednání (listinná podoba vs. elektronická podoba)	24
2.5. Dílčí závěr	28
3. Úprava výkonu hlasovacího práva na nejvyšším orgánu české obchodní korporace	30
3.1. Historické kořeny úpravy	30
3.2. Obecně o úpravě jednání na dálku v rekodifikovaných předpisech českého soukromého práva	33
3.3. Procedura per rollam v současné právní úpravě společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstva	35
3.4. Technická účast na jednání valné hromady společnosti s ručením omezeným	37
3.5. Technická účast na valné hromadě akciové společnosti	39
3.6. Dodatečné hlasování (společníka české společnosti s ručením omezeným)	40
3.7. Výkon hlasovacího práva akcionáře v rámci procedury per rollam (elektronickou cestou)	41
3.8. Výkon hlasovacího práva společníka společnosti s ručením omezeným per rollam (elektronickou cestou)	50
3.9. Kde problémy nejsou	66
3.10. Krátce k právním jednáním nejvyššího orgánu osobních společností nebo obdobných (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení)	69
3.11. Dílčí závěr a návrhy de lege ferenda	71
4. Slovenská právní úprava	72
4.1. Obecný úvod	72

4.2. Obecná úprava právních jednání na Slovensku s akcentem na právní jednání elektronickou cestou	73
4.3. Slovenské zrovnoprávnění elektronické a listinné formy právních jednání	75
4.4. Elektronický podpis, elektronické schránky - nařízení eIDAS, zákon 305/2013 Z.z. , o E-Governmente, a zákon č. 272/2016 Z.z. o doveryhodných službách	77
4.5. Dílčí závěr k elektronickým podpisům ve slovenském právu a k elektronickým schránkám	81
4.6. Možnosti projevu vůle - hlasovacího práva na dálku ve slovenských obchodních korporacích	82
4.7. Komparační závěr	85
5. Závěr kapitoly	87
Použité zdroje ke kapitole	91
<u>SOUKROMÉ PROSAZOVÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA PŘED ÚČINNOSTÍ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2014/104/EU 95</u>	
Prohlášení o výstupu projektu	97
1. Úvod	98
2. Vývoj evropské judikatury v oblasti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva	101
2.1. BRT v Sabam (C-127/73)	102
2.2. Courage Crehan (C-453/99)	103
2.3. Manfredi (C-295/04)	105
2.4. Pfeiderer (C-360/09)	107
2.5. Otis (C-199/11)	109
2.6. Donau Chemie (C-536/11)	112
2.7. Kone (C-557/12)	114
3. Vývoj přístupu k soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva na úrovni Evropské komise	117
3.1. Zelená kniha Komise	118
3.2. Bílá kniha Komise	120
3.3. Návrh nové Směrnice	124
3.4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU	126
4. Soukromé prosazování soutěžního práva v členských státech Evropské unie	128
4.1. Prosazování soutěžního práva v členských státech Evropské unie	130
5. Dosavadní stav soukromého prosazování v České republice a výzkumu dané problematiky	132
5.1. Popis získávání dat	134
5.2. Statistické výsledky výzkumu	136
6. Závěr kapitoly	142
Použité zdroje ke kapitole	144

OCEŇOVÁNÍ PODÍLŮ NA OBCHODNÍCH KORPORACÍCH JAKO VÝZVA PRO MODERNÍ PRÁVNÍ ZÁSTUPCE A SOUDCE **146**

1. Úvod	148
2. Oceňování obchodních podílů ve státu Delaware	150
2.1. Před rozhodnutím ve věci Weinberger	150
2.2. Po rozhodnutí ve věci Weinberger	152
3. Metoda diskontovaných peněžních toků	153
4. Oceňování minoritního podílu	156
4.1. Započítání diskontu za minoritu	156
4.2. Synergie	157
5. Následný vývoj	160
6. Závěr kapitoly	161
Použité zdroje ke kapitole	162

EXEKUCE POSTIŽENÍM ZÁVODU **163**

1. Úvodní poznámky	164
2. Rozhodnutí o postihu obchodního závodu	166
3. Závěr kapitoly	171
Použité zdroje ke kapitole	173

NAŘÍZENÍ EIDAS A JEHO VÝZNAM PRO ČESKÉ PRÁVO OBCHODNÍCH KORPORACÍ

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Anotace: Tento text se zabývá otázkou výkonu hlasovacího práva v české obchodní korporaci elektronickou cestou. Zaměřuje se hlavně na výkon hlasovacího práva společníkem společnosti s ručením omezeným, doplňkově pak také na výkon práva akcionářem akciové společnosti resp. členem družstva. Analyzuje změny, které přineslo nařízení eIDAS. Doplňkově se pak zabývá řešením obdobných otázek ve vztahu ke společníkům a slovenským obchodním korporacím a vyvozuje závěry také na podkladě provedené komparace.

Klíčová slova: Elektronický podpis, (prostý/běžný) elektronický podpis, dynamický biometrický podpis, zaručený elektronický podpis, kvalifikovaný elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis. Společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo. Valná hromada (členská schůze), hlasování na valné hromadě (členské schůzi). Per rollam (přijímání rozhodnutí -). Dodatečné hlasování společníka společnosti s ručením omezeným. Technická účast společníka na hlasování valné hromady společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti.

Abstract: This text deals with the question of executing voting rights in the Czech business corporation electronically (electronic way of communication). It focuses mainly on the exercise of voting rights in a limited liability company, additionally also on the exercise such right in joint stock company (public limited company) or in a co-operative. This text analyzes the changes brought by Regulation (EU) eIDAS. Additionally it deals with the solution of similar issues in relation to

shareholders and Slovak business corporations and also draws conclusions on the basis of the comparison.

Keywords: Electronic signature, dynamic biometric electronic signature, guaranteed electronic signature, qualified electronic signature, recognized electronic signature. Limited liability company, public limited company (joint stock company), co-operative. Shareholders meeting, voting procedure. Per rollam procedure. Additional voting of absentee shareholder of a limited liability company. Technical participation of shareholder on voting procedure of Shareholders Meeting of limited liability company or joint stock company (public limited company).

Prohlášení o výstupu projektu

Tato kapitola je jedním z výstupů projektu „Označení původu a zeměpisná označení v Polsku a na Slovensku - pokračování. Elektronická komunikace (zejm. přeshraniční),“ jehož řešitelem byl v roce 2016 autor kapitoly.

1. Úvod

Právní jednání elektronickou cestou je běžnou součástí každodenního života v 21.století. Právní předpisy na tuto skutečnost reagují a normují některé základní otázky právních jednání učiněných elektronickou cestou. Tento text se zabývá právními jednáními, kterými společník české obchodní korporace vykonává své elektronickou cestou hlasovací právo na valné hromadě kapitálové společnosti (případně členské schůzi družstva) nebo v proceduře ekvivalentní valné hromadě (členské schůzi) - per rollam. Rovněž se zabývá otázkou dodatečného výkonu hlasovacího práva elektronickou cestou po konání valné hromady společnosti s ručením omezeným.

Př zpracování tohoto textu autor vychází ze základní premisy, podle které by výslovně učiněná písemná jednání - ať již v listinné podobě nebo elektronické podobě (elektronickou cestou) měla být ekvivalentní, tzn. společník by měl být schopen vykonat své hlasovací právo jím zvolenou cestou právního jednání. Tato pracovní hypotéza bude ověřena. Výsledkem má být návrh doporučených změn právních předpisů, bude-li hypotéza vyvrácena.

Doplňkově budou obdobné otázky řešené také podle práva Slovenské republiky, a to podle předpisů upravujících právní jednání a výkon hlasovacího práva ve slovenské obchodní korporaci (společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstvu). Sekundárním výstupem bude komparační závěr s případnými návrhy na změny české právní úpravy a odůvodněními.

Jak využít elektronického podpisu v rámci vztahů v obchodních korporacích (v České republice).

2. Obecně o právním jednání elektronickou cestou v české právní úpravě s ohledem na novou evropsko-unijní úpravu

2.1. Obecná úprava právních jednání v českém právu

Historicky byla první úprava právního jednání písemnou formou elektronickou cestou obsažena v zákoně č. 40/1964 Sb., Občanském zákoníku, ve znění zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu (dále jen "(CZ)ZEP")- od 01.10.2000. Od tohoto dne byl v českém právu normován jak elektronický podpis, tak i v Občanském zákoníku formálně upraveno právní jednání písemnou formou elektronickými prostředky (podepsané elektronickým podpisem podle (CZ)ZEP).

Občanský zákoník - zákon č. 40/1964 Sb. byl zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., a to s účinností od 01.01.2014. Oproti tomu zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, byl sice během své platnosti několikrát novelizován, zrušen byl však až zákonem č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce (s účinností od 19.09.2016). ZEP se však stal částečně obsolentní již od 01.07.2016, neboť k tomuto dni nastaly přímé účinky nařízení eIDAS, které má při aplikaci přednost před vnitrostátním zákonem.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (dále také jen "NOZ"), upravuje v základu i právní jednání elektronickou cestou, a to jako podtyp písemného právního jednání. Ust. § 561 odst. 1 NOZ sice pro platnost písemného právního jednání obecně vyžaduje podpis, na stranu druhou však obsahuje výjimku - nahrazení podpisu jeho obrazem vyhotoveným "mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé". Jako doplňující je nutno chápat ustanovení § 566 odst. 1 NOZ, který stanoví, že *"Není-li soukromá listina podepsána, je tom, kdo ji použil, aby dokázal, že pochází od osoby, o níž to tvrdí."*

Ohledně právních jednání učiněných elektronickou cestou pak NOZ v § 561 ods.1 třetí věta normuje, že *"jiný právní předpis stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat."* Tímto předpisem byl v době přijetí

Občanského zákoníku zákon č. 227/200 Sb., o elektronickém podpisu,¹ od letošního roku je těchto předpisů více. Předně jde o *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru* (dále jen nařízení eIDAS).² Nařízení eIDAS je přímo použitelné ve všech členských státech od 01.07.2016.

Neméně důležitým je rovněž vnitrostátní český (zbytkový) zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce (dále též jen “(CZ)ZSVDEK”) a rovněž zákon č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. (CZ)ZSVDEK je účinný ode dne vyhlášení - tj. od 19.09.2016

Účelem tohoto textu je analyzovat některá ustanovení shora uvedených předpisů a upozornit na změny, které v sobě nová právní úprava zahrnuje. Především pak s akcentem na právo obchodních korporací.

---

¹ tento zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, transponoval do českého práva Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES o zásadách Společenství pro elektronické podpisy. Dále např. viz. Lechner, T. *Deset let vývoje zákona o elektronickém podpisu*. In *Právní rozhledy*, 2010, 14, s. 526.

² plný úřední název nařízení zní: nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES. Pozn. autora: Zrušenou směrnicí je směrnice dříve upravující harmonizaci práva elektronických podpisů v členských státech EU

2.2. Kategorie elektronických podpisů v evropsko-unijním právu a v českém (národním) právu

Přímo použitelné nařízení eIDAS obsahuje základní definice i kategorizaci elektronických podpisů pro všechny členské státy EU. Elektronické podpisy se dají rozdělit na prosté e.p., zaručené e.p. nebo kvalifikované e.p.

Tato kategorizace je obdobná dřívější kategorizaci elektronických podpisů dle zrušeného českého (CZ)ZEP.

Podle nařízení eIDAS jsou Elektronickým podpisem data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena, a která podepisující osoba používá k podepsání (čl. 3(10) nařízení eIDAS)³. Pokud nejsou u konkrétního elektronického podpisu splněny podmínky pro jeho podřazení pod zaručený nebo kvalifikovaný el.podpis, pak takový elektronický podpis můžeme nazvat *prostým elektronickým podpisem*. Nařízení eIDAS však zná i další zvláštní kategorie elektronických podpisů. Jsou jimi zaručený elektronický podpis a kvalifikovaný elektronický podpis.

Zaručený elektronický podpis definuje čl. 3(11) nařízení eIDAS jako "elektronický podpis, který splňuje požadavky stanovené v článku 26, splňuje tedy kumulativně následující podmínky:

- A. je jednoznačně spojen s podepisující osobou;
- B. umožňuje identifikaci podepisující osoby;
- C. je vytvořen pomocí dat pro vytvoření elektronických podpisů, která podepisující osoba může s vysokou úrovní důvěry použít pod svou výhradní kontrolou;

---

³ v tomto textu jsou odkazy na ustanovení právních předpisů uváděny tak, jak jsou často uveřejňována na internetových stránkách zahraničních organizací nebo v zahraničních časopisech - místo uváděná českého paragrafu a následně pak odstavce a dále ve slovech je použita norma uvádějící číslo základního článku (či paragrafu) a následně v závorce za ní pak číslo odstavce, případně v této struktuře dále podle strukturování textu právního předpisu samotného. Tato norma je přehlednější pro čtenáře

D. je k datům, která jsou tímto podpisem podepsána, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat.)”

Konečně Kvalifikovaný elektronický podpis je definován čl. 3(12) nařízení eIDAS jako “zaručený elektronický podpis, který je vytvořen kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů a který je založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronické podpisy.” Kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů je dle čl. 3(23) nařízení eIDAS “prostředek pro vytváření elektronických podpisů, který splňuje požadavky stanovené v příloze II”.

Kvalifikovaným certifikátem pro elektronický podpis je dle čl.3(15) nařízení eIDAS “certifikát pro elektronický podpis, který je vydán kvalifikovaným poskytovatelem služeb vytvářejících důvěru a splňuje požadavky stanovené v příloze I (nařízení eIDAS)”. V příloze I jsou pak stanoveny požadavky na kvalifikované certifikáty, mimo jiné mezi ně patří také jméno podepisující osoby či pseudonym (v případě pseudonymu musí být tato skutečnost jasně uvedena).

Požadavku evropsko-unijního zákonodárce na “vysokou míru důvěry v možnost udržení prostředků pro vytváření elektronických podpisů” pod výhradní kontrolou podepisujícího splňují jak prostředky využívající biometrické údaje (snímač otisku prstů, skener oční duhovky apod.),⁴ tak i prostředky jiné (typicky ochrana přístupu pomocí zvláštního hesla - např. PIN).

---

⁴ Ačkoliv biometrické údaje mohou zajistit objektivně nejvyšší míru důvěry a je možné např. využít i zaznamenaných údajů (např. tlaku) při vytvoření obrazu podpisu a jeho porovnání s uloženým (podpisovým) vzorem. K tomu např. příspěvky uvedené v Pirlo, G. - Impedovo, D. - Fairhurst, M. (Eds.). *Advances In Digital Handwritten Signature Processing. A human artefact for e-Society*. Londýn (a další): World Scientific Publishing, 2014. ISBN 978-9814579629

Žádná ze shora uvedených definic (různých kategorií) elektronických podpisů, které jsou obsaženy v nařízení eIDAS, nevyžaduje, aby bylo využito biometrického podpisu pro elektronické “podepsání” (přesněji pro vygenerování elektronického podpisu) - jak upozorňují např. Smejkal - Kodl - Uříčář,⁵ kteří uvádí, že “není dynamický biometrický podpis náhradou kryptografického elektronického podpisu, ale významnou alternativou”⁶ - byť uvedení autoři uvádí omezenou možnost jeho použití a přimlouvají se pro větší pozornost tomuto druhu vlastnoručního podpisu v nařízení v budoucnu.

Ke shora uvedeným definicím a kategoriím elektronických podpisů pak doplňuje pro Českou republiku ještě ustanovení §6(2) (CZ)ZSVDET ještě další kategorii - **Uznávaný elektronický podpis**. Podle (CZ)ZSVDET se *uznávaným elektronickým podpisem* “rozumí zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis.” Jde tedy o souhrnný pojem. Uznávaným elektronickým podpisem bude každý kvalifikovaný elektronický podpis (ve smyslu nařízení eIDAS). Současně ovšem bude uznávaným elektronickým podpisem také *zaručený elektronický podpis*, pokud bude založen na kvalifikované certifikátu pro elektronický podpis. Založení na kvalifikované certifikátu je oběma dílčími kategoriemi uznávaného elektronického podpisu stejné. Rozdíl spočívá v technických prostředcích pro vyhotovení podpisu (tzn. uchování certifikátu). V případě kvalifikované elektronického podpisu (dle nařízení eIDAS) je podpis vytvořen *kvalifikovaným prostředkem* (např. token), v případě zaručeného elektronického podpisu tento požadavek na využití kvalifikovaného prostředku absentuje. Český zákonodárce upřednostňuje použití kvalifikovaných certifikátů a oba druhy elektronického podpisu staví na roveň - a takto je nazývá uznávanými elektronickými podpisy.

---

⁵ srov. Smejkal, V. - Kodl, J. - Uříčář, M. *Elektronický podpis podle nařízení eIDAS*. In *Revue pro právo a technologie*. 6 (2015), 11, s. 194, 234 a další.

⁶ *ibid*, s.234-235

Českému zákonodárci šlo mimo jiné zřejmě také o zajištění funkčnosti systému certifikátů a podepisování elektronických dokumentů (po nabytí účinnosti nařízení eIDAS), když např. prohlášení technických prostředků za bezpečné (rozuměj kvalifikované) je věcí národních orgánů (v České republice je tímto orgánem Ministerstvo vnitra).

Současně zákon pomáhá udržet sílu certifikátů vydaných v minulosti podle českého vnitrostátního zákona (zrušeného zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu) a elektronické podpisy na základě nich vytvořené budou akceptovány i nadále. Protože však certifikáty pro vytváření elektronických podpisů bývají “vydávány” s omezenou časovou platností,⁷ lze očekávat v budoucnu vydávání certifikátů podle nařízení eIDAS. Smyslem vlastní definice “uznávaného elektronického podpisu” si Česká republika stanoví podmínku platnosti některých elektronicky učiněných právních jednání, která jednající učiní vůči orgánu moci veřejné nebo je činí orgán moci veřejné vůči jiné osobě (adresátu).

Český zákonodárce však rovněž chtěl, aby nemohla být zpochybněna právní jednání učiněná (a podepsaná) elektronicky, když do přechodných a závěrečných ustanovení (CZ)ZSVDET vtělil přechodnou úpravu - podle § 19(1) (CZ)ZSVDET lze k podepisování podle § 5 (CZ)ZSVDET - tj. podepisování veřejnoprávním podepisujícím nebo od něj odlišnou osobou při výkonu její působnosti, - použít také zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis. Právě pro takový elektronický podpis s těmito vlastnostmi bylo již dříve užíváno označení “uznávaný elektronický podpis”.

Lze tedy uzavřít, že

1. Z hlediska českého práva: kategorizace elektronických podpisů se zásadním způsobem nezměnila, když nařízení eIDAS i nadále připouští i použití “prostého” elektronického podpisu.

---

⁷ typicky 1 rok

2. Zaručený elektronický podpis ve smyslu nařízení eIDAS odpovídá dřívější definici zaručeného elektronického podpisu v českém právu (tj. dle §2(a) (CZ)ZEP). Diference spočívá pouze v tom, že evropsko-unijní zákonodárce již nelpí absolutně na požadavku (absolutního) udržení výhradní kontroly nad prostředky pro podepisování, ale realisticky normuje, že je “podepisující osoba může s vysokou úrovní důvěry udržet pod svou výhradní kontrolou”.
3. Kvalifikovaný elektronický podpis dle nařízení eIDAS odpovídá fakticky dřívějšímu zaručenému elektronickému podpisu založeném na kvalifikovaném certifikátu (ve smyslu (CZ)ZEP).
4. Žádná z kategorií elektronických podpisů (ani elektronický podpis samotný) dle nařízení eIDAS nevyžaduje použití biometrických prostředků. Nicméně jejich využití umožňuje.

2.3. Jak elektronicky podepisovat (v ČR)?

Ustanovení § 6(1) (CZ)ZSVDET ukládá soukromé osobě při podepisování vůči orgánu veřejné moci (orgán státu, jiná osoba v souvislosti s výkonem její působnosti) využití jen “uznávaného elektronického podpisu”. Zůstává tak zachován stávající právní stav.

Podle § 5 (CZ)ZSVDET pokud elektronicky podepisuje *veřejnoprávní podepisující* (tj. 1) stát, 2) územní samosprávný celek, 3) *právnícká osoba zřízená zákonem* nebo 4) *právnícká osoba zřízená nebo založená státem, územním samosprávným celkem* nebo *právníckou osobou zřízenou zákonem* nebo 5) osoba neuvedená v předchozím při výkonu své působnosti), může při jednání elektronickou cestou využít pouze kvalifikovaný elektronický podpis. Je právně nevýznamné, vůči komu je jednáno.

Ve všech ostatních případech - tedy při právních jednáních soukromých osob vůči sobě navzájem může být využit zaručený elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis nebo jiný typ elektronického podpisu (§7 (CZ)ZSVDET).

Význam změn v úpravě elektronických podpisů nespočívá v kategorizaci elektronických podpisů, ale zejména ve vzájemném uznávání elektronických podpisů ve všech členských státech podle čl. 25(1) eIDAS. Toto ustanovení normuje, že *“elektronickému podpisu nesmějí být upírány právní účinky a nesmí být odmítán jako důkaz v soudním a správním řízení pouze z toho důvodu, že má elektronickou podobu nebo že nesplňuje požadavky na kvalifikované elektronické podpisy.”* To se týká i *“prostého”* elektronického podpisu. Kromě toho ustanovení čl. 25(3) EIDAS normuje, že *“Kvalifikovaný elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu vydaném v jednom členském státě se uznává jako kvalifikovaný elektronický podpis ve všech ostatních členských státech.”* Podle čl. 25(1) eIDAS má *“Kvalifikovaný elektronický podpis má právní účinek rovnocenný vlastnoručnímu podpisu.”* Přitom kvalifikovaný elektronický podpis ve smyslu eIDAS je nejvyšší (nejpřísnější, nejbezpečnější) kategorií elektronického podpisu. Ustanovení čl. 25(1) eIDAS je nutno vnímat jako nejnižší možný prosaditelný kompromis, který však nebrání členskému státu, aby ve svém vnitrostátním právu nestanovil tento druh elektronického podpisu jako ekvivalent splnění přísnějšího požadavku.

České a slovenské právo se přitom vydala odlišnými cestami. Český zákonodárce normuje obsahový požadavek na podpis při písemném právním jednání v ustanovení § 561(1) NOZ. Tento požadavek však není bezvýhradný. První výjimkou je nahrazení podpisu obrazem vyhotoveným mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé. Poslední věta cit. ustanovení pak odkazuje ohledně způsobů podepisování elektronicky učiněných právních jednání na jiný právní předpis. Tím je aktuálně nařízení eIDAS, resp. také (CZ)ZVDET.

Český zákonodárce však *expressis verbis* prohlašuje písemnou formu za zachovanou i v případě, kdy bylo právní jednání učiněno elektronickými či jinými technickými prostředky, které umožňují *“zachycení obsahu a určení jednající osoby”*.

Žádná z kategorií elektronického podpisu však nezrovnoprávňuje v obecné rovině elektronicky učiněné právní jednání na roveň právnímu jednání (v listinné podobě) s úředním ověřením podpisu. Selektivně tak může učinit zvláštní právní předpis - příkladem může být ustanovení § 22 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále též jen "ZVeřRej"). Podle § 23(2) ZVeřRej "Podpis na návrhu v listinné podobě musí být úředně ověřen." Následující ustanovení § 23(3) ZVeřRej však de facto srovnává obě podoby, když normuje, že "Návrh na zápis v elektronické podobě musí být podepsán uznávaným elektronickým podpisem podle zákona upravujícího elektronický podpis nebo zaslán prostřednictvím datové schránky osoby, jež návrh na zápis podává." Tato norma však platí výslovně pouze pro návrhy v rejstříkových řízeních podle cit.zák.

2.4. Konverze (a česká cesta zrovnoprávnění obou způsobů písemných právních jednání (listinná podoba vs. elektronická podoba))

Konverze dokumentů z jedné podoby do druhé (z listinné do datové či opačně) fakticky úzce souvisí s legalizací - tedy ověřování pravosti podpisu či ověřování shody listin, neboť konvertovaný dokument má sloužit původnímu účelu, pouze má umožnit jiný způsob uložení či odeslání.

Legalizace - tedy ověření, je upravena v rámci ustanovení § 10 a následujících zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověření pravosti podpisu a o změně některých zákonů. Kromě toho může ověřování provádět notář (či jeho zaměstnanec v rozsahu stanoveném zákonem) dle ustanovení § 74 (a dalších) zákona č. 358/1992 Sb., Notářského řádu. Konečně je oprávněn úředně ověřit podpis i advokát, a to nahrazením úředního ověření podpisu svým vlastním prohlášením dle § 25a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, pokud listinu advokát sám sepsal nebo ji jednající osoba před advokátem vlastnoručně podepsala.

Konverze dokumentu (z datové do listinné nebo z listinné do datové) je upravena s účinností od 1.7.2009 v ustanoveních § 22 a následujících zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Hendrych⁸ k tomu uváděl, že “bude legalizaci postavena na roveň konverze”. Tento závěr opětovně uváděl Staša se v roce 2009, když dovodil, že: “Naroveň vidimaci je od 1. července 2009 postavena autorizovaná konverze dokumentů, kterou se rozumí úplné převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě, nebo naopak, ověření shody obsahu těchto dokumentů a připojení ověřovací doložky. Zákon stanoví postup provádění konverze, jakož i důvody, pro které nelze konverzi provést.”⁹

Definice konverze je obsažena v ustanovení § 22 zákona č. 300/2008 Sb. (předpis dále uváděn také jen jako “ZEÚAKD”)

(1) Konverzí se rozumí

a) úplné převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo datovém souboru (dále jen „dokument obsažený v datové zprávě“), ověření shody obsahu těchto dokumentů a připojení ověřovací doložky, nebo

b) úplné převedení dokumentu obsaženého v datové zprávě do dokumentu v listinné podobě a ověření shody obsahu těchto dokumentů a připojení ověřovací doložky.

(2) Dokument, který provedením konverze vznikl (dále jen „výstup“), má stejné právní účinky jako ověřená kopie dokumentu, jehož převedením výstup vznikl (dále jen „vstup“).

(3) Má-li být podle jiného právního předpisu předložen dokument v listinné podobě správnímu orgánu, nebo soudu anebo jinému státnímu

---

⁸ Hendrych, D. a kol. Správní právo obecná část.

⁹ Staša, J. In Hendrych, D. a kolektiv (ČEBIŠOVÁ, Taisia, HENDRYCH, Dušan, KOPECKÝ, Martin, MIKULE, Vladimír, POMAHAČ, Richard, PRÁŠKOVÁ, Helena, STAŠA, Josef, VOPÁLKA, Vladimír). Správní právo - Obecná část. 8. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 270. ISBN 978-80-7179-254-3.

orgánu, zejména aby byl užit jako podklad pro vydání rozhodnutí, je tato povinnost splněna předložením jeho výstupu.

Ustanovení § 24 téhož zákona pak stanoví postup konverze takto:

§ 24 Postup při provádění konverze

(1) Při konverzi do dokumentu v listinné podobě subjekt provádějící konverzi

a) ověří platnost kvalifikovaného časového razítka vstupu, je-li jím vstup opatřen,

b) ověří, že kvalifikovaný certifikát, na němž je založen uznávaný elektronický podpis, kterým je podepsán vstup, nebo kvalifikovaný systémový certifikát, na němž je založena uznávaná elektronická značka, kterou je označen vstup, nebyly před okamžikem uvedeným v kvalifikovaném časovém razítku zneplatněny,

c) ověří platnost uznávaného elektronického podpisu nebo platnost uznávané elektronické značky.

(2) Bezodkladně poté, kdy subjekt provádějící konverzi ověří shodu výstupu se vstupem a shoduje-li se výstup se vstupem, připojí k výstupu ověřovací doložku.

(3) Při konverzi do dokumentu obsaženého v datové zprávě opatří subjekt, který konverzi provedl, výstup svou uznávanou elektronickou značkou nebo uznávaným elektronickým podpisem osoby, která konverzi provedla, a zajistí, aby byl výstup opatřen kvalifikovaným časovým razítkem.

(4) Technické náležitosti provádění konverze, vstupu a výstupu stanoví ministerstvo vyhláškou.

(5) Konverze se neprovádí

a) je-li dokument v jiné než v listinné podobě či v podobě datové zprávy,

b) jde-li o dokument v listinné podobě, jehož jedinečnost nelze konverzí nahradit, zejména o občanský průkaz, cestovní doklad, zbrojní ...

Po provedené konverzi zůstává zachována původní "důkazní síla" - ovšem pouze po provedení konverze z listinné podoby do podoby datové zprávy. Byl-li tedy dokument opatřen podpisem, který byl úředně ověřen (tedy obsahoval-li listinný dokument jak podpis, tak

i ověřovací doložku k tomuto podpisu), zůstávají tyto vlastnosti zachovány i po provedené konverzi.

Na margo je nutno uvést, že notářský zápis je možné nejen konvertovat podle shora uvedeného pravidla, ale notář jej může přímo vydat ve formě datové zprávy (dle § 94a zákona č. 358/1992 Sb., Notářského řádu - to se týká stejnopisů notářských zápisů, opisů notářských zápisů, výpisů z notářských zápisů i potvrzení o skutečnostech známých ze spisů).

Na margo je třeba uvést, že autorizovanou konverzi mohou provést veškerá *kontaktní místa veřejné správy* podle ustanovení § 8a a § 8b zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.

Kontaktními místy veřejné správy jsou:

- notáři,
- krajské úřady,
- matriční úřady,
- některé právním předpisem stanovené obecní úřady, úřady městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst, úřady městských částí hlavního města Prahy (dle seznamu v prováděcím předpisu),
- některé právním předpisem stanovené zastupitelské úřady České republiky dle seznamu v prováděcím předpisu),
- držitel poštovní licence (tj. Česká pošta a.s.),
- Hospodářská komora České republiky,
- banka s udělenou autorizací (ministerstvem).

Autorizovanou konverzi mohou provést také *advokáti* za podmínek stanovených ustanovením § 25c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

2.5. Dílčí závěr

Na základě shora uvedeného lze dojít k závěru, že v České republice (bez ohledu na nařízení eIDAS ani (CZ)ZSVDET není elektronická forma právních jednání obecně zrovnoprávněna jednáním provedeným na listině (tzn. žádný z elektronických podpisů není ekvivalentem úředně ověřeného podpisu), ač zaručený elektronický podpis (či kvalifikovaný elektronický podpis), nebo také uznávaný elektronických podpis, poskytují také vysokou míru důvěry (resp. snižují na minimum riziko podvodného jednání ve vztahu k totožnosti osoby, resp. vylučují riziko změny obsahu jednání po jeho podpisu). Tato skutečnost není rozumně obhajitelná a měla být napravena.

Autorizovaná konverze může de facto pomoci, neřeší však problém de iure. Po provedené konverzi z listinného jednání do datové zprávy zůstávají zachovány původní vlastnosti. Pokud byl např. podpis úředně ověřen, pak tato vlastnost zůstane zachována i v datové zprávě. Není ovšem zcela jasné, zda-li je možné stejné pravidlo aplikovat i na konverzi provedenou opačně (z datové zprávy do listinné). Podle § 24(5) ZEÚAKD se konverzí totiž *“nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů obsažených ve vstupu a jejich soulad s právními předpisy”*. Proto ačkoliv se v rámci provedené konverze (z datové do listinné podoby) ověřuje platnost uznávaného elektronického podpisu (či uznávané elektronické pečeti nebo uznávané elektronické značky - (§24(1) ZEÚAKD), nebude konvertovaný dokument zcela ekvivalentní - tedy ani bez výhrad ověřený uznávaný elektronický podpis nebude považován za ekvivalent úředně ověřeného podpisu na listině samotné.

V českém právu obchodních korporací, zejména v právu společností s ručením omezeným, může shora uvedené znamenat zbytečnou právní nejistotu a zjevnou nerovnoprávnost právních jednání.

Obecná pravidla pro soukromé listiny jsou obsažena v ustanoveních § 565 a násl. NOZ. Podle ustanovení § 565 NOZ *“Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost.”* Toto pravidlo se má týkat také jednání společníků

společnosti s ručením omezeným, je však otázkou, zda-li tomu tak v případě procedury per rollam skutečně bude. Rovněž ustanovení § 566(1) NOZ (*Není-li soukromá listina podepsána, je na tom, kdo ji použil, aby dokázal, že pochází od osoby, o níž to tvrdí.*) patrně nebude možné aplikovat. Konečně ustanovení § 582(1) NOZ (*Není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí.*) bude patrně možné aplikovat jen do konce lhůty pro odevzdání hlasů, neboť ZOK výslovně normuje, že k později podaným hlasům nelze přihlížet (v zájmu koncentrace a právní jistoty všech společníků i společnosti samotné).

3. Úprava výkonu hlasovacího práva na nejvyšším orgánu české obchodní korporace

3.1. Historické kořeny úpravy

Pro akciové právo byla první vlaštvkou zajištění “účasti společníka na dálku (na jednání nejvyššího orgánu společnosti)” Směrnice 2007/36/ES.¹⁰ Tato směrnice uložila členskému státu, aby zavedl do svého vnitrostátního práva alespoň jednu možnost účasti akcionáře (na jednání nejvyššího orgánu společnosti) na dálku aspoň pro ty společnosti, jejichž akcie byly kótovány na burze. Fakticky se tedy jednalo o umožnění akcionářům akciových společností nebo evropských společností (SE, societas europea) přístup bez nutnosti fyzické přítomnosti. Směrnice nabízela několik možností - korespondenční hlasování (předem/následně), telekonference, videokonference, on-line způsob odevzdání hlasů.

České právo shora uvedenou směrnicí transponovalo zákonem č. 420/2009 Sb. - novelou tehdejšího Obchodního zákoníku, - s účinností od 01.12.2009 (změněná dikce § 184(2) (CZ)ObchZ). Tato možnost byla otevřena všem akciovým společnostem (a tím také všem evropským společnostem), ať již byly jejich akcie kótovány (přijaty k obchodování na burze/evropském trhu) či nikoliv. Důležité bylo, že některý z těchto způsobů si akciová společnost mohla, avšak nemusela, přijmout do svých stanov. Český zákonodárce tak formálně směrnicí transponoval.

---

¹⁰ celý název předpisu zní: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi

Pro úplnost je třeba dodat, že přijetí obdobného ustanovení do zakladatelského právního jednání (smlouvy ev. stanov) české společnosti s ručením omezeným bránilo až do zrušení celého zákona č. 513/1991 Sb. v České republice jeho ustanovení § 66(5), podle kterého se ustanovení § 66(4) téhož zákona nevztahovalo na valnou hromadu. Toto ustanovení (§ 66(4) (CZ)ObchZ) normovalo možnost přijetí pravidel pro jednání na dálku do zakladatelského právního jednání obchodní společnosti.

Pro úplnost je třeba uvést, že společníkům českých společností s ručením omezeným bylo umožněno přijetí rozhodnutí mimo valnou hromadu - postupem podle ustanovení § 130 (CZ)ObchZ. Toto ustanovení bylo obsaženo již v původní dikci zákona, s účinností od 01.01.2000 (zákon č. 370/2000 Sb.) byl doplněn zvláštní požadavek na formu právního jednání (notářský zápis) v případě, že tehdejší zákon ((CZ)ObchZ) pořízení notářského zápisu o usnesení přijatého mimo valnou hromadu, pokud by usnesení valné hromadě o této otázce muselo být osvědčeno notářským zápisem.

V zákoně č. 40/1964 Sb. (dikce účinná v České republice po celou dobu účinnosti Obchodního zákoníku v ČR - tedy od 01.01.1993 do 31.12.2013) byla v ustanovení § 40(1) normována neplatnost právního jednání, při kterém jednající nedodržel požadavek zákona na formu právního jednání (v tehdejší terminologii právního úkonu). Nutno upozornit také na to, že se jednalo o neplatnost absolutní, neboť § 40 (CZ)ObčZ nebyl uveden v ustanovení § 40a (CZ)ObčZ, které normovalo případy relativní neplatnosti právního jednání. Protože v tomto zvláštním ustanovení nebyla norma upravující neplatnost pro nedostatek formy výslovně uvedena, a contrario se jednalo o neplatnost absolutní.

Konečně je nutné také upozornit na skutečnost, že zákon č. 358/1992 Sb., Notářský řád, obsahuje ustanovení § 94a, které mimo jiné umožňuje vydávat notářské zápisy v elektronické podobě, teprve od 01.07.2009 - od účinnosti zákona č. 7/2009 Sb. Lze tedy uzavřít, že do 30.06.2009 nebylo možné vykonat elektronickou cestou hlasovací právo společníka ve věcech, pro které vyžadoval tehdejší Obchodní zákoník osvědčení usnesení valné hromady notářským zápisem. De iure totiž nebylo možné notářský zápis vydat elektronicky.

3.2. Obecně o úpravě jednání na dálku v rekodifikovaných předpisech českého soukromého práva

V současném českém soukromém právu se obecná úprava možnosti přijímání rozhodnutí kolektivními orgány na dálku nachází v ustanovení § 158(2) zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku (dále také jen "NOZ"). Toto ustanovení dovoluje přijetí úpravy přijímání rozhodnutí per rollam a/nebo úpravu technické účasti člena orgánu na jeho jednání v zakladatelském právním jednání právnické osoby.

Shora uvedené pravidlo je obecné a aplikuje se na pro volené orgány českých obchodních korporací (jednatele, dozorčí radu, představenstvo, kontrolní komisi, správní radu) - s výjimkou shromáždění delegátů (zakazuje ZOK). Toto pravidlo však *není aplikovatelné* pro nejvyšší orgány obchodních korporací (dále jen "OK"), neboť zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále také jen "ZOK") upravuje zvláštní vlastní pravidla.

Pro úplnost je nutno dodat, že ustanovení § 158(2) NOZ se aplikuje také na civilní korporace. Pro ně je využitelnou právní úpravou pro všechny kolektivní orgány, včetně orgánů nejvyšších - např. pro spolky, společenství vlastníků jednotek apod. Důvodem je absence zvláštní úpravy ve spojení s absencí zákazu.

Pro české obchodní korporace však platí i některá pravidla jiná - zvláště upravená v ustanoveních zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Platí přitom, že shora uvedené způsoby jsou navzájem odlišné. Zatímco při přijímání rozhodnutí v rámci postupu per rollam není vůbec svolávána schůze orgánu, který rozhodnutí přijímá a vůle členů se zjišťuje ke konci vyhlášeného časového úseku. V případě technické účasti se samotné zasedání kolektivního orgánu svolává, ale jeden nebo více členů se neúčastní jejího zasedání fyzicky na místě samém, ale virtuální cestou, která dovoluje zjistit vůli člena a ověřit jeho identitu (a rovněž integritu projevené vůle).

Mezi nejběžnější způsoby technické účasti lze uvést telekonferenci (spojení do jednání pomocí telefonického nebo obdobného hovoru), videokonferenci (videopřenos, jinak obdobné s předchozím) nebo korespondenční hlasování (ať již hlasy odevzdané na listinách předem a doručené poštou nebo pomocí on-line hlasovacího systému).

České právní předpisy - Občanský zákoník a Zákon o obchodních korporacích,- jsou v tomto ohledu ve vztahu k technické (tedy distanční) účasti na jednání kolektivního orgánu technologicky neutrální. ZOK pouze ve shodě se směrnicí 2007/36/ES umožňuje zavedení pouze takových (přiměřených) omezení výkonu hlasovacího práva technickou cestou, která slouží k určení totožnosti jednající osoby a integrity nezměněného projevu její vůle.

3.3. Procedura per rollam v současné právní úpravě společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstva

ZOK výslovně upravuje pravidla přijímání rozhodnutí per rollam nejvyššími orgány v ustanoveních § 175 pro společnost s ručením omezeným (dále jen "SRO"), § 418 pro akciovou společnost (dále jen "AS"), a konečně § 652 pro družstva (dále též jen "DR").

V případě právní úpravy procedury per rollam pro DR jde tato použít pouze k přijetí usnesení členy (v pravomoci členské schůze), ZOK totiž také výslovně upravuje zákaz využití procedury per rollam pro shromáždění delegátů (§ 652(2) ZOK).

Ve společnosti s ručením omezeným je možné využít procedury per rollam tehdy, pokud ji zakladatelské právní jednání nezakazuje výslovně.

Pro ostatní (české) obchodní korporace, u nichž to přichází v úvahu, je pak třeba výslovné (pozitivní) úpravy tohoto způsobu přijímání rozhodnutí ve stanovách. V opačném případě (včetně "mlčícího zakladatelského jednání") by přijetí usnesení tímto způsobem nebylo možné. To platí pro českou akciovou společnost (a rovněž evropskou společnost se sídlem v ČR) a také pro české družstvo (a rovněž pro evropskou družstevní společnost se sídlem v ČR).

Český ZOK však upravuje také zvláštní požadavky na formu právního jednání, kterým společník (akcionář, člen) vykonává své hlasovací právo v rámci procedury per rollam. Pokud zákon (ZOK) vyžaduje osvědčení rozhodnutí valné hromady (SRO nebo AS) nebo členské schůze (družstva) veřejnou listinou, pak na právním jednání

- společníka s ručením omezeným musí být jeho podpis ověřen (§ 175(3) ZOK),
- akcionáře akciové společnosti musí být ve formě veřejné listiny (§ 419(2) ZOK),
- člena družstva musí být také ve formě veřejné listiny (§ 654(2) ZOK).

Pokud naopak ZOK nevyžaduje osvědčení přijetí určitého rozhodnutí veřejnou listinou (notářským zápisem), absentuje i požadavek přísnější formy právního jednání společníka (člena).

Při výkonu hlasovacího práva právním jednáním v písemné formě (a listinné podobě) nenastávají žádné problémy. Zvláštní problémy s aplikací však mohou nastat v případě výkonu hlasovacího práva písemnou formou elektronickou cestou při hlasováních o těch usneseních, u nichž zákon vyžaduje osvědčení veřejnou listinou.

3.4. Technická účast na jednání valné hromady společnosti s ručením omezeným

Společník (akcionář) má právo se účastnit na zasedání nejvyššího orgánu společnosti osobně nebo v zastoupení.

Pro úplnost je třeba dodat, že společenská smlouva může společníku společnosti s ručením omezeným poskytnout i právo technické účasti na jejím jednání (§ 167(2)/(3)/(4) ZOK). Je nutno, aby byly *“podmínky tohoto hlasování nebo rozhodování určeny tak, aby umožňovaly společnosti ověřit totožnost osoby oprávněné vykonávat hlasovací právo a určit podíly, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo, jinak se k hlasům odevzdaným takovým postupem ani k účasti takto hlasujících společníků nepřihlíží.”* Podmínky mají být přímo uvedeny v zakladatelském právním jednání a svolavatel jednání valné hromady je má uvést v pozvánce na ni. Pokud by ve smlouvě nebyly uvedeny, byl by je oprávněn určit statutární orgán. Zákon neobsahuje povinnost jejich uvedení i pro jiné svolavatele, pravidlo by však mělo být rovněž aplikováno.

Korespondenční hlasování (tzn. písemné odevzdání hlasů před konáním valné hromady) se považuje v rámci úpravy společnosti s ručením omezeným za hlasování s využitím technické účasti.

Zákon neobsahuje zvláštní požadavky na formu právního jednání společníka, který se účastní hlasování valné hromady společnosti s ručením omezeným tzv. technickými prostředky. Zákonodárce přenáší na společnost samotnou nutnost přijetí těchto požadavků do zakladatelského právního jednání společnosti samotné.

Je ovšem nutno odlišit samotné odlišení 1) aprobační výkon hlasovacího práva tzv. technickými prostředky (nebo jen některými z nich) od 2) určení podmínek hlasování (ověření totožnosti hlasujícího a určení jeho podílů, se kterými je spojeno vykonávané hlasovací právo). Pokud by v zakladatelském jednání nebyla aprobována tzv. technická účast, pak by hlasy takto se účastnících společníků nebylo možné započítat a přijaté usnesené valné hromady by bylo možné prohlásit za neplatné - pokud by v soudním řízení bylo prokázáno, že k přijetí usnesení došlo díky hlasům, které neměly být započítány.

Pokud by ovšem v zakladatelském jednání byla technická účast na valné hromadě výslovně aprobována, avšak nebyla by upravena pravidla technické účasti, bylo by na jednatelích společnosti jejich určení dle § 175(3) ZOK. Podmínky technické účasti vždy musí být uvedeny v pozvánce na valnou hromadu.

Lze tedy shrnout, že pokud společenská smlouva připouští některý ze způsobů technické účasti - např. korespondenční hlasování nebo účast v elektronickém systému odevzdání hlasů on-line během trvání valné hromady, může být vhodným způsobem ověření totožnosti hlasujícího společníka podepsání některým z elektronických podpisů. Objektivně např. podepsání kvalifikovaným elektronickým podpisem nebo uznávaným elektronickým podpisem přinesou srovnatelnou míru důvěry (tedy ověření totožnosti jednajícího společníka) při využití elektronické cesty právního jednání (elektronická podoba) jako úřední ověření podpisu při výkonu hlasovacího práva při korespondenčním hlasování na listině samotné.

3.5. Technická účast na valné hromadě akciové společnosti

V rámci úpravy českého akciového práva je upravena možnost technické účasti na valné hromadě, a to v ustanoveních § 398(2)/(3)/(4) ZOK. Toto právo mohou poskytnout akcionářům společnost stanovy. Je přitom nerozhodné, zda-li byly akcie společnosti přijaty k obchodování na veřejném trhu či nikoliv.

Běžným způsobem výkonu hlasovacího práva je výkon na valné hromadě. Takový výkon může být omezen pouze zákonem (např. systace hlasovacího práva). Naopak tzv. výkon pomocí technické účasti je vázán na úpravu ve stanovách společnosti, bez pozitivní úpravy ve stanovách není tento způsob možný. Podmínky účasti technickou cestou na hlasování nebo rozhodování musí být *“určeny tak, aby umožňovaly společnosti ověřit totožnost osoby oprávněné vykonat hlasovací právo a určit akcie, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo, jinak se k hlasům odevzdaným takovým postupem ani k účasti takto hlasujících akcionářů nepřihlíží.”* Podmínky by měly být obsaženy ve stanovách společnosti, nicméně pokud jej stanovy neobsahují, uvádí zákon alternativně možnost určit je představenstvem společnosti (resp. statutárním ředitelem akciové společnosti monistické struktury podle ustanovení § 456(1) ZOK). Za technickou účast na valné hromadě akciové společnosti se považuje i korespondenční hlasování vykonané před konáním valné hromady (srov. § 398(4) ZOK).

Ve vztahu k ověření identity hlasujícího akcionáře je možné využití některých z kategorií elektronických podpisů - např. kvalifikované elektronického podpisu nebo uznávaného elektronického podpisu. V zásadě platí vše, co je uvedeno shora pro technickou účast na zasedání valné hromady společnosti s ručením omezeným.

Shora uvedená pravidla se aplikují také na evropskou společnost, pokud má sídlo na území České republiky.

Pro úplnost je nutno dodat, že právní úprava družstev nezná technickou účast na zasedání členské schůze družstva, připouští však možnost zastoupení na jejím zasedání.

3.6. Dodatečné hlasování (společníka české společnosti s ručením omezeným)

Je také nutno uvést, že v rámci úpravy hlasování na valné hromadě společnosti s ručením omezeným je přípustné i dodatečné hlasování (na valné hromadě) nepřítomného společníka ve lhůtě 7 dnů ode dne konání valné hromady (§ 174(1) ZOK), ledaže toto právo společenská smlouva vyloučí. Pokud společenská smlouva v této otázce mlčí, společník (nepřítomný na valné hromadě) může své hlasovací právo vykonat i touto cestou. Pokud však byl společník na valné hromadě přítomen, své hlasovací právo vykonat dodatečně nemůže, ať jej již na valné hromadě vykonal nebo ne (zdržel se hlasování).

Pro úplnost je třeba dodat, že dodatečný výkon hlasovacího práva není považován za technickou účast na valné hromadě.

Také v tomto případě (dodatečný výkon) se uplatní pravidlo vyžadující *úřední ověření podpisu* na projevu vůle společníka, který uplatňuje své hlasovací právo ve věci, ve které zákon vyžaduje osvědčení přijetí rozhodnutí valné hromady notářským zápisem. Konečně se také uplatní pravidlo pro vyhlášení rozhodnutí bez zbytečného odkladu (§ 177 ZOK).

V českých akciových společnostech ani u českých družstev není možný dodatečný výkon hlasovacího práva, zákon takový způsob nezná.

Rozbor možností a limitů dodatečného výkonu hlasovacího práva elektronickou cestou je uveden dále u analýzy přijímání rozhodnutí per rollam.

3.7. Výkon hlasovacího práva akcionáře v rámci procedury per rollam (elektronickou cestou)

Jak již bylo shora uvedeno, možnost výkonu hlasovacího práva v rámci akciové společnosti či družstva se sídlem v České republice je vázána na výslovnou úpravu tohoto způsobu výkonu práva ve stanovách korporace samotné (§ 418-420 ZOK).

Pokud jde o rozhodnutí nejvyššího orgánu, pro která zákon vyžaduje osvědčení notářským zápisem, musí být i právní jednání společníka (člena) ve formě veřejné listiny, jinak jej nelze započítat mezi platné hlasy (*a contrario* tedy budou tyto hlasy proti).

V případě akciové společnosti půjde zejména o rozhodnutí uvedená v ustanovení § 416(1) ZOK (§ 416(2) ZOK), dále rozhodnutí dle § 432(1) ZOK. V případě družstva pak rozhodnutí členské schůze dle § 659(2) ZOK.¹¹ V případech právních jednání k návrhům, které nespádají pod okruh rozhodnutí (u valné hromady) osvědčovaných veřejnou listinou, právní jednání akcionáře přirozeně nemusí být ve formě veřejné listiny. Což neznamená, že by mohlo být učiněno kterýmkoliv z elektronických způsobů jednání, které jsou fakticky známé.

Předně se však budeme zabývat otázkou právního jednání - hlasování akcionáře v těch záležitostech, jež u valné hromady musí být povinně osvědčeny notářským zápisem.

V těchto případech může akcionář a.s. (stejně jako člen družstva) své právo vykonat jen jedním způsobem - formou veřejné listiny (tedy prohlášením do notářského zápisu). Tento může být dle § 94a NŘ vyhotoven i ve formě datové zprávy, takto předán akcionáři (či členu družstva), který jej může digitální cestou odeslat - buď na jemu známou adresu elektronické pošty (např. z výroční zprávy, z internetových stránek korporace) nebo cestou datové schránky.

Je však třeba upozornit na relativní finanční náročnost - v tomto případě je odměna notáře za vyhotovení notářského zápisu, nikoliv za úřední ověření podpisu.

---

¹¹ případně osvědčené rozhodnutí každé dílčí členské schůze dle § 666 ZOK

Odměny notáře upravuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (Notářský tarif). Zatímco za ověření podpisu náleží notáři odměna dle položky H přílohy Notářského tarifu (tedy 30Kč za podpis, resp. za ověření shody listiny za 30 Kč na 1 stranu), v případě odměny za sepsání notářského zápisu částka odměny může být různá, protože v příloze Notářského tarifu jsou stanoveny různé položky a v jejich rámci i různé sazby. Nejčastěji půjde v případě individuálního právního jednání společníka (hlasování) o odměnu za sepsání notářského zápisu o právním jednání (tedy dle položky A přílohy Notářského tarifu). Pokud by nebylo možné tarifní hodnotu právního jednání určit nebo by bylo možné ji určit jen s nepoměrnými obtížemi, pak je odměna stanovena fixní částkou 3.000 Kč.

V případě provedení autorizované konverze je pak odměna dle položky Z přílohy Notářského tarifu (také 30 Kč za 1 stranu konvertovaného dokumentu).

V případě výkonu hlasovacího práva per rollam akcionářem akciové společnosti nebo členem družstva půjde tedy o právní jednání ze značnými transakčními náklady, které si navíc nese tento akcionář (člen) sám.

Pokud by akcionář vykonal své právo elektronickou cestou, avšak odlišně od shora uvedeného elektronického stejnopisu notářského zápisu v případě, kdy je notářský zápis jedinou možnou formou právního jednání akcionáře, neměly by být jeho hlasy započítány dle ustanovení § 398(2) in fine ZOK.

Je však sporné, zda-li toto ustanovení má být aplikováno a ve svém důsledku dopadnout negativně na hlasy odevzdané v rámci procedury per rollam. Pokud je totiž ve stanovách akciové společnosti procedura per rollam výslovně připuštěna a je současně možné ověřit totožnost hlasujícího akcionáře, autenticitu projevu jeho vůle a konečně i určit akcie, se kterými je spojeno vykonávané hlasovací právo, pak jsou de facto splněny všechny rozumné omezující požadavky, které lze vyžadovat po akcionáři v zájmu autenticity procedury hlasování. Uznávaný elektronický podpis je založen na kryptografii a splňuje jak požadavek na ověření totožnosti (s velmi nízkým stupněm rizika) tak i požadavek na autenticitu právního jednání (v případě změny "během elektronické cesty" se elektronický podpis bude adresátu jevit jako "neplatný ve vztahu k této datové zprávě").

Odchylka od právního jednání do notářského zápisu pak bude spočívat pouze v tom, že notářský zápis je uložen v kanceláři notáře a takto je zajištěna jeho fyzická dostupnost (např. pro případ soudního řízení). Druhá odchylka bude záležet v tom, že v případě notářského zápisu bude úřední ověření totožnosti provedeno v bezprostřední souvislosti s vykonávaným právním jednáním, zatímco v případě použití např. uznávaného elektronického podpisu je úřední ověření prováděno při vydávání certifikátů a při samotném podepisování po dobu platnosti certifikátů (typicky kalendářní rok) již nikoliv. Lze však v zájmu celku (rozuměj hlasování akcionářů při výkonu působnosti valné hromady procedurou per rollam) a priori vycházet z nepoctivosti či podvodného jednání každého z akcionářů takto elektronicky hlasujících? Mám za to, že nikoliv, neboť dle mého názoru není zájem celku natolik silný, aby zcela potlačil práva kteréhokoliv z akcionářů, zvláště vycházíme-li z dikce ustanovení § 6-8 NOZ plyne akcent na poctivost, ochranu důvěry v tuto poctivost jednání jiného, domněnku poctivého jednání v dobré víře a v neposlední řadě také zákaz zneužití práva.

Pokud by hlasy neodevzdané ve formě vyžadované zákonem, avšak přesto fakticky splňující rozumné požadavky na určení totožnosti akcionáře, autenticity jeho právního jednání (odevzdání hlasů) a určení akcií, byly vyloučeny jen z důvodu nesplnění zákonného požadavku na formu, rovnalo by se svých důsledcích fikci nepoctivého jednání hlasujícího akcionáře. Případnou nezákonnost má však určit soud, nikoliv statutární orgán společnosti.

Nad tento rámec je nutno ovšem zabývat se také otázkou možné konvalidace právního jednání, které je neplatné z důvodu nedostatku formy podle ustanovení § 582 NOZ. Toto ustanovení dovoluje dodatečné zhojení neplatnosti právního jednání, které je neplatné pro nedostatek formy. Ačkoliv zde zákon hovoří o stranách v plurálu, lze ustanovení aplikovat nejen na vícestranná právní jednání (typicky smlouvy), ale také na jednostranné právní jednání, jakým je hlasování společníka (či akcionáře).

Handlar však upozorňuje na nutno rozeznání účelu, pro který zákonodárce požadavek na formu právního jednání stanoví. V zásadě rozeznává trojí účel - ochrana veřejného pořádku, ochrana dobrých mravů, ochrana některého účastníka právního jednání. Pro případ, že je požadavek na formu stanoven zákonem za účelem ochrany účastníka, je možná konvalidace. V ostatních případech nikoliv, neboť právní jednání neplatné pro rozpor s dobrými mravy nebo zjevně narušující veřejný pořádek konvalidovat nelze.¹²

Handlar se však nevyslovuje k otázce účelu stanovení striktního požadavku na formu právního jednání - hlasování v rámci procedury per rollam.

Dle mého názoru požadavek na formu zde není stanoven pro ochranu dobrých mravů. Ve výkonu jednoho ze základních práv společníka - podílet se na řízení společnosti a rozhodování o jejích záležitostech prostřednictvím výkonu svého hlasovacího práva, nelze bez dalšího spatřovat porušení dobrých mravů.

---

¹² paraf. dle Handlar, J. In Lavický, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - 654). Komentář*. Praha : C.H.Beck, 2014. S. 2097-2100.

Obdobně si lze také jen stěží představit, že by elektronickým výkonem hlasovacího práva mělo být současně odporováno zákonu a zjevně narušovat veřejný pořádek. Handlar se přiklání k důvodové zprávě (k NOZ) a i dalším dosud publikovaným názorům a *veřejný pořádek* chápe jako pojem, *“který reprezentuje pravidla či hodnoty obsažené v právním řádu, jež jsou takového významu, že jejich porušení nelze akceptovat.”*¹³ Současně však také upozorňuje na částečné překrývání kritérií absolutní neplatnosti, jak jsou uvedena v ustanoveních § 580 a § 588 NOZ. Akcentuje následující: *“Neplatnost právního jednání může být buď relativní, nebo absolutní, smysl a účel zákona podle § 580 odst.1 tedy musí vyžadovat, aby právní jednání, které porušuje zákon, bylo buď relativně, nebo absolutně neplatné. Pokud je k dosažení smyslu a účelu porušeného zákona nezbytné, aby právní jednání bez dalšího nevyvolávalo právní následky, je třeba vždy dospět k závěru o absolutní neplatnosti takového právního jednání.”*

Melzer jde ve výkladu ustanovení § 582 NOZ ještě dále a hledá řešení za pomoci nalezení funkce normy, kterou je naplňován její smysl a účel. V zásadě ve shodě s jím citovanými autory rozeznává 1) varující funkci, 2) zajišťovací funkci, 3) důkazní funkci a 4) kontrolní funkci. Ohledně porušení normy příkazující určitou formu právního jednání jen z důvodu důkazní funkce si pak pokládá otázku: *“Pokud je účelem stanovené zákonné formy právního jednání jen tato důkazní funkce a současně lze prokázat uvedené skutečnosti jiným způsobem, není důvod, proč by porušení této formy mělo být vůbec stíháno neplatností. Při přípravě OZ však byla snaha co možná nejvíce eliminovat případy, kdy by písemná forma byla stanovena jen za dosažením tohoto účelu. Z tohoto důvodu jde spíše o teoretickou kategorii, neboť případy zvláštní formy výlučně s touto funkcí budou - pokud vůbec - velmi výjimečné.”*¹⁴

---

¹³ Handlar, J. In Lavický, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1 - 654). Komentář. Praha : C.H.Beck, 2014. S. 2097-2100. S. 2136.

¹⁴ Melzer, F. In Melzer, F. - Tégl, P. a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha : Leges, 2014. S. 745-746.

Řešení vzájemného vztahu mezi ustanoveními § 582 a § 580(1) NOZ pak Melzer nalézá v teleologické redukci § 582(1) s analogickou aplikací řešení, které se transponuje z § 580(1) a s přímým pokynem § 2(2) NOZ.¹⁵

Shora uvedené postupy navrženém Melzerem lze vztáhnout i na právní jednání - hlasování společníka / akcionáře v rámci procedury per rollam.

Je tedy nutno testovat požadavek zákonodárce na zvlášť přísnou podformu (když písemnou formou bude právní jednání elektronicky učiněné a podepsané elektronickým podpisem vždy, bez ohledu na to, zda-li je či není v elektronickém stejnopisu notářského zápisu) - tedy hledat její důvod. Varující funkci dle mého názoru tato norma nemá, neboť notář u tohoto notářského zápisu neodpovídá za legalitu (jde o notářský zápis o právním jednání akcionáře) a notář nemá zvláštní poučovací povinnost. Je otázkou, zda-li jde o zajišťovací funkci - zde je možné nad touto funkcí uvažovat, nicméně důvodem by mohla být pouze racionalizace - usnadnění výsledků spočítání hlasů. Kontrolní funkci zde neshledávám, neboť stát neingeruje do hlasování soukromých společníků soukromých obchodních korporací. Zbývá tedy jen důkazní funkce notářského zápisu. Pro závěr o právě tomto sledovaném cíli pak může svědčit i ustanovení § 568(2) NOZ, které upravuje důkazní sílu veřejné listiny. Dle tohoto ustanovení: *“Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle. To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.”*

---

¹⁵ paraf. dle Melzer, F. In Melzer, F. - Tégl, P. a kolektiv. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419-654. Praha : Leges, 2014. S. 747.

Ohledně hlasování projeveného písemně - tedy podepsaného (ovšem nikoliv do notářského zápisu) je možné prokázat (potvrdit či vyvrátit) autenticitu projevu vůle (včetně totožnosti jednající osoby) i jinak. Pokud by hlasování bylo vtěleno do listiny, která je právním jednáním písemným, avšak není veřejnou listinou, dopadalo by na tuto situaci ustanovení § 565 NOZ první věta: *“Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost”*. Právně jednající (původce právního jednání, autor listiny atd.) se může k jejímu obsahu přihlásit (dodatečné prohlášení), resp. odlišná osoba může prokázat opak (jsou možné např. písmoznalecké posudky znalců apod.).

Statutární orgán má uloženu povinnost oznámit výsledek hlasování (provedeném procedurou per rollam) bez zbytečného odkladu po provedeném hlasování, a to všem akcionářům, a to způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady. Lhůtu “bez zbytečného odkladu” je nutno hodnotit jako pořádkovou, protože nedodržení lhůty není stíženo následky pro akcionáře či společnost. Je však možné, že v důsledku nedodržení této lhůty dojde k porušení péče řádného hospodáře, kterou zákon ukládá statutárnímu orgánu.

Teoreticky lze tedy uzavřít, že stanovení požadavku na zvlášť přísnou formu právního jednání (notářského zápisu) vychází z požadavku racionality při nalezení vůle v rámci skupiny osob - akcionářů společnosti, - při zajištění dostatečné míry jistoty pro celek. Právo lze vykonat i elektronickou cestou.

Bez rizika je vykonání cestou elektronicky vydaného stejnopisu notářského zápisu. Obdobnou míru jistoty pro společnost však může zaručit i elektronicky vykonané hlasovací právo v rámci procedury per rollam, pokud je podepsáno uznávaným elektronickým podpisem. Navenek se tyto dva způsoby vykonaného hlasovacího práva budou odlišovat pouze v tom, že notářský zápis je archivován v kanceláři notáře, zatímco např. právní jednání vykonané cestou elektronické pošty v zásadě není archivováno u nezávislé třetí osoby.¹⁶

V případech právních jednání - jiných hlasování, - může akcionář své právo vykonat takovým způsobem a cestou, která zajistí, že budou splněna kritéria právního jednání. Zpravidla půjde o jednání písemné, přičemž tato forma je splněna tehdy, pokud je jednání vlastnoručně podepsáno. Hypoteticky také možno nahradit podpis mechanickými prostředky (otiskem razítka, tisk na tiskárně), je-li to obvyklé. Z důvodu velkého rizika právní nejistoty lze doporučit bezvýhradně vlastnoruční podpis, případně na listině také podpis ověřený.

Pokud by akcionář jednal elektronickou cestou, muselo by jeho jednání být podepsáno elektronicky, aby mohlo být považováno za právní jednání. V tomto případě se budou aplikovat normy uvedené v nařízení eIDAS, přičemž každý z druhů elektronického podpisu musí být brán jako důkaz v soudním řízení a kvalifikovaný elektronický podpis je nařízením eIDAS považován za ekvivalent podpisu vlastnoručního.

---

¹⁶ Pokud odhlédneme od provozovatele serveru odchozí pošty akcionáře a/ nebo provozovatele serveru příchozí pošty společnosti, kteří však jsou pouze poskytovateli služeb elektronických komunikací, jejichž soukromoprávní odpovědnost je omezena (viz. ustanovení § 3-6 zákona č. 480/2004 Sb., o službách informační společnosti). Na margo lze také upozornit na zákonem chráněné tajemství dopravovaných zpráv ve smyslu ustanovení § 182 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákon, přičemž za trestný čin dle tohoto ustanovení může být odpovědna pouze fyzická osoba, nikoliv osoba právnická (k tomu srov. ustanovení § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim).

Protože však nařízení eIDAS současně neomezuje možnosti členského státu upravit některé otázky právních jednání jinak a současně český NOZ normuje, že jiný právní předpis stanoví, jak se elektronicky podepisuje na elektronicky učiněném právním jednání, bude nutno připustit elektronickou zprávu akcionáře podepsanou jakýmkoliv elektronickým podpisem (ve smyslu nařízení eIDAS) jako právní jednání.

Národní (CZ)ZSVDET nemá zvláštní normu vyžadující elektronické podepsání právního jednání soukromé osoby vůči jiné soukromé osobě, resp. obsahuje ustanovení § 7 (CZ)ZSVDET, které má ovšem spíše deklaratorní povahu,¹⁷ neboť při absenci zvláštní normy se uplatní národní zákon v kombinaci s nařízením eIDAS.

---

¹⁷ Pozn.autora: Nutno doplnit, že naopak ustanovení § 5 a § 6 (CZ)ZSVDET vyhrazuje pro určité elektronické zprávy (z nichž některá jsou i soukromoprávními jednáními) zvláštní požadavky na využití 1) kvalifikovaného elektronického podpisu (jednání státu, územního samosprávného celku, právnické osoby zřízené zákonem, právnické osoby zřízené nebo založené státem nebo územním samosprávným celkem), a dále jiné osoby při výkonu své působnosti - § 5 (CZ)ZSVDET, resp. 2) uznávaným elektronickým podpisem, pokud jedná osoba odlišná od veřejnoprávních podepisujících a jiných podepisujících výhradně kvalifikovaným elektronickým podpisem, tzn. fakticky jedná osoba soukromého práva a současně je toto právní jednání adresováno veřejnoprávnímu podepisujícímu nebo jiné osobě při výkonu její působnosti - §6 (CZ)ZSVDET

3.8. Výkon hlasovacího práva společníka společnosti s ručením omezeným per rollam (elektronickou cestou)

Úvodní otázky

Ačkoliv již podle dřívějšího Obchodního zákoníku bylo ve společnosti s ručením omezeným možné přijímat rozhodnutí (společníky) mimo valnou hromadu a zdálo by se tedy, že tento právní institut je právní úpravě i právní praxi znám, a proto by měla být právní úprava bezproblémová, vyvolává aktuální právní úprava procedury per rollam v ZOK v odborné literatuře mnohé otázky.

Není úplná jednota ani o tom, že jde o jiný způsob rozhodování společníků - tedy bez nutnosti svolávat valnou hromadu. Zatímco Bělohlávek s Rozehnalem se ztotožňují s názorem vyjádřeným v důvodové zprávě k návrhu zákona¹⁸ a i Pokorná má stejný názor, když dikci zákona dále interpretuje, Šuk dospěl k názoru opačnému.

Dle Pokorné "jestliže chápeme valnou hromadu jako speciální formalizovaný způsob, jímž společníci dosahují společné vůle nutné pro řízení záležitosti společnosti, potom můžeme považovat § 175 za jiný způsob, jímž mohou společníci rozhodovat o záležitostech týkajících se společnosti. Tento způsob rozhodování je umožněn přímo zákonem, není nutno, aby jej společníci upravovali ve společenské smlouvě, naopak, společenská smlouva může tento způsob rozhodování vyloučit. Je však praktický, pokud jsou společníky zahraniční osoby nebo pokud je nutné rychlé rozhodnutí a není možno svolávat valnou hromadu obvyklým způsobem."¹⁹

---

¹⁸ Bělohlávek, A.J. a kolektiv. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. s.

¹⁹ Pokorná, J. In Lasák/Pokorná/Čáp/Doležil a kolektiv. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I.díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. S.972

Pokorná dále uvádí, “že jde o rozhodování mimo valnou hromadu. Je tedy zřejmé, že tímto způsobem mohou být rozhodovány věci náležející do působnosti valné hromady. Způsob, kterým se rozhodnutí přijímá, je však praktický. Může proto sloužit jako vzor postupu i pro případy, kdy je nutno dosáhnout shodného projevu vůle všech společníků v záležitostech, o nichž mají rozhodovat výhradně společníci, pokud však pro taková právní jednání není předepsána např. forma notářského zápisu.”²⁰

Opačně dle Šuka “přestože by se z gramatického vyjádření (“rozhodování mimo valnou hromadu”) mohlo zdát, že takto přijaté rozhodnutí není rozhodnutím valné hromady jakožto orgánu společnosti, ale rozhodnutím společníků přijatým mimo tento orgán, není tento závěr zdaleka jednoznačný. Lze zvažovat, že přesnější by zřejmě bylo označit tento způsob přijímání rozhodnutí jako rozhodování valné hromady mimo jednání (stejně jako obecná úprava hovoří o rozhodování orgánu mimo zasedání). Ostatně závěru, že i rozhodnutí přijaté per rollam je rozhodnutím valné hromady, nasvědčuje znění § 175 odst. 3, jenž výslovně “hovoří” o návrhu rozhodnutí valné hromady. Rozhodnutí přijaté postupem per rollam je tedy podle našeho názoru rozhodnutím valné hromady jakožto nejvyššího orgánu společnosti, přijatým mimo jednání valné hromady”.²¹

V této otázce se přikláním k Pokorné a Bělohlávkovi, neboť dle gramatického i teleologického výkladu mám za to, že zákonodárce chtěl umožnit společníkům jinou cestu přijetí rozhodnutí, bez nutnosti dodržet formální pravidla pro přijetí rozhodnutí na formalizovaném orgánu společnosti. Nedodržení takových pravidel může rezultovat ve vyslovení neplatnosti přijatého usnesení.

Shora prezentované názory autorů komentářů však mají i další důsledky, a to právě do oblasti právních jednání učiněných elektronickou cestou.

---

²⁰ ibid

²¹ Šuk, P. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. S.334

Protože Šuk považuje rozhodování per rollam jen za jinou cestu přijetí rozhodnutí valné hromady, dovozuje z toho, že výkon hlasovacího práva v rámci procedury per rollam elektronickou cestou musí být výslovně upraven (rozuměj aprobován) ve společenské smlouvě společnosti. Šuk uvádí, že: *“Společenská smlouva může rozhodování per rollam úplně vyloučit, může jej připustit jen pro některá rozhodnutí anebo může rozšířit jeho možnosti i o využití technických prostředků ve smyslu § 167 odst. 2. Stejně jako v případě účasti na valné hromadě i při rozhodování per rollam musí být podmínky využití technických prostředků upraveny tak, aby umožňovaly ověření totožnosti hlasujícího společníka a určení podílů, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo.”*²²

S tímto názorem se neztotožňuji, protože je založen na chybné premise. Formulace Šukem uváděného ustanovení § 167 odst. 2. ZOK je nicméně nešťastná. Zákonodárce vyžaduje pro “hlasování na valné hromadě nebo rozhodování mimo valnou hromadu s využitím technických prostředků” nejen nešťastné formulace “připouští-li společenská smlouva”, ale zejména nutnost nastavení pravidel - “musí být podmínky tohoto hlasování nebo rozhodování určeny tak, aby umožňovaly společnosti ověřit totožnost osoby oprávněné vykonat hlasovací právo a určit podíly, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo, jinak se k hlasům odevzdaným takovým postupem ani k účasti takto hlasujících nepřihlíží.” Dle výslovné dikce ustanovení § 167(4) ZOK se korespondenční hlasování považuje za hlasování pomocí technických prostředků.

Dikce ustanovení § 167(2) má svůj zřejmý předobraz v textu směrnice 2007/36/ES, resp. v textu dřívějšího Obchodního zákoníku, který tuto směrnici (novelou provedenou zákonem č. 420/2009 Sb.) již dříve²³ transponoval do právní úpravy akciové společnosti.

---

²² Šuk,P. (ibid) s.334

²³ Pozn.autora: S účinností od 01.12.2009

Úprava požadavků na ověření totožnosti jednající osoby a určení podíl(ů), ke kterému se vztahu hlasovací právo, má svůj význam zejména u akciové společnosti (a jejích akcionářů). Tam smysl má, neboť akcionáři společnosti zpravidla nebývají uváděni ve veřejných rejstřících (v českém obchodním rejstříku se akcionář uvádí jen tehdy, je-li jediným akcionářem - ovšem v takovém případě se valná hromada vůbec nesvolává a takový akcionář rozhoduje písemnými rozhodnutími, popř. ve formě veřejné listiny, pokud to zákon vyžaduje). Je-li akcionářů více, pak nemusí být společnosti známí, alespoň ne permanentně - dle české právní úpravy jsou buď evidováni v seznamu akcionářů, který vede společnost, a proto jsou jí známí, anebo je seznam akcionářů nahrazen evidencí vedenou centrálním depozitářem a v takovém případě jsou akcionáři společnosti známí jen tehdy, když si vyžádá výpis z této evidence.

Naproti tomu společnost s ručením omezeným vždy vede interní seznam společníků, kromě toho jsou společníci této společnosti vždy uváděni také v obchodním rejstříku (v rámci zápisu společnosti samotné).

Požadavky na úpravu ověření totožnosti společníka je tak nutno interpretovat jako požadavek rozumný, ovšem právě jen v těch případech, kdy technická účast bude představována telekonferencí (případně i videokonferencí), méně často pak v případě korespondenčního hlasování (na listině podepsané vlastnoručním podpisem).

V případě výkonu práva pomocí písemného hlasování s úředně ověřeným podpisem je velmi malé riziko pro společnost obecně, resp. již použití této techniky (ověření podpisu) umožňuje ověření totožnosti jednajícího společníka bez dalšího, aniž by na tomto společenská smlouva mohla objektivně něco změnit vlastní úpravou (aprobačí takového způsobu).

Navíc pro dodatečný výkon hlasovacího práva se ustanovení § 167(4) zřejmě nepoužije a právní úprava per rollam obsahuje vlastní ustanovení § 175 ZOK, které normuje vlastní požadavek - pro určité (zákonem vyžadované) případy použití úředně ověřeného podpisu na právním jednání společníka.

Pro společnost s ručením omezeným půjde např. o rozhodnutí valné hromady o změně společenské smlouvy (§ 147(2) ZOK), jakož i jiná rozhodnutí přijímaná kvalifikovanou většinou (např. dle § 171(1) ve spojení s § 172(1) ZOK), konečně pak rozhodnutí, jejichž účinky nastávají až zápisem do obchodního rejstříku (§ 172(1) ZOK). Podpis společníka na jeho individuálním vyjádření v rámci procedury per rollam musí být úředně ověřen (§ 175(3) ZOK).

Potenciální srovnatelností úředně ověřeného podpisu a některých druhů elektronického podpisu se obsáhle zabýval např. Bělohlávek.²⁴ Ačkoliv souhlasím s jeho teoretickými závěry o splnění podmínky ověření totožnosti osoby činící právní jednání v obou případech, jde pouze o závěry teoretické, které dosud nejsou potvrzeny v nalézací praxi, a proto je nutno hodnotit jako nejisté. Bělohlávkova argumentace přesvědčivá co do logiky. Nicméně pozitivní právo mnohdy logiku postrádá. Proto se zabývám v dalším textu rozbořem dalších alternativ, u kterých testuji, zda-li je některá z nich nezpochybnitelná a je splňuje tak požadavek na právní jistotu a předvídatelnou aplikaci práva. V případě, že by společník společnosti s ručením omezeným potřeboval či chtěl z jakéhokoliv důvodu mít své právní jednání obsaženo v datové zprávě, nabízelo by se několik možností.

---

²⁴ Bělohlávek, A.J. In. Bělohlávek A.J. a kolektiv. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. S. 1039-1041.

Projevení vůle do elektronického stejnopisu notářského zápisu nebo do listiny s úředně ověřeným podpisem, její následná konverze a doručení prostřednictvím zprávy elektronické pošty nebo datovou schránkou

Bezproblémovou cestou, avšak transakčně velmi náročnou, je učinění svého hlasování do notářského zápisu a jeho další odeslání digitální cestou. Pro transakční nákladnost takového výkonu hlasovacího práva platí vše shora uvedené (ve vztahu k účasti na proceduře per rollam v akciové společnosti nebo družstvu).

Společník společnost s ručením omezeným však naštěstí může postupovat i jinak. Může své prohlášení učinit na listině, požádat o úřední ověření podpisu a listinu (po úředním ověření) následně nechat autorizovaně konvertovat do podoby datové zprávy a tuto pak dále digitálně odeslat. Transakční náklady budou spočívat v případě ověření podpisu notářem a autorizovanou konverzi tamtéž v součtu odměny za úřední ověření podpisu (30 Kč) a odměny za autorizovanou konverzi (30Kč za 1 stránku konvertovaného dokumentu). Minimální transakční náklady tedy dosáhnou 60Kč (a případné daně z přidané hodnoty, je-li notář jejím plátcem), avšak společník může takto konvertované právní jednání odeslat digitální cestou. A to bez obav ze ztráty "důkazní síly" - přesněji bez ztráty formální náležitosti vyžadované zákonem. V tomto případě by jednatel má započítat všechny hlasy společníka ve prospěch té varianty hlasování, kterou společník ve svém hlasování per rollam uvedl.

Problematickým může být pouze skutečnost, že společnost s ručením omezeným nemusí mít zřízenou adresu elektronické pošty (email), stejně tak nemusí mít zřízenou internetovou stránku.

Jde však o to, aby se zpráva společníka (obsahující projev vůle společníka o výkonu jeho hlasovacího práva v konkrétní věci) dostala do moci společnosti, tzn. do moci některého z jednatelů společnosti. Ačkoliv Nejvyšší soud řešil pouze otázku doručování na poštovní adresu, akcentoval právě tento princip, když za doručení společnosti samotné akceptoval i doručení na adresu jejího jednatele. Tento princip lze bez dalšího aplikovat i na právní jednání cestou elektronické pošty (email). Ovšem riziko neexistence adresy a rovněž rizika při dokazování nese de facto společník sám.

Ekvivalentem této možnosti je odeslání projevu vůle společníka z jeho datové schránky (nebo z datové schránky jeho zmocněnce) do datové schránky společnosti samotné. Taková zpráva společníka společnosti by byla subsumována pod ustanovení § 2(1)(c) - dodávání dokumentů právnických osob. Datové schránky jsou obchodním korporacím zřizovány povinně dle § 5(1) zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (dále též jen uváděn jako "ZEÚAKD"), přičemž Ministerstvo vnitra vede veřejný seznam fyzických osob, podnikajících fyzických osob, právnických osob a orgánů veřejné moci, které mají zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku - *seznam držitelů datových schránek* (§ 14b ZEÚAKD).²⁵ Podle ustanovení § 18a(1) ZEÚAKD "Ministerstvo umožní na žádost fyzické osoby, podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby dodávání dokumentů z datové schránky jiné fyzické osoby, podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby do datové schránky této osoby" - tedy na žádost a za odměnu (dle § 18a(3) cit.zák.) je umožněna i soukromá komunikace. Ustanovení § 18a(2) cit.zák. dokonce normuje okamžik doručení zprávy (právního jednání) adresátu.

---

²⁵ Pozn.autora: (Veřejný) seznam držitelů datových schránek je dostupný na Portálu veřejné správy na síti Internet na adrese: <https://seznam.gov.cz/ovm/poDetail.do?dbid=m5rkmsr&ref=obcan>

Projevení vůle do elektronické zprávy a podepsané uznávaným elektronickým podpisem, následné doručení prostřednictvím zprávy elektronické pošty nebo datovou schránkou

Třetí možností, která je však nejistá, je možnost vykonání právního jednání společníkem přímo v podobě datové zprávy a její podepsání uznávaným elektronickým podpisem (případně kvalifikovaným). V tomto případě sice společník poruší pravidlo uvedené v ustanovení § 175(3) in fine ZOK, statutární orgán by se však měl i tak tímto právním jednáním zabývat.

Důvod pro nevykloučení a priori spočívá ve shora uvedených nejasnostech ohledně následků ve vazbě na dosud neřešenou právní otázku platnosti či neplatnosti právního jednání, při kterém nebyla dodržena ustanovení zákona o formě a různé důsledky, které jsou shora naznačeny v podkapitole zabývající se procedurou per rollam v akciové společnosti.

V zásadě se nabízí 4 možnosti následného postupu jednatele společnosti:

- 1. obsah jednání bez dalšího akceptovat - o úroveň či kvalifikaci podpisu přeci nejde... (?)
- 2. k obsahu jednání bez dalšího nepřihlížet, protože nebylo doručeno jednání v právem vyžadované formě do konce lhůty. Nastává tedy fikce "všemi svými hlasy proti"
- 3. zajistit (jednatel SRO) autorizovanou konverzi (§ 22 a násl. Z 300/2008 Sb.), poté přihlížet k obsahu.
- 4. zajistit autorizovanou konverzi a současně vyzvat společníka k doplnění (originálu, stejnopisu atd.). Po doplnění přihlížet k obsahu.

Proti první možnosti hovoří zejména obava z porušení povinnosti péče řádného hospodáře. Jednatel, který by bez dalšího akceptoval obsah právního jednání, ač by toto jednání nebylo ve formě vyžadované zákonem, by se vystavoval možnosti postihu za porušení této péče.

Pro tuto možnost naopak hovoří skutečnost, že obsah právního jednání společníka může být určen s nízkou mírou rizika (při podepsání uznávaným elektronickým podpisem ev. opatřením časovým razítkem). Míra rizika přitom není větší než u písemného právního jednání s úředně ověřeným podpisem (v listinné podobě). V případě, že by jednatel spoléhal na výklad příkazu formy písemné s úředně ověřeným podpisem z pouhého důkazního účelu, který by se ukázal následně jako neakceptovaný, znamenalo by to zpravidla porušení péče řádného hospodáře.

Druhá možnost - bez dalšího nepřihlížet k obsahu jednání společníka, - se na první pohled jeví jako bezproblémová, avšak ani tato není podle práva. Tato možnost je formalistická. Statutární orgán by neměl ignorovat vůli společníka, která byla projevena. Měl by jej alespoň upozornit na (jím tvrzenou) nemožnost výkonu touto cestou a vyzvat k odstranění tvrzené vady formy. Autonomie vůle patří mezi jednu ze základních zásad celého soukromého práva a popření projevené vůle jen z důvodu nedodržení formality ve vazbě na lepší zájem celku by zřejmě nebylo udržitelné v testu proporcionality. Je totiž možné dosáhnout sledovaný účel, kterým je zřejmě vyšší míra právní jistoty, i jinak.

U obou shora jmenovaných možností se jeví jako reálné následné využití možnosti podat žalobu na vyslovení neplatnosti usnesení přijatého procedurou per rollam, přičemž aktivně legitimovaným k podání žaloby by byl společník, jehož hlasy nebyly započítány (resp. kterýkoliv z jiných společníků, pokud hlasy elektronicky hlasujícího naopak započítány byly). Předpokladem je však oznámení přijatého usnesení společníkům, případně také oznámení nepřijetí usnesení.

Třetí možnost - zajištění autorizované konverze digitálního jednání,- tento postup může vypadat logicky a vyžaduje vynaložení jen malých transakčních nákladů (30Kč za 1 stránku konvertovaného dokumentu do listinné podoby), avšak ani tento postup není správný. Odhlédneme-li od transakčních nákladů, v českém právu stále neplatí rovnost mezi úředně ověřeným podpisem a uznávaným elektronickým podpisem (či jinou silnou kategorií elektronického podpisu). Přestože v rámci autorizované konverze bude ověřen uznávaný elektronický podpis společníka (pokud jím společník podepsal).

Podle ustanovení § 22(2) Z 300/2008 Sb. by po provedené autorizované konverzi měl mít výstup stejné právní účinky, jak měl dokument vstupní. Výstup ovšem není plným ekvivalentem listinné podoby s plnou důkazní silou, neboť při konverzi z datové zprávy do listinné podoby se uplatní ustanovení § 24(5) ZEÚAKD - *“konverzí se nepotvrzuje správnost ani pravdivost údajů obsažených ve vstupu”*. Rovnocennost výstupního dokumentu a vstupního dokumentu je zákonem zvlášť stanovena pouze pro případy, kdy jsou originální či konvertované dokumenty předkládány orgánům veřejné moci. Ustanovení § 22(3) totiž výslovně uvádí předložení *“správnímu orgánu, nebo soudu anebo jinému státnímu orgánu”*.

Zbývá čtvrtá možnost - pokud právní jednání společníka bylo elektronicky podepsáno (např. uznávaným elektronickým podpisem), zajistit pro společnost autorizovanou konverzi. Současně však také společníka bez zbytečného odkladu vyzvat, aby v dodatečné lhůtě (přiměřené) doplnil své hlasování i originálem. Ač tato možnost vypadá na první pohled absurdně, jednatel se může rozhodnout konat právě takto, aby neporušil povinnost péče řádného hospodáře a v co největší míře ctil vůli projevenou společníky a dodržel ustanovení právních předpisů.

Tento způsob se může zdát jako zbytečně opatrný, když na první pohled nemusí být zřejmý důvod, proč by měl jednatel vůbec zajišťovat autorizovanou konverzi (a vynakládat tak náklady k tíži společnosti). Důvodem pro doporučení tohoto zvláštního postupu je to, že ačkoliv takto projevená vůle společníka není z hlediska formálního ve formě vyžadované zákonem, přesto může mít jednatel vysokou míru důvěry v její obsah (a totožnost společníka, který vůli projevil). Míra důvěry v takové digitální jednání je objektivně stejná jako v případě formy vyžadované ustanovením § 175(3) ZOK.

Jednatel má totiž předpokládat poctivé jednání společníka, a proto bude tato lhůta pro doručení důkazu autenticity právního jednání s již známým obsahem. Je samozřejmé, že jednatel společnosti s ručením omezeným takto chovat ke všem společníkům stejně, pokud se jich tento důvod týká.

Provedením autorizované konverze bude zajištěn důkaz nezávislý na poskytovatelích služeb informační společnosti (tedy provozovateli serveru odchozí pošty společníka a provozovateli serveru příchozí pošty společnosti). Náklady na tuto konverzi budou typicky velmi malé (30 Kč + event. DPH na stránku konvertovaného textu).

Při této výzvě, jakkoliv absurdně může požadavek jednatele vypadat na první pohled, bude zajištěn další důkaz o skutečně již dříve projevené vůli společníka (potvrzení), přičemž není vyloučeno ani to, že se společník sám rozhodne pro úřední ověření svého podpisu a tím odstraní jakékoliv pochybnosti o případné vadě spočívající v nedostatku formy právního jednání - mělo by být aplikováno ustanovení § 582(1) NOZ. Po takto provedené konvalidaci by mělo být právní jednání společníka považováno za nesporně platné od samého počátku, jednatel by tedy měl všechny hlasy projevené společníkem původně počítat pro takovou variantu, pro kterou se společník vyslovil.

Lhůta pro doplnění(?)

Otázkou je délka přiměřené lhůty pro důkaz autenticity projevené vůle - případně doplnění originálu s úředně ověřeným podpisem. I zde se nabízí 2 možnosti - buď do konce lhůty pro původní hlasování (opatrná) nebo s možností poskytnutí i lhůty přiměřeně delší. Mám za to, že jednatel by mohl v obhajitelných případech poskytnout i lhůtu delší. Jednatel (či jiný oprávněný iniciátor usnesení procedurou per rollam - jiná osoba oprávněná svolat valnou hromadu) má výsledek hlasování sdělit bez zbytečného odkladu společníkům. Tato lhůta je však také pořádková, úprava je v tomto stejná jako u akciové společnosti, proto je možné odkázat na argumenty uvedené shora. Liší se pouze provedení - u akciové společnosti je totiž uloženo oznámení způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady, v úpravě společnosti s ručením omezeným sice přímo obsažena není (§ 177). lze však analogicky aplikovat ustanovení § 188(3) ZOK ve spojení s přiměřeně aplikovatelným ustanovením § 189 ZOK. Společníkům je nutno sdělit zejména "v jaké společnosti bylo procedurou per rollam hlasováno, jaké usnesení bylo navrhováno, zda-li bylo či nebylo přijato, počty hlasů a identitu společníků, kteří se zúčastnili na hlasování, jakož i případné protesty". Každý společník²⁶ se totiž může dovolávat i neplatnosti usnesení přijatého per rollam podle ustanovení § 191 a § 192 ZOK ve vazbě na ustanovení NOZ o neplatnosti usnesení členské schůze spolku (zejména ustanovení § 260 NOZ).

Jednatel (svolavatel) však musí odůvodnit případné průtahy a nesmí zasáhnout do práva společníka - např. na podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého per rollam soudem. Společníku musí zůstat zachovány nejméně 3 měsíce od doručení oznámení o přijatém usnesení do konce objektivní jednoleté lhůty pro podání návrhu, která se počítá ode dne přijetí rozhodnutí.

---

²⁶ rovněž každý jednatel, likvidátor i každý člen dozorčí rady, byla-li zřízena

Dobrá rada drahá ...

Shora naznačené možnosti se mohou zdát na první pohled jako absurdní, zejména volba čtvrté uvedené možnosti. Je však třeba upozornit na to, že obecné pravidlo (pro rovnocennost písemného právního jednání s úředně ověřeným podpisem a elektronicky učiněného písemného právního jednání s uznávaným (či jiným elektronickým) podpisem) absentuje jak v NOZ, tak i ve zvláštních předpisech (nařízení eIDAS, (CZ)ZSVDET). Současně platí požadavek na přísnou formu právního jednání společníka dle ZOK (v zákonem stanovených případech).

Tato situace by měla být vyřešena, a to nejlépe přijetím obecného pravidla stanovícího rovnost obou způsobů písemného právního jednání. Do doby, než se tak stane (pokud někdy), lze společníku společnosti s ručením omezeným, který se účastní procedury per rollam přijímání usnesení ve věci, ve které by podle zákona usnesení valné hromady muselo být osvědčeno veřejnou listinou, doporučit následující postup: 1) Projev své vůle uvést do listiny, na ní požádat o úřední ověření podpisu. 2) Listinu vzniklou postupem dle předchozího bodu nechat úředně konvertovat do podoby datové. 3) Datový soubor dle předchozího bodu doručit ve lhůtě stanovené jednatelem pro doručení hlasů společnosti samotné, a to nejlépe datovou schránkou společnosti ze své datové schránky. Případně zprávou elektronické pošty.

Stát sám selektivně považuje elektronicky učiněné právní jednání za ekvivalent písemného právního jednání s úředně ověřeným podpisem.

Již v roce 2007 Nejvyšší správní soud svým rozsudkem uznal, že *“zaručený elektronický podpis představuje ekvivalent “ověřeného podpisu” na papíru a využívá takových technologických postupů, které umožňují jednoznačnou identifikaci a autentizaci osoby, která podpis vytvořila. Zaručený elektronický podpis zaručuje, že datovou zprávu podepsala oprávněná osoba. Zaručené elektronické podpisy podložené osvědčením vydaným ověřovatelem informací (poskytovatelem certifikačních služeb) budou potom uznány jako vlastnoruční podpis v případech, kdy takový vlastnoruční podpis požadují právní předpisy nebo dohoda stran.”*²⁷ Nejvyšší správní soud v této právní větě shrnul, že zaručený elektronický podpis poskytuje obdobnou míru bezpečnosti jako úředně ověřený podpis na právním jednání (v listinné podobě). Přesto jej prohlašuje pouze za podpis vlastnoruční. Ve vztahu k požadavkům na právní jednání a elektronický podpis byla vydána řada rozhodnutí - ať již nálezů Ústavního soudu²⁸ nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu (a několik dalších rozhodnutí obecných soudů) a rovněž Nejvyššího správního soudu,²⁹ nicméně tato rozhodnutí se týkala právních jednání v rámci doručování mezi osobou (účastníkem řízení) a orgánem veřejné moci - tedy v zásadě procesních úprav. Závěry z právních vět těchto rozhodnutí se dají

---

²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16.3.2007, sp.zn. 5 Afs 110/2006-113. Citováno podle Smejkal, V. - Kodl, J. - Uříčář, M. (2015), s.227. Rozhodnutí také dostupné v rámci informačního systému Beck-online (<https://beck-online.cz>)

²⁸ např. nálezy Ústavního soudu II.ÚS 217/06, II.ÚS 281/06, II.ÚS 299/06, III.ÚS 455/06, III.ÚS 739/08, I.ÚS 1180/08, IV.ÚS 1829/13, II.ÚS 3042/14 a II.ÚS 289/15. Nálezy jsou uváděny dle informačního systému Beck-online, nicméně jsou dostupné také v databázi NALUS, kterou provozuje Ústavní soud na adrese: <http://nalus.usoud.cz> Texty nálezů Ústavního soudu v databázi NALUS jsou dostupné bezplatně a nemají autentickou povahu. Použití či uvedení textů nálezů se řídí podmínkami, které si vyhradil Ústavní soud v rámci upozornění, které na nachází na stránkách databáze NALUS. Svou informační povinnost ve vztahu k užití textů nálezů Ústavního soudu z databáze NALUS plním pro účely tohoto textu touto autorskou poznámkou.

²⁹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 8 As 89/2011, 9 As 34/2014

tedy argumentačně použít jen omezeně. Ve vztahu k soukromoprávním jednáním mezi účastníky navzájem bylo Nejvyšším soudem přijato rozhodnutí NS 33 Cdo 3210/2007, to se však týkalo otázky iniciace a završení kontraktace cestovní smlouvy jako povinně písemně uzavírané (samotné otázky elektronického podpisu). Závěry z právní věty však nejsou aplikovatelné na řešený problém, protože soud řešil otázku dodržení (pouhé) písemné formy právního jednání, nikoliv však již požadavek na ověření podpisu samotného. Navíc podle tehdy platného práva (rozuměj zákona č. 40/1964 Sb., Občanského zákoníku ve znění účinném k posouzení případu samotného).³⁰

---

³⁰ Právní věta rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. **33 Cdo 3210/2007**
zní: *“Návrh cestovní smlouvy předkládá zákazníkovi cestovní kancelář. Jestliže cestovní smlouva musí být uzavřena písemně, potom i návrh na její uzavření musí být písemný. Formulář vystavený na webových stránkách žalobkyně nevyhovuje požadavku adresnosti návrhu na uzavření smlouvy podle § 43a odst. 1 obč. zák., neboť není určen (adresován) konkrétní osobě (osobám), a nesplňuje ani požadavek písemnosti právního úkonu učiněného elektronickými prostředky, jelikož není opatřen elektronickým podpisem podle zvláštního předpisu. Formulář vyplněný návštěvníkem webových stránek žalobkyně slouží cestovní kanceláři ke sdělení jeho zájmu o zájezd do konkrétní lokality v blíže určeném období a k získání jeho osobních údajů, nezbytných k předložení návrhu cestovní smlouvy; je impulzem k iniciativě cestovní kanceláře předložit adresovaný písemný návrh smlouvy zákazníkovi. Pouze na základě takového návrhu podepsaného jednající osobou, popř. návrhu předkládaného prostřednictvím elektronických prostředků, opatřeného zaručeným elektronickým podpisem, který bude stejným způsobem akceptován, může být završen kontraktní proces – dojde k uzavření smlouvy (ať již platné nebo neplatné pro nedostatek formy).”*

Přes shora uvedené existuje dokonce jedna výslovná procesní úprava, ve které jsou úředně ověřený podpis a uznávaný elektronický podpis postaveny na roveň. Je jím zákon č. 304/2013 Sb., který ukládá návrhovateli na návrhu na zápis (či změnu zápisu) do veřejného (např. obchodního) rejstříku podepsat úředně ověřeným podpisem, je-li návrh podáván v listinné podobě (§ 22(2) ZVeřRej). Je-li návrh podáván v elektronické podobě, pak musí být *“podepsán způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu”* (§ 22(3) ZVeřRej).³¹ Takovým ekvivalentem je podání pomocí datové schránky (§ 18(2) ZEÚAKD. Druhým ekvivalentem je podání elektronicky podepsané uznávaným elektronickým podpisem (§ 6(1) (CZ)ZSVDET). Veřejné rejstříky jsou statusové, zápisem do takového rejstříku právnická osoba (zákonem vymezené právní formy) vzniká.

Vzájemná komunikace prostřednictvím datových schránek je obecně považována za bezpečnou a ekvivalentní osobnímu jednání. Riziko spojené s tímto způsobem komunikace bývá obecně považováno za srovnatelné s rizikem spojeným s potenciálním paděláním či podvodným jednáním spojeným s listinou. Pro přístup do datové schránky jsou však vydávány přístupové údaje, přičemž po aktivaci datové schránky slouží přístupové údaje k automatizovanému ověření oprávnění přístupu do schránky. Což není ekvivalent přímého ověření totožnosti v místě a čase, ale pouze odvozeně. A v podstatě stejně, jako u certifikátu pro vytváření elektronického podpisu (např. uznávaného či kvalifikovaného), který je založen na kryptografické metodě.

Přesto dle obecného vnímání a zákonných předpisů míra důvěry (resp. míra rizika) objektivně odpovídá jednání písemnému s úředně ověřeným podpisem. Není proto důvodu odpírat tuto vlastnost vysokého ověření totožnosti (spojeného s velmi vysokou mírou důvěry) právnímu jednání písemnému, pokud je podepsáno uznávaným elektronickým podpisem (dle (CZ)ZSVDET) nebo kvalifikovaným elektronickým podpisem (dle nařízení eIDAS), které je vykonané elektronickou cestou.

---

³¹ Pozn.autora: Původní dikce ustanovení

3.9. Kde problémy nejsou

Nabízí se logická otázka, jak postupovat v ostatních případech, kdy by bylo využito elektronické formy komunikace pro projev vůle člena orgánu korporace.

V rámci obchodních korporací nenastane problém pro přijímání usnesení kolektivních statutárního orgánů nebo kolektivních dozorčích (či jiných kontrolních) orgánů společnosti s ručením omezeným,³² akciové společnosti, družstva, nebo dále také evropské společnosti či evropské družstevní společnosti (pro poslední dvě v případě, že mají sídlo na území České republiky). Důvodem je to, že zvláštní právní předpis (rozuměj ZOK) neobsahuje zvláštní pravidla, a proto se použije bez dalšího obecná úprava (zejm. § 158(2) NOZ). Pokud zakladatelské právní jednání tento způsob účasti na přijímání rozhodnutí povolí, bude jej možné využít. NOZ sám již neobsahuje další zvláštní požadavky na formu. Je však možné přijmout v rámci obchodní korporace interní pravidla, která mohou být i součástí zakladatelského právního jednání, a požadavek např. na využití uznávaného elektronického podpisu interně stanovit.

Problém rovněž nenastane ani s přijetím úpravy účasti na dálku a/ nebo přijímání rozhodnutí per rollam pro jiné právnické osoby soukromého práva, pro které zákon nestanoví zvláštní pravidla. Jde zejména o mnohé civilní korporace (např. spolky, společenství vlastníků jednotek), rovněž tak o fundace (nadace či nadační fondy) nebo ústavy. Přirozeně jen tehdy, pokud takové právnické osoby zřizují v souladu se zákonem a zakladatelským právním jednáním orgány kolektivní.³³

---

³² Pro společnost s ručením omezeným za předpokladu, že více jednatelů tvoří podle výslovného ujednání v zakladatelském právním jednání kolektivní orgán dle ustanovení § 44(5) ZOK

³³ Pozn. autora: Např. statutárním orgánem ústavu je ředitel, což je orgán monokratický. Obdobně také pro obecně prospěšné společnosti dle zákona č. 248/1995 Sb.

Pro úplnost je třeba dodat také to, že pokud zákon vyžaduje pro platnost právního jednání jeho zachycení do veřejné listiny (pro účely NOZ i ZOK je jím notářský zápis), pak bude nutno požadavek zákonodárce ctít. Právní jednání lze zpracovat elektronickou cestou pouze tehdy, pokud by notářský zápis byl vyhotoven cestou tzv. digitálního stejnopisu dle ustanovení § 94a Notářského řádu. Citované ustanovení normuje vydávání stejnopisů n.z., opisů n.z., výpisů z n.zn. a rovněž některý potvrzení v elektronické podobě.³⁴

Ačkoliv z dikce zákona není zcela zřejmé, proč zákonodárce setrvává pro právní jednání akcionářů či členů družstva na odlišných požadavcích na formu právního jednání (úředně ověřený podpis společníka s.r.o. vs. vtělení právního jednání akcionáře či člena družstva do veřejné listiny), důsledkem odlišné úpravy je i odlišný způsob archivace mimo okruh jednající osoby či obchodní korporace samotné.

Zatímco v případě právního jednání s úředně ověřeným podpisem (legalizované) je evidována v ověřovací knize pouze identita osoby, název listiny a podpis jednající osoby, v případě veřejné listiny (rozuměj notářského zápisu) je stejnopis uložen u notáře samotného. Tamtéž je také uložen záznam.

---

³⁴ Ustanovení § 94a N5 zní: *Stejnopisy notářských zápisů, opisy notářských zápisů, výpisy z notářských zápisů a potvrzení o skutečnostech známých ze spisů mohou být vydány i v elektronické podobě. Stejnopisy notářských zápisů, výpisy z notářských zápisů a potvrzení o skutečnostech známých ze spisů vydávané v elektronické podobě se opatří uznávaným a kvalifikovaným časovým razítkem podle zvláštního právního předpisu toho, kdo je vydal. Podpisem podle § 92 odst. 2 a § 94 odst. 2 se v tomto případě rozumí uznávaný elektronický podpis. Otisk úředního razítka notáře podle § 92 odst. 2 a § 94 odst. 2 se nevyžaduje.*

Úschova notářských spisů je upravena NŘ, v rámci kterého jsou normovány jak požadavky na provádění úschovy samotné (např. § 98 NŘ), tak i nahlížení do notářských spisů (§ 95 NŘ) či nahlížení do notářských zápisů (§ 99 NŘ). Nahlížet mohou účastníci řízení (či právního jednání), jejich zástupci nebo právní zástupci (§ 95 NŘ). NŘ také normuje zapůjčení notářského zápisu (§ 100 NŘ), když okruh je zákonem omezen - zahrnuje mimo jiné např. soud. Před zapůjčením je notář povinen provést opis notářského zápisu, tento ověřit a učinit další úkony stanovené zákonem.

Požadavek na zachycení jednání do notářského zápisu může souviset např. s tím, že do obchodního rejstříku nejsou zapisováni akcionáři akciové společnosti ani členové družstva a třetí osoba se tak může dostat do obtížné situace, pokud bude uplatňovat své právo soudní cestou.

3.10. Krátce k právním jednáním nejvyššího orgánu osobních společností nebo obdobných (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení)

ZOK mezi osobní společnosti řadí veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost (§1(2) ZOK). Podle (české) právní úpravy veřejné obchodní společnosti se řídí také evropské hospodářské zájmové sdružení (se sídlem v České republice), pokud zvláštní právní předpis (nařízení Rady (EHS) č.2137/85 nebo zákon č. 360/2004 Sb.) nestanoví jinak.

Nejvyšším orgánem osobní společnosti nebo EHVS jsou všichni společníci. ZOK nenormuje nijak proceduru, v rámci které dochází tento orgán ke svému rozhodnutí. Tento orgán je vždy orgánem kolektivním, neboť je pojmově vícečlenným - ve veřejné obchodní společnosti musí být nejméně 2 společníci, v komanditní společnosti musí být nejméně 1 komplementář a nejméně 1 komanditista = opět nejméně 2 společníci. V EHVS určuje nejnižší počet společníků nařízení Rady 2137/85 (čl. 4(2) opět na 2 členy.

Absence právní úpravy přijímání rozhodnutí v ZOK ovšem neznamená, že by neplatila žádná pravidla. Budou se aplikovat již shora uvedená obecná pravidla pro jednání kolektivních orgánů právnických osob (§ 152(1) NOZ), jak je upravuje v ustanovení § 156 NOZ a následujících. O záležitostech tedy bude rozhodovat ve sboru (§ 156(1) NOZ). Odvětvové rozdělení působnosti jednotlivých členů podle oborů lze patrně pro nejvyšší orgán vyloučit bez dalšího, neboť by byl proti obecné rovnosti členů nejvyššího orgánu. Zavedení technických prostředků účasti a/nebo procedury per rollam je možné cestou úpravy ve společenské smlouvě veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti.

Pro úplnost je třeba dodat, že NOZ neupravuje zvláštní požadavky na formu právních jednání pro výkon hlasovacího práva na dálku ani v rámci procedury per rollam. Uplatní se tak obecná úprava právních jednání.

Je však nutno upozornit, že do pravomoci nejvyššího orgánu osobních společností nespádají změny společenské smlouvy. Tato kompetence zůstává vyhrazená společníkům jako takovým. Pro společenskou smlouvu osobní společnosti (a rovněž případné změny tohoto právního jednání) zákon vyžaduje dodržení písemné formy právního jednání s úředně ověřenými podpisy všech účastníků (§ 6(1) ZOK), přičemž k neplatnosti soud přihlédne s úřední povinností i bez návrhu.

Pro EHZS také platí, že nejvyšším orgánem jsou “členové jednající společně” (čl. 16(1) nařízení Rady (EHS) 2137/85). Pokud EHSZ sídlo v ČR, pak budou jednat na schůzi, přičemž jim zůstává zachována možnost zavedení procedury per rollam a/nebo možnosti technické účasti podle již shora uvedeného ustanovení § 158(2) NOZ.

Na rozdíl od úpravy veřejné obchodní společnosti (i komanditní společnosti) do působnosti nejvyššího orgánu EHZS náleží i změna zakladatelského právního jednání - smlouvy o sdružení, které lze dosáhnout jednomyslně přijatým rozhodnutím (čl. 17(2) nařízení Rady (EHS) č. 2137/85), ledaže samotné zakladatelské právní jednání připouští rozhodování většinové (a většiny je dosaženo). Ustanovení čl. 17(2) však uvádí případy rozhodnutí, u nichž nelze zavést většinové rozhodování.

Pro úplnost je třeba dodat, že nařízení č. 2137/85 vyžaduje pro platnost zakladatelského právního jednání (smlouvy o sdružení) písemnou formu. Podle ustanovení § 1(2) ZEHZS se k podpisu smlouvy o sdružení nepoužijí předpisy upravující právní poměry obchodních společností a družstev o úředním ověření podpisu.

3.11. Dílčí závěr a návrhy de lege ferenda

Shora provedená deskriptivní analýza dokládá, že sice existuje možnost vykonání právního jednání (hlasování) i mimo valnou hromadu, skutečný výkon elektronickou cestou je však problematický z důvodu zvláštních formálních požadavků zákonodárce ve spojení s tím, že v českém právu neexistuje obecná norma, která staví na roveň podpis úředně ověřený s např. uznávaným elektronickým podpisem.

Řešením problémů by mohlo být přijetí zvláštní normy do některého ze stávajících právních předpisů, nejlépe pak do Občanského zákoníku, případně alespoň do zákona o obchodních korporacích.

Zákonodárce by rovněž mohl zvážit, zda-li je skutečně nutný požadavek na projev vůle akcionáře či člena družstva do notářského zápisu v případě, že se akcionář (či člen družstva) účastní přijímání rozhodnutí procedurou per rollam při výkonu působnosti nejvyššího orgánu obchodní korporace ve věci, u níž je podle zákona nutné osvědčení přijetí rozhodnutí veřejnou listinou. Ve vztahu k právnímu jednání společníka společnosti s ručením omezeným - opět hlasování pomocí procedury per rollam při výkonu působnosti valné hromady ve věci, u které zákon vyžaduje osvědčení rozhodnutí veřejnou listinou, - se pak nabízí řešení v novelizaci ZOK - explicitnímu srovnání požadavků na formu či vlastnosti elektronického podpisu - vzorem zde může být např. zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (zde srov. § 23(2) a § 23(3) ZVeřRej).

Jiné řešení by mohlo spočívat v zásadní redukci na osvědčování přijetí rozhodnutí nejvyšším orgánem obchodní korporace v ZOK, což však nelze patrně očekávat.

4. Slovenská právní úprava

4.1. Obecný úvod

Na Slovensku je právní úprava právních jednání vtělena jednak do předpisů soukromého práva (např. zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, některé otázky také v zákoně č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník), rovněž tak do zvláštních předpisů, které upravují otázky elektronické komunikace (např. zákon č. 315/2013 Z.z. o e-Governmente, zákon č. 272/2016 Z.z., o důveryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o změně a doplnění některých zákonů).

Nařízení eIDAS má na Slovensku stejně přímé účinky, neboť Slovenská republika je členem Evropské unie (stejně jako Česká republika a další 26 členských států).

Otázky nalézání vůle v rámci procesů tvorby vůle v kolektivních orgánech obchodních korporací jsou na Slovensku upraveny v rámci 2.části zákona č. 513/1991 Zb., Obchodního zákoníku.

Účelem této části textu je analyzovat pravidla odpovídající shora analyzovaným pravidlům českého práva a na jejich základě pak provést komparační závěr.

4.2. Obecná úprava právních jednání na Slovensku s akcentem na právní jednání elektronickou cestou

Na Slovensku je úprava právních jednání³⁵ obsažena v ustanovení § 34 a násl. zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník (dále také jen "(SK)ObčZ"). Konkrétní ustanovení se pak zabývají navazujícími otázkami - např. neplatnosti právních jednání - např. § 40(1) neplatnost pro nedostatek formy a dalšími. Obecně je podle slovenského práva podmínkou platnosti písemného právního jednání podpis jednající osoby, který však může být nahrazen v obvyklých případech mechanickými prostředky (§ 40(3) (SK)ObčZ).

Ustanovení § 40(4) (SK)ObčZ rovněž normuje, že je písemná forma právního jednání zachovaná, pokud je m.j. učiněná elektronickými prostředky, které umožňují současně zachycení obsahu právního jednání a určení osoby, která toto jednání učinila. Podle § 40(4) poslední věta (SK)ObčZ je písemná forma zachovaná vždy, pokud je elektronicky učiněné právní jednání podepsané *"zaručeným elektronickým podpisem nebo zaručenou elektronickou pečetí"*.

Zvláštní ustanovení § 40(5) (SK)ObčZ pak de iure staví na roveň zaručený elektronický podpis (resp. také zaručenou elektronickou pečetí) úřednímu ověření podpisu, neboť pro právní jednání *"uskutečněné elektronickými prostředky, podepsaná zaručeným elektronickým podpisem nebo zaručenou elektronickou pečetí a opatřené časovým razítkem se ověření pravosti podpisu nevyžaduje"*.³⁶ Podmínkou rovnocennosti je opatření podepsaného dokumentu časovým razítkem. Obdobné ustanovení v českém právu citelně chybí.

Slovenský (SK)ObčZ sám nestanoví kategorie elektronických podpisů, neobsahuje jejich definice - to ponechává zvláštnímu

---

³⁵ ve slovenské právní terminologii dosud právních úkonů (slov. sing. právny úkon)

³⁶ Vlastní překlad autora z autentického slovenského znění právního předpisu, s přihlédnutím k české právní terminologii (např. česky právní jednání jako ekvivalent slovenského (autentického) termínu "právny úkon").

právnímu předpisu. Tímto předpisem byl donedávna zákon č. 215/2002 Z.z., o elektronickom podpise.³⁷

Od 01.07.2016 je pak zvláštním právním předpisem nařízení eIDAS, které bylo na Slovensku de facto doplněno zákonem č. 272/2016 Z.z. o doveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o doveryhodných službách) (dále také jen “(SK)ZDSET”). (SK)ZDSET je účinný ode dne vyhlášení - tj. od 18.10.2016.³⁸ Teprve tento předpis formálně zrušil (SK)ZEP.

---

³⁷ (SZ)ZEP byl zrušený zákonem č. 272/2016 Z.z.

³⁸ s výjimkou § 60d čl. V devátý bod, které nabývá účinnosti až 01.03.2017

4.3. Slovenské zrovnoprávnění elektronické a listinné formy právních jednání

Slovenský zákonodárce upravil zrovnoprávnění písemného právního jednání s úředně ověřeným podpisem (na listině) a elektronicky (kvalifikovaně) učiněného právního jednání jinak. Ustanovení § 40(5) (SK)ObčZ normuje, že pro *“právní jednání uskutečněné elektronickými prostředky, podepsané zaručeným elektronickým podpisem nebo zaručenou elektronickou pečetí a opatřené časovým razítkem se ověření pravosti podpisu nevyžaduje”*. Musí být splněny dvě podmínky - podepsání dokumentu elektronickým podpisem /nebo alternativně elektronickou pečetí/ splňujícím vlastnosti vyžadované (SK)ObčZ a opatření dokumentu časovým razítkem.

Mitterpachová k tomu uvádí: *“Podobně, jako je to v případě smlouvy autorizované advokátem nebo vyhotovené notářem, i v případě, kdy jsem o právní jednání vykonané elektronicky a opatřené zaručeným elektronickým podpisem a současně časovým razítkem, se nevyžaduje ověření pravosti podpisu, ačkoliv to zvláštní zákon vyžaduje.*

Zaručeným elektronickým podpisem je možná přesná identifikace jednající osoby prostřednictvím příslušného certifikátu a současně je možné zjištění zásahů do pravosti listiny. Časové razítko příslušného certifikátu je upravené v § 9 zákona č. 215/2002 Z.z. o elektronickém podpisu. Časové razítko je informace připojená k elektronickému dokumentu, vytvořená prostřednictvím certifikovaného veřejného klíče, ze které je možná identifikace data a času, kdy byl dokument vytvořený.

Vypuštění potřeby osvědčení tímto způsobem podepsaných elektronických dokumentů současně souvisí i s technickou nemožností provedení úředního ověření pravosti podpisu. S ohledem na způsob tvorby certifikátů, veřejného a soukromého klíče při zaručeném elektronickém podpisu a časového razítka je jejich autenticita nepochybná”.^{39 40}

V tomto případě je totiž zajištěna s vysokou mírou důvěry totožnost jednající osoby, nezměněný obsah podepsaného dokumentu i zachycen časový okamžik, kdy k podepsání došlo. Jsou tedy s vysokou mírou pravděpodobnosti (nebo velmi nízkou mírou rizika) jasné odpovědi na otázky “kdo, co a kdy”.

Protože slovenský zákonodárce toto zrovnoprávnění váže jen na zprávy podepsané s využitím zaručeného elektronického podpisu, neznamená nabytí účinků nařízení eIDAS žádnou změnu. Nutno podotknout, že v českém právu obdobné ustanovení absentuje. Přitom lze doporučit jeho zavedení *de lege ferenda*.

---

³⁹ cit. Mitterpachová, J. In Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F. Tomašovič, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár*. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-597-8. S.293. Překlad autor.

⁴⁰ Skutečnost, že je aktuálně úprava zaručeného elektronického podpisu (a kvalifikovaného elektronického podpisu) obsažena v nařízení eIDAS je nerozhodná.

4.4. Elektronický podpis, elektronické schránky - nařízení eIDAS, zákon 305/2013 Z.z. , o E-Governmente, a zákon č. 272/2016 Z.z. o doveryhodných službách

Z hlediska slovenské právní úpravy znamená nařízení eIDAS změnu, neboť již zrušený (SK)ZEP považoval za elektronický podpis informaci připojenou nebo logicky spojenou s elektronickým dokumentem, která (kumulativně) splňovala následující požadavky:

- A. nebylo ji možné efektivně vytvořit bez znalosti soukromého klíče a elektronického dokumentu,
- B. na základě znalosti této informace (roz. informace připojené nebo logicky spojené se zprávou) a veřejného klíče patřícího k soukromému klíči bylo při jeho vyhotovení možné ověřit, že elektronický dokument, ke kterému je informace připojená nebo logicky spojená, je shodný s elektronickým dokumentem použitým na vytvoření elektronického podpisu
- C. obsahovala údaj, který identifikoval původce podepisujícího.⁴¹

Přitom první dva požadavky na elektronický podpis (tzn. založení na využití soukromého klíče pro podepsání a veřejného klíče pro ověření autenticity) obsahoval (SK)ZEP již od původního znění, třetí požadavek (údaj identifikující podepisujícího) byl doplněn zákonem č. (účinný od 01.01.2009).

(SK)ZEP obsahoval i definici zaručeného elektronického podpisu v § 4(1) (SK)ZEP. Byl jím takový elektronický podpis, který navíc splňoval následující podmínky:

- A. byl přímo vytvořen pomocí soukromého klíče pro vytvoření zaručeného elektronického podpisu,
- B. zaručený elektronický podpis bylo možné vytvořit jen s použitím bezpečného zařízení na vytváření elektronického podpisu (dle § 2 písm. h) (SK)ZEP),

---

⁴¹ prakticky obdobně byla definována i elektronická pečeť v § 3a ZEP

C. způsob vytvoření umožňoval spolehlivě určit, který člověk zaručený elektronický podpis vytvořil (tedy elektronicky podepsal),

D. na veřejný klíč (patřící k soukromému klíči použitému na vytváření zaručeného elektronického podpisu) byl vydán kvalifikovaný certifikát.

Navíc pak ustanovení §4(2) (SK)ZEP upravovalo zvláštní podmínky platnosti zaručeného elektronického podpisu.

Elektronické schránky jsou ve slovenském právu upraveny v zákoně č. 315/2013 Z.z., o e-Governmente⁴² (předpis dále uváděn také jen zkratkou "ZEGOV"). Elektronickou schránkou je podle § 3 písm. 1) ZEGOV "*elektronické úložiště, ve kterém se uchovávají elektronické zprávy a upozornění*".⁴³ Slovenské elektronické schránky tak v podstatě odpovídají úpravou i účelem českým datovým schránkám, ostatně i účel zákona je obdobný.

Podle § 11(1) ZEGOV se elektronické schránky zřizují orgánu veřejné moci, právnické osobě, fyzické osobě - podnikateli, subjektu mezinárodního práva, organizační složce nebo organizacím podle § 12(6) cit. zák., a dále těm, o nichž to stanoví zvláštní předpis.

Elektronická schránka se zřizuje bezúplatně a každému jen jedna pro "jedno právní postavení" (§ 12(1) ZEGOV). Podle § 12(4)(a) ZEGOV zřídí po vzniku právnické osoby správce modulu elektronických schránek této osobě schránku, a to bezodkladně poté, co se od orgánu veřejné moci dozví o jejím vzniku. Každá slovenská právnická osoba má tedy zřízenou elektronickou schránku, což platí i pro slovenské obchodní korporace.

---

⁴² Pozn. autora: Plný název právního předpisu zní: zákon č. 315/2013 Z.z., o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente).

⁴³ překlad autor. Autentický text právního předpisu: "elektronickou schránkou elektronické úložisko, v ktorom sú uchovávané elektronické správy a notifikácie"

Na margo je vhodné uvést, že dle § 12(4)(b) ZEGOV je povinně zřízena elektronická schránka i každé fyzické osobě, které vzniklo na Slovensku právo podnikat, přičemž státní občanství této osoby není rozhodné. Schránka je zřízena rovněž bezodkladně poté, co se správce modulu elektronických schránek dozví o vzniku práva podnikat.

Pokud člověk se státním občanstvím Slovenské republiky není podnikatel, je mu zřízena elektronická schránka povinně v den, kdy dosáhne 18.rok věku (§ 12(4)(c) ZEGOV).

Člověku, který nemá státní občanství Slovenské republiky, je datová schránka zřízena do 5 dní ode dne, kdy o její zřízení požádal (§ 12(4)(d)(4) ZEGOV).

Lze tedy uzavřít, že elektronickými schránkami jsou vybaveny jak veškeré slovenské obchodní korporace, tak i jejich společníci, pokud dosáhli 18.rok věku.

Rovněž je vhodné uvést, že v ustanoveních § 35 a násl. ZEGOV je upravena konverze a zaručená konverze, a to včetně postupu, ověřovací doložky a pod.

Podle ustanovení § 39(1) ZEGOV “nově vzniklý dokument ze zaručené konverze, který ne neoddělitelně spojený s ověřovací doložkou, má stejné právní účinky a je použitelný pro právní účely ve stejném rozsahu jako původní dokument, jehož transformací vznikl.” Pokud nový dokument vznikl zaručenou konverzí veřejné listiny a je spojený neoddělitelně s ověřovací doložkou, je sám veřejnou listinou.

Kromě orgánů veřejné moci jsou oprávněni vykonávat konverzi rovněž advokáti, patentoví zástupci a “poštovní podnik poskytující univerzální službu” - tito podnikatelé za odměnu a náhradu hotových výdajů.

Bohužel podle současné dikce ZEGOV není možné využití elektronických schránek pro vzájemnou komunikaci mezi soukromými osobami, slouží pouze pro komunikaci orgánu veřejné moci se soukromou osobou (či naopak).^{44 45}

---

⁴⁴ resp. pro vzájemnou komunikaci mezi orgány veřejné moci SR

⁴⁵ srov. také všeobecnou informaci Národní agentury pro síťové a elektronické služby, dostupné on-line na adrese: <https://www.slovensko.sk/sk/faq/faq-eschranka>

4.5. Dílčí závěr k elektronickým podpisům ve slovenském právu a k elektronickým schránkám

1. Z hlediska slovenského práva a kategorizace elektronických podpisů dle nařízení eIDAS jde v případě “prostého” elektronického podpisu o novinku, neboť do nabytí účinků přímé použitelnosti nařízení eIDAS na Slovensku musely být všechny elektronické podpisy založeny na využití certifikátů (a využití soukromého resp. veřejného klíče). Dopady však nebudou s ohledem na dikci příslušných odstavců § 40 (SK)ObčZ nijak zásadní. Písemná forma bude zachována jen tehdy, pokud použité prostředky umožní identifikaci osoby, která elektronické právní jednání podepsala.
2. Z hlediska slovenského práva pak změna kategorizace, s výjimkou již shora uvedeného uznání “prostého” elektronického podpisu rovněž nepřináší zásadní změny, neboť využívání certifikátů pro vytváření elektronických podpisů, jak jej vyžadoval zrušený (SK)ZEP, je technologicky zakódováno v definicích zaručeného elektronického podpisu (a tím i kvalifikovaného elektronického podpisu) dle nařízení eIDAS.

4.6. Možnosti projevu vůle - hlasovacího práva na dálku ve slovenských obchodních korporacích

Slovenské právo rozlišuje akciové společnosti na soukromé akciové společnosti a veřejné akciové společnosti. Za veřejnou akciovou společnost se podle ustanovení § 154(3) (SK)ObchZ považuje "akciová společnost, jejíž všechny akcie nebo alespoň část akcií byly přijaté k obchodování na regulovaném trhu, který se nachází nebo který se provozuje v některém ze smluvních států Dohody o Evropském hospodářském prostoru." A contrario za soukromou akciovou společnost je považována taková a.s., u které není splněna podmínka podřazení pod veřejnou a.s.

Některá zvláštní ustanovení zákonodárce normuje jen pro veřejné akciové společnosti. Jde zejména o:

- Zvláštní ustanovení o valných hromadách veřejných akciových společností (§184a (SK)ObchZ).
- Písemné zmocnění (§190e-190f (SK)ObchZ).
- Korespondenční hlasování (§190a-190c (SK)ObchZ)
- Účast pomocí elektronických prostředků (§190d-e (SK)ObchZ).

Pro soukromé akciové společnosti zřejmě zůstává možnost účasti na dálku zákonem neupravená. Ustanovení § 66(4) (SK)ObchZ sice normuje možnost úpravy přijímání usnesení na dálku nebo účast pomocí technických prostředků v zakladatelském právním jednání pro obch. společnosti obecně, avšak pouze ve vztahu ke statutárnímu orgánu či orgánu dozorčímu. Orgán nejvyšší (tedy valná hromada) zmíněn není.

Je však otázkou, zda-li je možné při absenci výslovné úpravy přijmout úpravu do zakladatelského právního jednání soukromé akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným.

Na jednu stranu “co není zakázáno, je dovoleno”, na stranu druhou však v důsledku výslovné úpravy vztahující se však jen na veřejnou akciovou společnost mohl být úmysl zákonodárce vyhradit takový způsob jednání jen pro veřejnou a.s. (a tím ji soukromé a.s. nevýslovně zakázat). Podle čl. 2(3) Listiny základních práv a svobod⁴⁶ “každý může konat, co není zákonem zakázané a nikoho není možné nutit konat něco, co zákon neukládá.” Názor pro omezení možnosti úpravy jednání na dálku v rámci zakladatelského právního jednání slovenské soukromé akciové společnosti nebo slovenské společnosti s ručením omezeným tedy považuji za stěží udržitelný, neboť není jasný důvod omezení jednoho ze základních práv, pro který by byl takový “nevyslovený zákaz” obhajitelný.

Slovenské akciové právo (tedy (SK)ObchZ) neobsahuje výslovnou úpravu přijímání rozhodnutí akcionáři mimo valnou hromadu (per rollam).

Současná slovenská právní úprava společnosti s ručením omezeným neobsahuje výslovnou úpravu účasti na jejím jednání na dálku (pomocí elektronických či jiných technických prostředků) ani korespondenčního hlasování.

V ustanovení § 130 (SK)ObchZ je upravena možnost přijímání rozhodnutí společníky i mimo jednání valné hromady. Návrh usnesení může předložit buď jednatel, nebo dozorčí rada, nebo konečně společník s majetkovou účastí dosahující aspoň 10% na základním kapitálu (či více společníků jednající ve shodě). Společenská smlouva může určit, že toto právo má i společník, jehož vklad nedosahuje zákonem vyžadovaného podílu na základním kapitálu.

Ohledně započítávání hlasů došlých ve lhůtě platí pravidlo obdobné pravidlu, které bylo obsaženo v českém (CZ)ObchZ před jeho zrušením. Většina se počítá ze všech hlasů společníků.

---

⁴⁶ Na Slovensku dosud součástí právního řádu jako Ústavní zákon č. 23/1991 Zb.

Na Slovensku však není explicitně zavedeno pravidlo, které by vyžadovalo projev vůle společníka do notářského zápisu nebo s úředně ověřeným podpisem jako podmínku započítání jeho hlasů. V případě právního jednání společníka (např. hlasování mimo valnou hromadu o změně společenské smlouvy) není vyžadován požadavek na přísnou formu (úředně ověřený podpis nebo vtělení projevu vůle do notářského zápisu). Nebudou tedy problémy s aplikací práva v případě, že by společník nedodržel (neexistující) pravidla.

Protože jde o jednání na dálku, bude zpravidla provedeno písemným právním jednáním. Pokud by takové právní jednání bylo učiněno elektronickou cestou, pak bude třeba jen dodržet požadavek (SK)ObčZ na elektronický podpis elektronicky učiněného právního jednání) - ať již on-line nebo na off-line (zachycený na elektronickém nosiči ve smyslu § 40(4) (SK)ObčZ).

V případě, že by právní jednání společníka bylo učiněno elektronicky a splňovalo podmínky stanovené v ustanovení § 40(5) (SK)ObčZ (tedy podepsání zaručeným elektronickým podpisem spolu s časovým razítkem), bylo by plným ekvivalentem úředně ověřeného podpisu na listině.

Teoreticky je tak dle slovenského práva možné založit např. veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným právním jednáním (více osob) učiněným postupnými jednotlivými právními jednáními společníků elektronickou cestou (srov. § 57 (SK)ObchZ), nikoliv však např. akciovou společnost (srov. § 162(2) (SK)ObchZ) ani družstvo (srov. § 254(3) (SK)ObchZ).

4.7. Komparační závěr

České a slovenské právo upravují obdobné právní instituty, právní úpravy se však v mnohém odlišují.

Ze slovenského práva může být pro českého zákonodárce inspirující např. úprava plné srovnatelnosti - písemné formy s úředně ověřeným podpisem (právní jednání na listině) resp. s kvalifikovaným elektronickým podpisem (opatřeným časovou pečetí na datové zprávě - právní jednání elektronickou cestou).

Dále by mohly být pro českého zákonodárce inspirací rovněž všechny ty normy, které upravují v rámci práva obchodních korporací formální požadavky na právní jednání či jeho osvědčení. V českém právu obchodních korporací jsou často vyžadovány notářské zápisy, aniž by plynula taková povinnost ze směrnice. Jde jak o zakladatelská právní jednání, tak i o zachycení průběhu valných hromad českých resp. slovenských společností s ručením omezeným.

Širší možnosti realizace práva společníka podílet se na řízení a kontrole obchodní korporace (v Česku v právní úpravě společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti resp. družstva) jsou na Slovensku vyhrazeny jen pro společnosti s ručením omezeným. Nejsou možné v akciových společnostech ani u družstev. Pro slovenského zákonodárce by mohlo být inspirující z českého práva např. umožnění doručování soukromých zpráv mezi soukromými osobami - např. obchodní korporací a jejími společníky. Toto prozatím není možné, mohlo by však být využitelné při realizaci práv společníka obchodní korporace, případně také při plnění některých povinností obchodních korporací, jak jim je ukládá např. zákon č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník.

Pro slovenského zákonodárce by mohlo být inspirující z českého práva např. umožnění doručování soukromých zpráv mezi soukromými osobami - např. obchodní korporací a jejími společníky. Toto prozatím není možné, mohlo by však být využitelné při realizaci práv společníka obchodní korporace, případně také při plnění některých povinností obchodních korporací, jak jim je ukládá např. zákon č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník.

5. Závěr kapitoly

České obchodně korporační právo umožňuje společníkům kapitálových společností a družstev, a dále rovněž evropských společností a evropských družstevních společností (obojí se sídlem v ČR) různé způsoby výkonu hlasovacího práva na dálku. Mnohé z nich jsou závislé na výslovné aprobaci v zakladatelském právním jednání. V právní úpravě společnosti s ručením omezeným jde o tzv. technickou účast na valné hromadě (vč.korespondenčního hlasování), zákonem výslovně aprobované jsou pak dodatečné hlasování a přijímání rozhodnutí per rollam.

Dikce ustanovení o účastenství na valné hromadě (§ 167 ZOK) však není šťastně formulována a vyvolává nejasnosti, které však lze překlenout výkladem (zejména k možnosti výkonu práva právním úkonem v písemné formě elektronickou cestou). Zvláštní výslovný požadavek na formu právního jednání pro určité případy pak znamená mnohá rizika pro případ, že by právní jednání bylo vykonáno elektronickou cestou. Problém spočívá v tom, že v českém právu neexistuje obecný předpis, který by postavil na roveň úřední ověření podpisu s kteroukoliv variantou (kryptografického) elektronického podpisu, ač zákonodárce v některých předpisech fakticky ověření podpisu staví na roveň uznávanému elektronickému podpisu - v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících. Tento zákon je však procesní povahy a tuto tvrzenou rovnost lze využít jen argumentačně pro návrhy budoucích změn soukromoprávních předpisů, které mohou přinést změnu. Inspirací může být dikce ustanovení § 40(5) slovenského Občanského zákoníku.

Dokud nenastane změna shora uvedená, lze hlasovací právo v těch nejzásadnějších otázkách vykonat elektronickou cestou buď komplikovaně (v kombinaci úředního ověření podpisu na listině samotné s její následnou konverzí a odesláním), nebo zbytečně transakčně nákladně (elektronický stejnopis notářského zápisu) nebo rizikově (podepsání jen uznávaným elektronickým podpisem).

Ve vztahu k možnostem procedur per rollam u akciové společnosti a družstva je sice možný výkon elektronickou cestou, pokud vůbec upraví přijímání usnesení per rollam stanovy korporace, avšak zákonodárce trvá na vtělení právního jednání společníka (člena) do veřejné listiny - což je opět spojeno se zbytečnými transakčními náklady na elektronický stejnopis veřejné listiny.

Nejsou jasné důsledky, jaké by mělo nedodržení formálních požadavků na formu právního jednání a jeho učinění elektronickou cestou, která však poskytuje obdobnou míru důvěry, jako úřední ověření podpisu.

Protože není zřejmé, proč zákonodárce zvolil požadavek na projev vůle společníka do veřejné listiny (v akciové společnosti či družstvu oproti úřednímu ověření podpisu v úpravě společnosti s ručením omezeným), není jasný ani účel - zda-li má funkci 1) varující, 2) zajišťovací, 3) důkazní nebo 4) kontrolní. Podle funkce je pak možné určit účel normy a rovněž důsledky nedodržení. Ty přitom oscilují od žádných (důkazní funkce) až po absolutní neplatnost (kontrolní funkce).

Důvodová zpráva zde nemůže být vodítkem, neboť ke změně návrhu v dikci zákona (v úpravě společnosti s ručením omezeným) došlo v Parlamentu České republiky a tedy jen zákonodárce ví, proč zákon přijal změněný oproti návrhu. Možnost výkonu práva elektronickou cestou patrně nebyla v primárním cíli zákonodárce, který se snažil především zbavit zbytečných transakčních nákladů společníky (společnosti s ručením omezeným) a umožnit jim snadnější, dostupnější a rovněž levnější využití právního institutu per rollam pro přijímání jejich usnesení při výkonu působnosti valné hromady i v těch otázkách, které mohou být pro společnost zásadní (např. valné hromadě smlouvou svěřené právo usnesením měnit společenskou smlouvu).

Pozitivní je, že pokud má společník společnosti s ručením omezeným zřízenou vlastní datovou schránku, je možné její využití pro vzájemnou komunikaci se společností samotnou, neboť české právo umožňuje zpřístupnění datové schránky i pro zprávy mezi soukromými osobami.

Z hlediska účinků nařízení eIDAS na právo českých obchodních korporací se dá konstatovat, že tento právní předpis neznamena podstatnou změnu pro české společníky českých společností s ručením omezeným. České právo již ve svém (dnes již zrušeném) vnitrostátním předpisu - zákoně č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu ve spojení s Občanským zákoníkem, postavilo na roveň elektronický podpis podpisu vlastnoručnímu (na listině). Nařízení eIDAS tak může přinést změnu zahraničním společníkům českých společností s ručením omezeným, pokud budou např. v rámci procedury per rollam podepisovat svá právní jednání elektronicky. Ovšem jen v případě těch rozhodnutí, která nemusí být u valné hromady osvědčena veřejnou listinou. V těchto případech rozhodnutí závažných neznamena nařízení eIDAS pro zahraniční společníky žádnou podstatnou změnu.

Ve vztahu k českým společnostem s ručením omezeným a zahraničním společníkům může nařízení eIDAS přinést změnu v případě dodatečného hlasování nepřítomného společníka.

Ve vztahu k využití procedury per rollam v české akciové společnosti resp. českého družstva přinese nařízení eIDAS změnu zahraničním společníkům či členům opět jen v případech méně závažných rozhodnutí. Navíc jen v případě, když tento způsob přijímání rozhodnutí upraví stanovy společnosti či družstva. Zákonodárce by mohl zvážit opačnou konstrukci - pokud stanovy proceduru per rollam nezakázají.

Ve vztahu k tzv. technické účasti na valné hromadě zákonodárce ponechává tuto možnost otevřenou pro společnost s ručením omezeným a pro akciovou společnost - ovšem jen v případě úpravy v zakladatelském právním jednání. Je tedy na společnících, zda-li tuto cestu upraví a jak.

Nařízení eIDAS může pomoci např. v případě sjednaného výkonu hlasovacího práva korespondenčně zprávami elektronické pošty nebo v on-line hlasovacím systému - např. pomocí internetových stránek společnosti. Každá česká akciová společnost je musí mít zřízeny a proto si lze představit i jejich technické využití pro on-line hlasování. V takovém případě však musí společnost sama zajistit taková pravidla, aby nebylo možné současné hlasování téhož akcionáře korespondenčně či jinak technicky i na místě samém, což je však již jen problém aplikační.

Michal Černý Ph.D., Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Kontakt na autora: michal.cerny@upol.cz

Použité zdroje ke kapitole

Odborné monografie a jiné odborné knihy

1. Bělohlávek, A.J. a kolektiv. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013.
2. Hendrych, D. a kolektiv (ČEBIŠOVÁ, Taisia, HENDRYCH, Dušan, KOPECKÝ, Martin, MIKULE, Vladimír, POMAHAČ, Richard, PRÁŠKOVÁ, Helena, STAŠA, Josef, VOPÁLKA, Vladimír). *Správní právo - Obecná část. 8. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-254-3.
3. Lasák/Pokorná/Čáp/Doležil a kolektiv. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I.díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2014.
4. Lavický, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - 654). Komentář*. Praha : C.H.Beck, 2014. S. 2097-2100.
5. Melzer, F. - Tégl, P. a kolektiv. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha : Leges, 2014. S. 745-746.
6. Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013.
7. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F. Tomašovič, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár*. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-597-8.

Odborné příspěvky v časopisech a sbornících

1. Lechner, T. *Deset let vývoje zákona o elektronickém podpisu*. In *Právní rozhledy*, 2010, 14, s. 526.
2. Pirlo, G. - Impedovo, D. - Fairhurst, M. (Eds.). *Advances In Digital Handwritten Signature Processing. A human artefact for e-Society*. Londýn (a další): World Scientific Publishing, 2014. ISBN 978-9814579629
3. Smejkal, V. - Kodl, J. - Uříčář, M. *Elektronický podpis podle nařízení eIDAS*. In *Revue pro právo a technologie*. 6 (2015), 11, s. 194, 234 a další.

Právní předpisy České republiky

1. zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
2. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.
3. zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.
4. zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.
5. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.
6. zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.
7. zákon č. 358/1992 Sb., Notářský řád.
8. zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověření pravosti podpisu a o změně některých zákonů.
9. zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.
10. zákon č. 480/2004 Sb., o službách informační společnosti.
11. zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákon.
12. zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Právní předpisy Evropské unie

1. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi.

Právní předpisy Slovenské republiky

1. zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník.
2. zákon č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník.
3. zákon č. 315/2013 Z.z., o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente).
4. zákon č. 272/2016 Z.z., o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o dôveryhodných službách).

Nálezy Ústavného soudu České republiky

1. nález Ústavného soudu II.ÚS 217/06.
2. nález Ústavného soudu II.ÚS 281/06.
3. nález Ústavného soudu II.ÚS 299/06.
4. nález Ústavného soudu III.ÚS 455/06.
5. nález Ústavného soudu III.ÚS 739/08.
6. nález Ústavného soudu I.ÚS 1180/08.
7. nález Ústavného soudu IV.ÚS 1829/13.
8. nález Ústavného soudu II.ÚS 3042/14.
9. nález Ústavného soudu II.ÚS 289/15.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu

1. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Cdo 3210/2007.
2. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 8 As 89/2011.
3. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 9 As 34/2014.

Jiné zdroje

1. (Veřejný) seznam držitelů datových schránek je dostupný na Portálu veřejné správy na síti Internet na adrese: <https://>

seznam.gov.cz/ovm/poDetail.do?dbid=m5rkmsr&ref=obcan
[cit.dne 14.11.2016]

2. Všeobecná informace Národní agentury pro síťové a elektronické služby, dostupné on-line na adrese: <https://www.slovensko.sk/sk/faq/faq-eschranka> [cit.dne 14.11.2016]

SOUKROMÉ PROSAZOVÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA PŘED ÚČINNOSTÍ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2014/104/EU

JUDR. MICHAL PETR PH.D. - MGR. EVA ZORKOVÁ

Anotace: Do konce roku 2016 dojde k implementaci Směrnice EP a Rady 2014/104/EU (dále jen „Směrnice“) do českého práva, jakož i do národních právních úprav členských států Evropské unie. Nová Směrnice usnadní uplatňování nároků z porušení soutěžního práva před civilními soudy. Toto tzv. soukromé prosazování soutěžního práva (private enforcement) je v České republice možné již za stávající právní úpravy, v praxi k němu však dochází jen výjimečně, zejména z důvodů faktických i právních překážek, kterým případní žalobci čelí. Konkrétně v České republice je situace týkající se private enforcement, jak pokud jde o statistiky, tak pokud jde o výzkum, značně neuspokojivá, analýza dosavadní právní regulace v České republice doposud chyběla.

Příspěvek si klade za cíl shrnutí dosavadního vývoje uplatňování soukromoprávních nároků na evropské úrovni, včetně zhodnocení dosavadních případů, jež byly řešeny před SD EU, ale také před českými soudy v posledních patnácti letech v oblasti soukromoprávního prosazování soutěžního práva, se zaměřením na průměrnou délku trvání řízení, úspěchu žalobce ve věci a na další skutečnosti, z nichž plyne, jak je české soutěžní právo v praxi skutečně uplatňováno, ale i reálná potřeba efektivnější právní regulace.

Klíčová slova: soutěžní právo, soukromé prosazování soutěžního práva, Směrnice EP a Rady 2014/104/EU, náhrada škody.

Abstract: *By the end of this year the Damage Directive 2014/104 / EU (the "Directive") will be implemented into Czech law, as well as into national laws of all Member States of the European Union. The new Directive should facilitate claims of infringement of competition law before civil courts. Private enforcement of the competition law is already possible under the current czech legislation, although in practice it occurs very rarely, mainly because of the factual and legal barriers for potential claimants. In the Czech Republic, the situation regarding private enforcement (both in terms of statistics, and in terms of research) is more or less disappointing, as any relevant analysis of existing legal actions was missing so far.*

The main aim of this article is to summarize and show the development of private enforcement at the European union level, including the evaluation of existing cases that have been discussed before the ECJ and also the evaluation of all cases that have been discussed before Czech courts within the last fifteen years in the field of private enforcement of the competition law, with a special focus on the average duration of each proceedings, the success of the plaintiff in each particular case and on other facts. This article evaluates how was the Czech competition law actually applied in practice within the last fifteen years and highlights a real need of more effective legal regulation.

Key words: *competition law, private enforcement of competition law, the Damage Directive 2014/104 / EU, compensation for damage.*

Prohlášení o výstupu projektu

Tento příspěvek je výstupem v rámci projektu IGA 2016 (název: Soukromé prosazování soutěžního práva ve vybraných členských státech EU, SPP 917100304/31) a navazuje na ústní prezentaci, jež byla přednesena v rámci konference Olomoucké právníké dny 2016, v rámci sekce práva obchodních korporací.

1. Úvod

Zdravá a efektivní hospodářská soutěž je nezbytným předpokladem růstu a prosperity společnosti, nejen ve smyslu spotřebitelského blahobytu, ale také ve smyslu technického rozvoje, zvýšení produktivity a inovačního potenciálu evropských podniků. Nejen z těchto důvodů musí být vedle efektivního prosazování pravidel hospodářské soutěže, umožněno rovněž efektivní vymáhání v případech, kdy jsou pravidla hospodářské soutěže ohrožena.

Vymáhání soutěžního práva stojí v zásadě na třech pilířích, respektive na třech způsobech, kterými je možno soutěžní právo efektivně vymáhat. V Evropské unii (v rámci kontinentálního právního systému) doposud představuje hlavní pilíř vymáhání soutěžního práva specializovanými soutěžními úřady (tzv. veřejné prosazování neboli *public enforcement*), v české terminologii tedy cesta správního trestání. Poškozený může podat podnět národnímu soutěžnímu úřadu, jež se podnětem může dále zabývat v rámci správního řízení, které vede z moci úřední. Soutěžní úřady ukládají zákazy a pokuty, avšak nejedná se o způsob efektivní, zejména s ohledem na to, že se zabývá jednáním *ex post*, aniž by byly zohledněny individuálně způsobené újmy.

Druhý pilíř představuje využití trestněprávní cesty (tzv. trestní prosazování nebo „*criminal enforcement*“), která je však s ohledem na charakter trestního řízení jako *ultima ratio* spíše omezená. Proto je využití tohoto pilíře v Evropské unii (na rozdíl od USA) minimální.⁴⁷

Konečně třetím pilířem je soukromoprávní vymáhání soutěžního práva (tzv. soukromé prosazování nebo „*private enforcement*“). Poškozený má možnost podat žalobu na náhradu škody, na náhradu nemajetkové újmy, na určení (ne) platnosti smlouvy,

---

⁴⁷ Pipková, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky, *Obchodněprávní revue* 7-8/2015, strana 215.

na vydání bezdůvodného obohacení, popřípadě se může bránit pomocí tzv. negatorních žalob, tedy povinnosti zdržet se určitého jednání a odstranit závadný stav.

Poškozený může selektivně uplatnit pouze některé z výše uvedených nároků, případně je může kombinovat s uvážením důkazní situace.⁴⁸

V České republice se možnost podávat tyto žaloby řídí civilním právem, zejména ustanovení § 2990, jež dále odkazuje na § 2998 občanského zákoníku. Skutečný počet soudních řízení v těchto věcech je však poměrně malý, ačkoliv k uplatnění práv podle § 2988 postačí pouhé ohrožení nebo porušení práv nedovoleným omezením soutěže.

Občanský zákoník však nestanoví, že ohrožení nebo porušení práv musí pravomocně konstatovat orgán dohledu (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže) nebo soud v jiném či stejném řízení.⁴⁹

Vztah mezi veřejným a soukromým prosazováním soutěžního práva vymezují také preambule Nařízení 1/2003, která v bodu 7 uvádí: *„vnitrostátní soudy hrají při používání pravidel hospodářské soutěže Společenství důležitou úlohu. Při rozhodování sporů mezi soukromými osobami chrání subjektivní práva vyplývající z práva Společenství, například tím, že přiznávají náhradu škody obětem protiprávního jednání. Úloha vnitrostátních soudů zde doplňuje úlohu orgánů pro hospodářskou soutěž členských států. Mělo by jim proto být umožněno, aby používaly články 81 a 82 Smlouvy v plném rozsahu.“*⁵⁰ Je tedy stanovena doplňující úloha vnitrostátních soudů. Pokud bychom o (ne)oddělenosti soukromoprávního a veřejnoprávního

---

⁴⁸ Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 2990 NOZ, odstavec 3.

⁴⁹ Tamtéž, odstavec 6.

⁵⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, rovněž Petr, Michal. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, strana 130.

vymáhání soutěžního práva uvažovali v nejširších souvislostech, lze již ve druhé větě § 1 Občanského zákoníku nalézt, že *„uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.“* Z komentáře k § 1 NOZ jasně vyplývá, že nelze zcela nezávisle interpretovat a aplikovat soukromé a veřejné právo, protože se vzájemně ovlivňují, doplňují a vzájemně na sebe *„reagují“* s ohledem na jednotnost a vnitřní souladnost právního řádu jako celku.⁵¹

---

⁵¹ Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 1 NOZ, strana 13.

2. Vývoj evropské judikatury v oblasti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva

V následující kapitole budou chronologicky popsány významné případy v oblasti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, čímž bude nastíněn vývoj judikatury na úrovni Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SD EU“). Specifikum soutěžního práva na národní i na unijní úrovni spočívá ve významné roli judikatury, která doplňuje a vysvětluje mnohdy vágní legislativní úpravu. Soutěžní právo je tedy nutné vykládat ve světle (nejen recentní) unijní judikatury. Evropská doktrína soukromého prosazování soutěžního práva totiž prochází neustálým vývojem, což poskytuje (odborné) veřejnosti neustálý prostor pro diskuzi.

Tento příspěvek si neklade za cíl podrobný popis skutkových okolností jednotlivých případů, ačkoliv alespoň okrajové skutkové vymezení každého případu je vždy nezbytné. Snahou autorů při psaní této kapitoly bylo nastínit vývoj a přístup SD EU k soukromému prosazování soutěžního práva a zdůraznit nejvýznamnějších judikované skutečnosti. Prvním mezníkem byl níže popsáný případ BRT v Sabam.

2.1. BRT v Sabam (C-127/73)

V roce 1974 SD EU rozhodoval v rámci řízení o předběžné otázce týkající se výkladu článku 86 a 90 (2) Smlouvy o EHS. SD EU se v tomto případě zabýval sporem mezi Belgische Radio et Televisie (BRT) a SABAM (Belgická asociace autorů) proti SV SABAM a NV Fonior. SD EU v řízení odpověděl na několik předběžných otázek, avšak za klíčové lze považovat, že ustanovení Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže (tedy dnešní články 101 a 102 SFEU) mají přímý účinek.⁵²

To znamená, že jednotlivci mohou odvodit svá práva přímo z těchto ustanovení, a mohou se jich dovolávat před vnitrostátními soudy zemí Evropské unie, které těmto individuálním právům poskytují ochranu. Byl tedy stanoven přímý účinek dnešních článků 101 a 102 SFEU a byla rovněž potvrzena významná úloha národních soudů při ochraně individuálních práva, což otevřelo cestu soukromoprávnímu prosazování unijního soutěžního práva, avšak teprve v roce 2001 SD EU přímý účinek ustanovení Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže blíže rozvedl.

---

⁵² Rozhodnutí ve věci BRT v Sabam (C-127/73), [1974] ECR 51, odstavec 16.

2.2. Courage Crehan (C-453/99)

Uvedené rozhodnutí SD EU patří mezi zásadní ve vývoji unijního soutěžního práva a *private enforcementu* jako takového. SD EU rozhodoval v září roku 2011, opět v rámci řízení o předběžné otázce týkající se uplatňování nároku na náhradu škody vzniklé z porušení článku 81 SES. Předběžná otázka byla podána britským Odvolacím soudem (*Court of Appeal*).

Spor probíhal mezi účastníky Courage Ltd (pivovar) a panem Bernardem Crehanem, provozovatelem dvou londýnských restaurací. Bernard Crehan byl pivovarem zažalován pro zaplacení dlužné částky za odebrané pivo, avšak pan Bernard Crehan měl za to, že smlouva uzavřená s pivovarem Courage Ltd je neplatná pro rozpor s evropským právem. Proto kromě vyslovení neplatnosti pan Crehan požadoval po pivovaru Courage Ltd i náhradu škody za to, že smlouvu, jež byla v rozporu s evropským soutěžním právem, musel dodržovat.⁵³

Vzhledem k tomu, že již v sedmdesátých letech byl judikaturou SD EU stanoven přímý účinek článku 81 SES, mohl se také pan Bernard Crehan ve věci náhrady škody obrátit na soud a domáhat se náhrady škody, jež mu byla způsobena protisoutěžním jednáním.

SD EU judikoval, že unijní právo samo zakládá osobám poškozeným porušením soutěžního práva oprávnění na plnou kompenzaci, postup při uplatňování tohoto oprávnění se nicméně řídí národním právem. I přesto, že britské právo neumožňuje smluvní straně v případě neplatné smlouvy, aby se domáhala náhrady škody vzniklé v souvislosti s plněním takovéto neplatné smlouvy, SD EU zdůraznil, že absolutní nemožnost domáhat se náhrady škody, způsobené dohodou, jež je v rozporu s unijním právem, je nepřípustná, s tím, že národní soudy musí v každém individuálním případě posoudit míru účasti na kartelu, neboť nikdo

---

⁵³ Petr, Michal. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, strana 131 - 133.

nemůže mít prospěch ze svého protiprávního jednání a rovněž není přípustné se na úkor jiného bezdůvodně obohatit.⁵⁴

V případě, že je podíl účastníka na kartelové dohody významný, lze zcela vyloučit jeho nárok na náhradu škody, to však neplatí v případech slabších smluvních stran (pro zachování principu ochrany slabší smluvní strany), například u síťových distribučních dohody, kdy nelze obsah smlouvy ovlivnit.⁵⁵

---

⁵⁴ Rozhodnutí SD EU ve věci Courage Crehan (C-453/99), [2001] ECR I-6297, odstavec 28.

⁵⁵ Tamtéž, odstavec 33 – 36.

2.3. Manfredi (C-295/04)

V roce 2006 bylo z Itálie SD EU předloženo několik předběžných otázek, týkajících se výkladu článku 81 SES, jež vyplynuly ze sporu v rámci žalob na náhradu škody týkajících se uložení pojišťovacím společností povinnosti vrátit navýšení pojistného v rámci povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti.

Mezi některými pojišťovacími společnostmi existovaly kartelové dohody, které byly italským soutěžním orgánem prohlášeny za protiprávní. Jednalo se o kartelovou dohodu o výměně informací mezi konkurenčními podniky, které umožňovaly navýšení pojistného v rámci pojištění občanskoprávní odpovědnosti, jež nebylo odůvodněno podmínkami trhu.

Poté, co SD EU shledal přípustnost položení předběžných otázek, v souladu se svou již ustálenou judikaturou připomenul, že čl. 81 a 82 ES mají přímé účinky ve vztazích mezi jednotlivci a zakládají práva jednotlivců jako procesních subjektů, která musí vnitrostátní soudy chránit, a že přednost práva Společenství vyžaduje, aby jakékoli ustanovení vnitrostátního zákona, které není v souladu s pravidlem Společenství, bylo ponecháno nepoužito, ať již bylo přijato dříve, nebo později než toto pravidlo. Konkrétní kartelová dohoda musí být způsobilá ovlivnit (přímo, nepřímo, skutečně nebo i potenciálně) obchod mezi členskými státy Evropské unie a její vliv nesmí být zanedbatelný.⁵⁶ Mezi účastníky vnitrostátní kartelové dohody se nacházely rovněž subjekty z jiných členských států, čímž byl dán o přeshraniční prvek.

Ohledně náhrady škody SD EU judikoval, že jakákoliv osoba je oprávněna uplatňovat neplatnost kartelové dohody nebo jednání zakázaných SFEU, a pokud existuje příčinná souvislost mezi takovou dohodou nebo jednáním, které mohlo omezit nebo narušit hospodářskou soutěž a utrpěnou újmu, může jakákoliv osoba požadovat náhradu této škody.⁵⁷

---

⁵⁶ Rozhodnutí SD EU ve věci Manfredi (C-295/04), ECLI:EU:C:2006:461, odstavec 39 a 40.

⁵⁷ Tamtéž, odstavec 53.

Zároveň však musí být zachována zásada efektivity a zásada rovnocennosti tak, aby národními právními řády nebylo v praxi znemožněno nebo nadměrně ztíženo vykonávat práva přiznaná právním řádem Společenství.⁵⁸

Jsou-li tyto zásady dodrženy, přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby upravil procesní podmínky výkonu tohoto práva, včetně podmínek použití pojmu příčinná souvislost. Rovněž přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv (například délky promlčecí lhůty), která procesním subjektům vyplývají z přímého účinku práva Společenství, to vše za dodržení zásady rovnocennosti a efektivity.⁵⁹

Co se týče přiznání náhrady škody, vydání bezdůvodného obohacení a případné možnosti přiznat náhradu škody s povahou sankce, v nepřítomnosti ustanovení práva Společenství, SD EU judikoval, že v této oblasti přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu určit kritéria umožňující vymezit rozsah této náhrady, opět za předpokladu, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity.⁶⁰

Zásada efektivity zde spočívá také v možnosti domáhat se náhrady nejen skutečné škody (*damnum emergens*), ale i ušlého zisku (*lucrum cessans*), jakož i zaplacení úroků.⁶¹

---

⁵⁸ Tamtéž, odstavec 62.

⁵⁹ Tamtéž, odstavec 64.

⁶⁰ Tamtéž, odstavec 92.

⁶¹ Rozhodnutí SD EU ve věci Manfredi (C-295/04), ECLI:EU:C:2006:461, odstavec 95 a 100.

2.4. Pfleiderer (C-360/09)

V srpnu 2009 rozhodoval SD EU předběžnou otázku ve sporu mezi společnostmi Pfleiderer AG proti Bundeskartellamt (německý orgán pro ochranu hospodářské soutěže). Předběžná otázka se týkala výkladu článků 11 a 12 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 SES.

Skutkově se jednalo o uložení pokuty ve výši 62 mil. EUR dle článku 81 ES (ze strany německého soutěžního úřadu) třem evropským výrobcům dekorativních papírů a pěti osobně zodpovědným fyzickým osobám z důvodu uzavření dohod o cenách a o uzavření výrobních kapacit. Později, v roce 2008, poškozená společnost Pfleiderer německý soutěžní úřad požádala, aby jí za účelem přípravy občanskoprávních žalob na náhradu škody zpřístupnil celý spis týkající se řízení o uložení pokuty v odvětví dekorativních papírů. Společnost Pfleiderer je jedním ze tří největších celosvětových výrobců dřevěných materiálů, povrchových úprav a laminátových podlah. Společnost uvedla, že od výrobců dekorativního papíru, kteří byli sankcionováni německým úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, za poslední tři roky odebrala zboží v hodnotě přesahující 60 milionů eur. V důsledku uzavřených kartelových dohod tedy platila nadměrné ceny za zboží, které nakupovala od členů kartelu.⁶²

Německý úřad anonymizoval a poskytl pouze tři svá rozhodnutí o uložení pokut, nikoliv však celý obsah spisu. Později byl poškozené společnosti Pfleiderer zpřístupněn spis, z něhož byly odstraněny důvěrné obchodní informace, interní dokumenty, žádosti o shovívavost (leniency program) a dokumenty, které žadatelé o shovívavost dobrovolně poskytli. Přístup k úředně zajištěným důkazním prostředkům byl úřadem odepřen.

Společnost Pfleiderer se od rozhodnutí o odmítnutí odvolala a úřad se rozhodl položit SD EU předběžnou otázku, týkající se určení rozsahu práva na informace ze spisu, které se omezují na

---

⁶² Rozhodnutí SD EU ve věci Pfleiderer (C-360/09), [2011] ECR I-5161, odstavec 9 a 10.

dokumenty nezbytné k prokázání nároku na náhradu škody. Konkrétně šlo o právo na zpřístupnění dokumentům týkajících se řízení o shovívavosti, jež byly účastníky kartelu dobrovolně předloženy vnitrostátnímu soutěžnímu orgánu na základě vnitrostátního programu shovívavosti.

Zde lze pozorovat možnou kolizi mezi zachováním účinnosti programů shovívavosti a ochranou práv ve smyslu nároku na náhradu škody. Podle již ustálené judikatury SD EU má však každá osoba právo uplatnit svůj nárok na náhradu škody, jež jí byla způsobena jednáním, které by mohlo omezit nebo narušit hospodářskou soutěž, proto SD EU na položenou předběžnou otázku odpověděl tak, že ustanovení práva Unie v oblasti kartelových dohod, a zvláště nařízení č. 1/2003, musí být vykládána v tom smyslu, aby nebránila osobě, která byla poškozena porušením unijního práva v oblasti hospodářské soutěže a domáhá se náhrady škody, a aby byly zpřístupněny dokumenty týkající se řízení o shovívavosti vedeného s osobou, která se tohoto porušení dopustila. Soudům členských států však na základě jejich vnitrostátního práva přísluší, aby stanovily podmínky, za kterých musí být takový přístup povolen nebo odepřen, a musí přitom zvážit zájmy chráněné právem Unie.⁶³

---

⁶³ Rozhodnutí SD EU ve věci Pfleiderer (C-360/09), [2011] ECR I-5161, odstavec 32.

2.5. Otis (C-199 / 11)

V roce 2011 řešil SD EU předběžnou otázku podanou z Itálie, jež vyplynula z žaloby na náhradu škody, která Evropské unii vznikla v důsledku kartelové dohody, čili v důsledku porušení článku 101 SFEU. Jednalo se o spor mezi Europese Gemeenschap (Evropské společenství), které bylo zastoupeno Evropskou komisí, na straně jedné a čtyřmi předními evropskými výrobci výtahů a eskalátorů (skupinami Otis, Kone, Schindler a Thyssen Krupp), na straně druhé, ve věci žaloby na náhradu škody způsobené těmito společnostmi.

Již od roku 2004 prošetřovala Evropská komise existenci kartelové dohody, přičemž v roce 2007 Komise dospěla k závěru, že kartel mezi výše uvedenými výrobci spočíval v rozdělování veřejných zakázek a dalších smluv v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku za účelem rozdělení trhů a stanovení cen. Dále pak kartel spočíval v dohodách na kompenzačním mechanismu, na vyměňování informací o objemech prodeje a o cenách, na pravidelných schůzkách a na navazování dalších kontaktů s cílem nastolení výše uvedených omezení a jejich provádění. Komise uložila za tato protiprávní jednání pokuty v celkové výši přesahující 992 miliónů eur. Sankcionované společnosti podaly k Tribunálu Evropské unie žaloby na zrušení tohoto rozhodnutí, jež však byly většinou zamítnuty, stejně jako později podané kasační opravné prostředky.

V červnu 2008 podalo Evropské společenství, nyní Evropská unie, zastoupená Komisí, žalobu k předkládajícímu soudu, kterou se domáhala, aby žalované v původním řízení zaplatily Evropské unii předběžnou částku 7 061 688 eur z titulu náhrady škody, která EU vznikla z důvodu protisoutěžních praktik, jejichž existence byla konstatována v rozhodnutí Komise v roce 2007. Evropská unie totiž zadala žalovaným v původním řízení řadu zakázek na instalaci, údržbu a obnovu výtahů a eskalátorů v několika budovách Rady Evropské unie, Evropského parlamentu, Komise, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů Evropské unie a Úřadu pro publikace Evropské unie, jež mají sídlo

v Belgii a Lucembursku. Podpůrně se Unie domáhala, aby byl jmenován znalec, který určí výši celkové škody.⁶⁴

V této souvislosti však vyvstala předběžná otázka položená SD EU, totiž, zda je vůbec Evropská komise oprávněna zastupovat Evropskou unii před vnitrostátním soudem v rámci občanskoprávní žaloby na náhradu škody způsobené Unii kartelovou dohodou nebo praktikou zakázanou v primárním právu. Tuto předběžnou otázku rozhodl SD EU tak, že unijní právo musí být vykládáno v tom smyslu, že za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení, nic nebrání tomu, aby Evropská komise zastupovala Evropskou unii před vnitrostátním soudem rozhodujícím o občanskoprávní žalobě na náhradu škody způsobené Unii kartelovou dohodou nebo praktikou zakázanou článkem 101 SFEU, pokud tyto praktiky mohly ovlivnit některé veřejné zakázky zadané různými orgány a institucemi Unie, aniž by bylo nezbytné, aby k tomu Komise měla zmocnění od uvedených orgánů a institucí. Ani článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (zakotvující právo na spravedlivý proces, zásadu účinné soudní ochrany, která je tvořena různými prvky, mezi něž patří zejména právo na obhajobu, zásada „rovnosti zbraní“, právo na přístup k soudům a právo poradit se, být obhajován a být zastupován⁶⁵) nebrání tomu, aby Evropská komise podala jménem Evropské unie k vnitrostátnímu soudu žalobu na náhradu škody vzniklé Unii v důsledku kartelové dohody nebo praktiky, jejichž rozpor s článkem 101 SFEU byl konstatován rozhodnutím Komise. Rovněž panovala obava, že Komise se v tomto případě stala soudcem a stranou ve vlastní věci, což by bylo v rozporu se zásadou *nemo iudex in sua causa*.⁶⁶

Avšak SD EU znovu judikoval, že každá osoba je oprávněna domáhat se náhrady vzniklé újmy, je-li dána příčinná souvislost

---

⁶⁴ Rozhodnutí SD EU ve věci Otis (C199/11), ECLI:EU:C:2012:684, odstavec 23.

⁶⁵ Rozhodnutí SD EU ve věci Otis (C199/11), ECLI:EU:C:2012:684, odstavec 48.

⁶⁶ Tamtéž, odstavec 39.

mezi uvedenou újmou a kartelovou dohodou nebo praktikou zakázanou primárním právem. Toto právo tedy přísluší i Evropské unii.⁶⁷

---

⁶⁷ Tamtéž, odstavec 43 a 44.

2.6. Donau Chemie (C-536/11)

V roce 2011 byla SD EU předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se týkala výkladu zásad efektivity a rovnocennosti s ohledem na pravidla platná v rakouském právním řádu pro žaloby na náhradu škody v případě porušení unijního práva. Předběžná otázka byla podána vídeňským kartelovým soudem, který se zabýval žalobou podanou sdružením podniků VDMT (toto sdružení bylo založeno za účelem ochrany zájmů svých členů, mezi něž patří zejména podniky tiskařského odvětví). Žaloba sdružení směřovala k získání přístupu do spisu, jež se týkal soudního řízení zahájeného rakouským soutěžním úřadem proti společnostem Donau Chemie a dalším společnostem, kterým byla v rámci správního řízení uložena pokuta 1,5 milionů eur pro jejich účast na kartelové dohodě na velkoobchodním trhu tiskařských chemikálií.⁶⁸

Spor se týkal zamítnutí žádosti VDMT o nahlédnutí do spisu týkajícího se soudního řízení mezi rakouským soutěžním úřadem a společnostmi Donau Chemie a další. Cílem této žádosti bylo získat informace, jež by umožnily přezkoumat zejména povahu a výši škody případně utrpěné členy sdružení VDMT z důvodu protiprávních jednání, kterých se dopustily společnosti Donau Chemie a další, protože VDMT, jako sdružení podniků, zvažovalo možnost podat vůči Donau Chemie a dalším podnikům žalobu na náhradu škody. Avšak všichni účastníci soudního řízení v zásadě odmítli udělit souhlas k tomu, aby sdružení VDMT mohlo nahlédnout do uvedeného spisu.⁶⁹

Dle rakouského právního řádu, i kdyby pouze jeden z účastníků řízení nedal svůj souhlas, pak národní (rakouský) soudce, který není oprávněn zvažovat kolidující zájmy, je zpravidla povinen odepřít nahlédnutí do spisu třetím osobám, v tomto případě sdružení VDMT, což je ovšem v rozporu s unijním právem, zejména pak s judikaturou SD EU, (případem *Pfleiderer*, C360/09, Sb. rozh.

---

⁶⁸ Rozhodnutí SD EU ve věci Donau Chemie (C536/11), ECLI:EU:C:2013:366, odstavec 5 a 6.

⁶⁹ Tamtéž, odstavec 7.

s. I5161), kde SD EU judikoval, že v zájmu dodržení zásady efektivity je nezbytné zajistit, aby platná vnitrostátní pravidla nebyla upravena tak, aby v praxi znemožňovala nebo nadměrně ztěžovala získání takové náhrady, a zvážit zájmy odůvodňující na straně jedné sdělení informací dobrovolně poskytnutých žadatelem o shovívavost a na straně druhé jejich ochranu. Takové zvážení může být provedeno vnitrostátními soudy pouze případ od případu v rámci vnitrostátního práva a se zohledněním všech relevantních okolností věci.⁷⁰

Absolutního odepření nahlížet do dotčených dokumentů je tak (ve smyslu obecného přístupu k těmto dokumentům) nejen způsobilé narušit účinné uplatnění zejména článku 101 SFEU a práv, která toto ustanovení přiznává jednotlivcům, ale také poškodit veřejné zájmy, jako je zejména účinnost politiky stíhání porušení práva hospodářské soutěže.

Dále z ustálené judikatury SD EU vnitrostátním soudům, které jsou v rámci své příslušnosti pověřeny uplatňováním ustanovení unijního práva, přísluší zajišťovat nejen plný účinek těchto norem, ale rovněž chránit práva, která tyto normy poskytují jednotlivcům. Již v rozsudku *Courage vs. Crehan* v roce 2001 SD EU vyložil zásadu rovnocennosti a efektivity: pravidla, která se uplatní na žaloby určené k zajištění ochrany práv, jež jednotlivci vyvozují z přímého účinku unijního práva, nesmějí být méně příznivá než ta, která se týkají obdobných žalob vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity).⁷¹

---

⁷⁰ Tamtéž, odstavec 8 a 10.

⁷¹ Rozhodnutí SD EU ve věci *Donau Chemie* (C536/11), ECLI:EU:C:2013:366, odstavec 22, 27 a 31.

2.7. Kone (C-557/12)

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týkala výkladu článku 101 SFEU, konkrétně pak náhrady škody způsobené kartelovou dohodou zakázanou tímto článkem, respektive škody vyplývající z vyšší ceny, kterou uplatňuje podnik/podniky v důsledku zakázané kartelové dohody, které se však sám podnik neúčastní, tzv. *umbrella pricing* (cenový deštník).

Žádost byla podána v rámci sporu mezi podniky, které se účastnily kartelových dohod o montáži a údržbě výtahů a eskalátorů v řadě členských států Evropské unie na straně jedné a na straně druhé společností ÖBB-Infrastruktur, což je dceřiná společnost rakouských železnic.

Přinejmenším od 80. let uplatňovaly některé společnosti (Kone, Otis, Schindler Aufzüge und Fahrtreppen, Schindler Liegenschaftsverwaltung a Thyssen Krupp Aufzüge) v několika členských státech Evropské unie v širokém rozsahu dohodu o rozdělení trhu s výtahy a eskalátory. Evropská komise uložila v únoru 2007 těmto společnostem pokutu v celkové výši 992 milionů eur z důvodu jejich účasti na kartelových dohodách o montáži a údržbě výtahů a eskalátorů v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku. Společnost Thyssen Krupp Aufzüge se rozhodla svědčit, aby se na ni vztahoval program shovívavosti.⁷²

Pro tento případ je typický tzv. *fenomén cenového deštníku*, který se za určitých okolností uznává jako jeden z možných důsledků kartelové dohody a spočívá v tom, že škoda způsobena kartelovou dohodou, která umožnila zachování tržních cen na tak vysoké úrovni, že i konkurenti, kteří nebyli účastníky této kartelové dohody, mohli sami vyvodit výhodu z těchto vyšších tržních cen v porovnání s cenami v případě neexistence uvedené kartelové dohody.⁷³

SD EU měl tedy za úkol posoudit, zda lze vykládat unijní právo v tom smyslu, že připouští žádosti o náhradu škody založené na

---

⁷² Rozhodnutí SD EU ve věci Kone (C557/12), ECLI:EU:C:2014:1317, odstavec 5.

⁷³ Tamtéž, odstavec 28.

existenci tzv. cenového deštníku („*umbrella claims*“). Jestliže kartelová dohoda vede k zachování uměle zvýšené ceny za určité výrobky a nelze vyloučit, že se konkurenční podniky stojící mimo kartelové dohody rozhodnou stanovit vyšší cenu nabídky než jakou by uplatňovaly za běžných podmínek hospodářské soutěže, pak ačkoliv je určení ceny nabídky považováno za čistě samostatné rozhodnutí přijaté podnikem, je třeba konstatovat, že toto rozhodnutí mohlo být přijato s ohledem na tržní cenu zkreslenou kartelovou dohodou, a v důsledku toho v rozporu s pravidly hospodářské soutěže.⁷⁴

Rakouské právo kategoricky vylučuje nárok na náhradu škody v takové situaci, z důvodu, že příčinná souvislost je přerušena, pokud neexistuje smluvní vztah s účastníkem kartelové dohody. Avšak dle názoru SD EU by plná účinnost článku 101 SFEU byla ohrožena, pokud by právo každé osoby domáhat se náhrady vzniklé škody bylo vnitrostátním právem kategoricky a bez ohledu na zvláštní okolnosti projednávaného případu podmíněno existencí přímé příčinné souvislosti a vyloučeno z důvodu, že dotčená osoba nebyla v smluvním vztahu s účastníkem kartelové dohody, ale s podnikem, který se jí neúčastnil, ale jehož cenová politika je důsledkem kartelové dohody, která přispěla k narušení mechanismů tvorby cen na konkurenčních trzích.⁷⁵

Je však nutno prokázat, že kartelová dohoda mohla vzhledem k okolnostem projednávaného případu, a zejména zvláštnostem dotčeného trhu mít za následek použití cenového deštníku třetími osobami jednajícími samostatně, a že o těchto okolnostech a zvláštnostech museli účastníci uvedené kartelové dohody vědět.⁷⁶ Článek 101 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání výkladu a použití vnitrostátního práva členského státu, podle kterého je z právních důvodů kategoricky vyloučeno, aby byly podniky, které jsou účastníky kartelové dohody, občanskoprávně

---

⁷⁴ Tamtéž, odstavec 29.

⁷⁵ Rozhodnutí SD EU ve věci Kone (C557/12), ECLI:EU:C:2014:1317, Odstavec 33.

⁷⁶ Tamtéž, odstavec 34.

odpovědné za škody, které vyplývají z cen, které podnik neúčastníci se této kartelové dohody stanovil pod vlivem jejích činností na vyšší úrovni, než jaká by byla uplatňována při neexistenci kartelové dohody.⁷⁷

---

⁷⁷ Tamtéž, odstavec 37.

3. Vývoj přístupu k soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva na úrovni Evropské komise

Pramenem pro výklad unijního práva může být rovněž tzv. *soft law* vydávané Evropskou komisí, jehož obsah není přímo závazný a vynutitelný, ale aplikační orgány mají povinnost přihlížet k jejich textu. Jedná se tedy o jakési vodítko pro výklad závazných ustanovení primárního práva a jejich prostřednictvím instituce Evropské unie nabízí řešení určitých situací a vyjadřují své postoje k dané problematice. Pro korektní výklad soutěžního práva je tedy nutné přihlídnout jak k judikatuře SD EU, tak k výkladovým *guidelines* Evropské komise.

Bílé a Zelené knihy Evropské komise celkově vyjasňují pojetí někdy vágních formulací jednotlivých ustanovení primárního práva, ale rovněž přibližují vývoj a pojmání soukromého prosazování soutěžního práva na úrovni Evropské komise. *Soft law* má také sloužit k vyvolání široké diskuze všech zúčastněných stran a k podávání připomínek, včetně následných veřejných konzultací.

3.1. Zelená kniha Komise

Na konci roku 2005 byla v Bruselu vydána tzv. Zelená kniha Komise, týkající se žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES.

Již v tomto dokumentu jsou zmíněny právní a procesní překážky v efektivním soukromoprávním vymáhání soutěžního práva, „*v případě neexistence pravidel Společenství týkajících se dané záležitosti, je na právních systémech členských států, aby stanovily prováděcí pravidla pro podávání žalob o náhradu škody. Jelikož soudy Společenství nemají pravomoc v dané věci rozhodnout (kromě řízení o předběžných otázkách), budou tyto případy projednávat většinou soudy členských států. V různých členských státech existují významné překážky, které brání účinnému postupu v případě žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolního práva.*“⁷⁸

Byl tedy vznesen požadavek na vytvoření efektivního právního rámce, který by umožnil, aby se vymáhání práva na náhradu škody stalo reálnou možností.

Cílem Zelené knihy Komise se stalo určit hlavní překážky a otevřít diskuzi v oblasti soukromého prosazování soutěžního práva, přičemž Komise v dokumentu předkládá i různé varianty řešení některých problematických aspektů úspěšného vymáhání soutěžního práva cestou soukromoprávní.

Lze si povšimnout, že některá diskutovaná problematika byla již dříve řešena před SD EU, jak bylo popsáno v kapitole popisující vývoj judikatury SD EU.

Mezi diskutované otázky patřila zejména následující problematika:⁷⁹

- a) **přístup k důkazům v souvislosti s důkazním břemenem** – problémem je fakt, že příslušné důkazy nejsou snadno dostupné a jsou zadržovány stranou, která se dopouští jednání v rozporu s hospodářskou soutěží. V souvislosti s touto problematikou předložila Komise vícero otázek k diskuzi, například, zda by

---

⁷⁸ Zelená kniha – Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES ze dne 19. 12. 2005, KOM (2005), 672, strana 4.

⁷⁹ Tamtéž, strana 4 – 12.

neměla být zavedena povinnost poskytnout dokumentaci či jinak zajistit přístup k důkazům, zda by měla být žalovaná strana povinna zveřejnit dokumenty, které předložila orgánu pro hospodářskou soutěž, či zda je možné zavést sankce za zničení důkazů, popřípadě jak nakládat s informacemi, jež byly dobrovolně poskytnuty v rámci programu shovívavosti;

- b) prokázání zavinění** – zatímco v některých členských státech Evropské unie se vina presumuje, pokud jde o jednání v rozporu se soutěžním právem. V jiných členských státech takový předpoklad neexistuje. Proto Komise předkládá otázku, zda by měly být stanoveny jednotné požadavky na prokázání viny ve všech členských státech;
- c) náhrada škody** – v souvislosti s různými definicemi lze výši náhrady škody vymezit rozdílně, vyvstala také otázka, zda má být výše náhrady škody úročena, včetně způsobu výpočtu úroku. Bylo nutné nalézt také shodu v tom, jaká ekonomická metoda má být použita pro vyčíslení škod;
- d) ochrana zájmů spotřebitelů** – v praxi je nepravděpodobné, že by spotřebitelé, kterým byla způsobena pouze malá škoda, podávali zvláště žaloby na její náhradu, proto měly být diskutovány hromadné žaloby, včetně existence zvláštních řízení pro jejich podávání;
- e) náklady řízení** – protože pravidla pro určení nákladů řízení hrají významnou roli pro podání/nepodání žaloby na náhradu škody, měla by se zavést zvláštní pravidla chránící neúspěšného, popřípadě jen částečně úspěšného žalobce.

3.2. Bílá kniha Komise

O tři roky později, v roce 2008, vydává Evropské komise tzv. Bílou knihu o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Evropský parlament, stejně jako další zúčastněné strany, souhlasil se závěry Zelené knihy a vyzval Komisi, aby vypracovala tzv. Bílou knihu s podrobnými návrhy na odstranění překážek, které brání efektivnímu uplatnění žalob o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, aby byla odstraněna právní nejistota.

Efektivní prosazování *private enforcement* se mělo týkat všech kategorií poškozených osob, všech typů porušení primárního práva a také všech hospodářských odvětví. Bílá kniha Komise se přikláněla k přijetí kombinace opatření na úrovni Společenství a na úrovni členských států, která by ve všech členských státech zajistila účinnou minimální ochranu práva poškozených na náhradu škody vzniklé porušením primárního práva a přispěla by ke zvýšení rovnosti podmínek a právní jistoty v celé EU, včetně zlepšení kompenzačních mechanismů tak, aby bylo dosaženo i jakéhosi „odrazujícího“ efektu. Prvořadou zásadou bylo dosažení plného odškodnění, včetně důsledného prosazování primárního práva ve veřejném zájmu (*public enforcement*).⁸⁰

Navrhovaná opatření (v souladu s evropskou právní kulturou a tradicemi) se týkala zejména:⁸¹

a) **kolektivního vymáhání a nepřímých odběratelů** – tato oblast se týkala především žalob podaných v zastoupení, které předkládají kvalifikované subjekty, například sdružení spotřebitelů, státní orgány nebo oborová sdružení, jménem identifikovaných nebo, ve výjimečných případech, identifikovatelných poškozených

---

⁸⁰ Bílá kniha o náhradě škody – Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES ze dne 2. 4. 2008, KOM (2008) 165, strana 2 – 3.

⁸¹ Bílá kniha o náhradě škody – Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES ze dne 2. 4. 2008, KOM (2008) 165, strana 4 – 11.

osob. Dále pak tato oblast zahrnovala kolektivních žaloby s výslovným předchozím souhlasem všech žalobců, v nichž se poškození výslovně rozhodnou spojit své jednotlivé nároky na odškodnění za utrpěnou škodu do jedné žaloby;

- b) **zpřístupnění důkazů mezi stranami** – problematickým v této oblasti se ukázal fakt, že mnohé klíčové důkazy, které jsou nutné pro dokázání skutkové podstaty žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, jsou často zatajovány a žalobce tyto důkazy v dostatečné míře nezná, protože jsou v držení žalovaného nebo třetích stran. Proto Komise navrhla zajištění soudní kontroly pro zajištění minimální úroveň zpřístupňování důkazů mezi stranami – soudy mají mít pravomoc nařídit stranám sporu, aby zpřístupnily přesně vymezené kategorie relevantních důkazů, avšak za současné ochrany prohlášení, která učinily podniky v rámci žádosti o shovívavost a šetření, která jsou prováděna před orgány ochrany hospodářské soutěže. Neposkytnutí součinnosti (ničení relevantních důkazů nebo odmítnutí splnit příkaz ke zpřístupnění důkazů) by mělo být trestáno odstrašujícími sankcemi;
- c) **závaznost rozhodnutí vnitrostátního orgánu** – pro zvýšení právní jistoty, účinnost žalob na náhradu škody, ale i pro jednodušší používání primárního práva, navrhovala Komise, aby pravomocné rozhodnutí, které přijal ve věci ochrany hospodářské soutěže orgán pro ochranu hospodářské soutěže zařazený do Evropské sítě pro hospodářskou soutěž (ECN), nebo pravomocný rozsudek, kterým odvolací soud potvrdil rozhodnutí orgánu pro ochranu hospodářské soutěže, nebo kterým sám shledal porušení uvedených článků, měly být ve všech členských státech uznávány v navazujícím občanskoprávním řízení o náhradu škody jako nevyvratitelný důkaz porušení antimonopolních pravidel. Rozhodnutí/rozsudek musí být pravomocný a zároveň vnitrostátní soudy, které projednávají žalobu o náhradu škody způsobené jednáním porušujícím primární právo, nesmějí přijmout rozhodnutí, které

by bylo v rozporu s pravomocným rozhodnutím orgánu pro ochranu hospodářské soutěže nebo s pravomocným rozsudkem soudu. Pravidlo platí vždy pro konkrétní jednání a konkrétní podniky;

- d) **požadavek zavinění** - Komise se nepřiklonila ke zbavení odpovědnosti protiprávně jednající osoby kvůli neexistenci zavinění, ledaže se protiprávně jednající osoba dopustila omluvitelného omylu (čili situace, kdy si rozumná osoba při vynaložení vysoké míry obezřetnosti nemohla být vědoma, že její jednání omezuje hospodářskou soutěž);
- e) **náhrada škody** – v souladu s judikaturou SD EU (případ Manfredi) poškození musejí obdržet minimálně plnou náhradu skutečné hodnoty utrpěné újmy. Nárok na plné odškodnění se tedy nevztahuje pouze na skutečnou škodu vzniklou zvýšením cen v důsledku protisoutěžního jednání, ale také na zisk ušlý v důsledku poklesu prodeje a zahrnuje i právo na úroky;
- f) **přenos navýšené ceny** - Komise v souladu s judikaturou SD EU klade důraz na zásadu kompenzace a vychází z toho, že by náhradu škody měla obdržet každá poškozená osoba, která prokáže dostatečnou příčinnou souvislost s protiprávním jednáním, jinak hrozí bezdůvodné obohacení. Evropská komise v této souvislosti navrhla, aby nepřímí odběratelé mohli spoléhat na vyvratitelnou domněnku, že na ně bylo nezákonné navýšení ceny přeneseno v plné výši;
- g) **vazba mezi programy shovívavosti a žalobami o náhradu škody** – pro efektivnost programů shovívavosti, jež představují významný nástroj v boji proti kartelům, musí být zajištěna ochrana dobrovolně zpřístupněných informací, proto Komise navrhla, aby byla schráněna veškerá prohlášení, které podniky žádající o shovívavost předložily v souvislosti s porušením primárního práva, bez ohledu na konečné rozhodnutí o shovívavosti. Dále pak Komise uvažovala nad možností omezit občanskoprávní odpovědnost podniku, kterému byla prominuta pokuta, na nároky vznesené jeho ne/přímými smluvními

partnery. Důkazní břemeno ohledně rozsahu omezení odpovědnosti by nesl podnik, jemuž byla pokuta prominuta.

3.3. Návrh nové Směrnice

V roce 2013 Komise oficiálně předložila návrh Směrnice (v roce 2009 byl vypracován prvotní návrh Směrnice, ten však nikdy nebyl oficiálně veřejnosti představen). Cílem návrhu bylo zajistit účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže EU, a to optimalizací vzájemného vztahu mezi veřejnoprávním a soukromoprávním prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže a také zajištěním toho, aby mohly osoby, které byly poškozeny porušením pravidel hospodářské soutěže EU, získat plnou náhradu za škodu, která jim byla způsobena.⁸²

Návrh rovněž shrnuje dosavadní právní předpisy, jež se vztahují na oblast návrhu (například Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže, Nařízení Rady č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, atd.).

Nejvhodnějším nástrojem pro harmonizaci a úpravu zmiňované problematiky se zdála být forma směrnice, která je považována za pružný nástroj k zavedení společných pravidel, právě z důvodu stanovení závazné implementační lhůty, přičemž volba nejvhodnějšího prostředků je ponechána na jednotlivých členských státech Evropské unie.⁸³

Dle některých autorů však volba směrnice není nejlepším řešením. *„Evropská komise se však, i pod vlivem členských států, rozhodla pro formu směrnice, a to společně s tím, že byl zvolen postup minimální harmonizace, nikoliv plné harmonizace. Ke sjednocení úprav v Evropské unii tak příliš nedojde, což znamená, že v některých členských státech budou mít poškození lepší pozici než v jiných a některé právní řády*

---

⁸² Návrh Směrnice EP a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států, COM (2013) 404 final, strana 3.

⁸³ Návrh Směrnice EP a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států, COM (2013) 404 final, strana 3 – 13.

a soudy budou pro poškozené i nadále atraktivnější než jiné (např. Velká Británie, Nizozemsko nebo Německo).“⁸⁴

---

⁸⁴ Pipková, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky, *Obchodněprávní revue* 7-8/2015, strana 216.

3.4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži byla zveřejněna v Úředním věstníku Evropské unie dne 5. prosince 2014 a má být implementována do národních právních řádů všech členských států Evropské unie do 27. prosince 2016.

Cílem tohoto příspěvku není čtenáře podrobně informovat o změnách, jež Směrnice přináší, avšak považujeme za nutné alespoň rámcově nastínit některé novinky, které Směrnice ke konci roku 2016 uvede do praxe.

Směrnice má ambici umožnit poškozeným přístup k plné kompenzaci vzniklé škody a celkově zlepšit situaci a možnosti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, ačkoliv lze jen těžce odhadnout, do jaké míry to v České republice povede k nárůstu počtu případů soukromoprávního vymáhání soutěžního práva.

Mezi neočekávanější změny, které Směrnice přináší, patří zejména:⁸⁵

- zjednodušení přístupu k důkazům nacházejícím se u protistrany nebo u třetích osob. Po implementaci Směrnice do českého práva již nebude nutno přesně označit dokument, jehož vydání žalující strana soud žádá, nýbrž postačí „pouhé“ označení kategorie dokumentů, samozřejmě za dostatečného odůvodnění žádosti;
- ulehčení postavení poškozených jako žalobců tím, že Směrnice zavádí domněnku vzniku škody v případě kartelů, a dále možnost soudu výši škody odhadnout, pokud by její přesné prokázání bylo nepřiměřeně náročné;

---

⁸⁵ Competition policy brief, Occasional discussion papers by the Competition Directorate General of the European Commission, Issue 2015-1, January 2015.

- prodloužení promlčecí lhůty, resp. stavění promlčecí lhůty v případě probíhajícího správního řízení u soutěžního úřadu, čímž umožňuje poškozenému vyčkat konce správního řízení (veřejné prosazování) tak, aby mohl ve svém soukromoprávním řízení využít rozhodnutí soutěžního úřadu, případně jím získané důkazy;
- požaduje, aby nároky na dokazování a důkazní břemeno prakticky neznemožňovaly či nepřiměřeně neztěžovaly uplatnění nároku na náhradu škody, zejména tím, že zavádí řadu právních domněnek a fikcí;
- přenáší unijní pojem podniku nejen do národního soutěžního práva, ale i do národního civilního, resp. civilně deliktního práva (za účelem požadavku na odpovědnost podniku a nikoliv pouze konkrétního právního subjektu, který se protisoutěžního jednání přímo dopustil), atd.

4. Soukromé prosazování soutěžního práva v členských státech Evropské unie

Úvodem této kapitoly je nutno zdůraznit, že v České republice, ale i ve většině dalších členských států Evropské unie, je soukromoprávní vymáhání soutěžního práva (alespoň prozatím) zcela zanedbatelné a v žádném případě nelze počet případů soukromoprávního vymáhání soutěžního práva srovnávat s počtem podaných žalob ve Spojených státech amerických, kde tento typ prosazování představuje více než 90 % všech případů a lze je považovat za prakticky jedinou jurisdikci, kde je soukromé prosazování soutěžního práva úspěšně užíváno.⁸⁶

Jak bylo nastíněno výše, Evropská Komise se již několik let snaží o vyšší míru aplikace evropského práva národními soudy členských států ve věcech soukromoprávních, ačkoliv nepříliš úspěšně. Posílení role soukromého prosazování soutěžního práva bylo rovněž jedním ze základních cílů modernizace soutěžního práva.⁸⁷

Pod pojmem modernizace soutěžního práva autoři tohoto článku chápou zásadní změnu pravidel aplikace komunitárního soutěžního práva, ke které došlo v roce 2004 v souvislosti s přistoupením (tzv. *big enlargement*) desítky nových členských států. Rozšířením Evropské unie dochází ke změna pravidel aplikace unijního soutěžního práva. Modernizace, čili změna aplikačních pravidel unijního soutěžního práva, znamenala začátek debat o dalším vývoji v několika oblastech soutěžního práva, například v oblasti programu *leniency* a především také v oblasti usnadnění prosazování soutěžního práva soukromoprávními prostředky. V roce 2004 byl vydán soubor oznámení - modernizační balíček (tzv. *modernisation package*) a původní Nařízení č. 17 bylo nahrazeno č. Nařízením 1/2003. Jádrem modernizace se stala decentralizace aplikace soutěžního práva, kdy národní soutěžní

---

⁸⁶ Petr, Michal. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, strana 8.

⁸⁷ Tamtéž, strana 34.

orgány začaly být oprávněny a povinny aplikovat soutěžní právo v plném rozsahu, systém autorizace byl nahrazen systémem přímo použitelných (zákonných výjimek), atd.⁸⁸

Každoročně vydává Evropské komise Zprávy o politice hospodářské soutěže. Na základě statistik, které Komise pravidelně zveřejňuje lze pozorovat mírnou vzrůstající tendenci v počtech v počtech rozsudků přijatých národními soudy na základě soutěžních žalob. V roce 2004 byla Komise informována o 29 rozsudcích, v roce 2005 byla Komise informována o 43 rozsudcích, v roce 2006 se jednalo o 30 případů.⁸⁹ Dle Zprávy z roku 2006 „Komise obdržela kopie přibližně 30 rozsudků vynesených v roce 2006, které byly zveřejněny na internetových stránkách GŘ pro hospodářskou soutěž, pokud je předávající orgán neoznačil za důvěrné.“⁹⁰ V roce 2007 pak Komise obdržela kopie přibližně 50 rozsudků.⁹¹

Na celkovou nerovnost soukromoprávního prosazování na vnitřním trhu Evropské unie, jak byla nastíněna výše, prokazuje také následující tabulka (*Prosazování soutěžního práva v členských státech Evropské unie*), jež zobrazuje období mezi léty 2006 a 2012, přičemž ve dvou třetinách členských států nebylo ve sledovaném období oznámeno žádná žaloba na náhradu škody, jež by následovala rozhodnutí Komise. Jak je z tabulky patrné, v největší míře národní soudy aplikují primární unijní právo v oblasti hospodářské soutěže ve Velké Británii a v Německu.⁹²

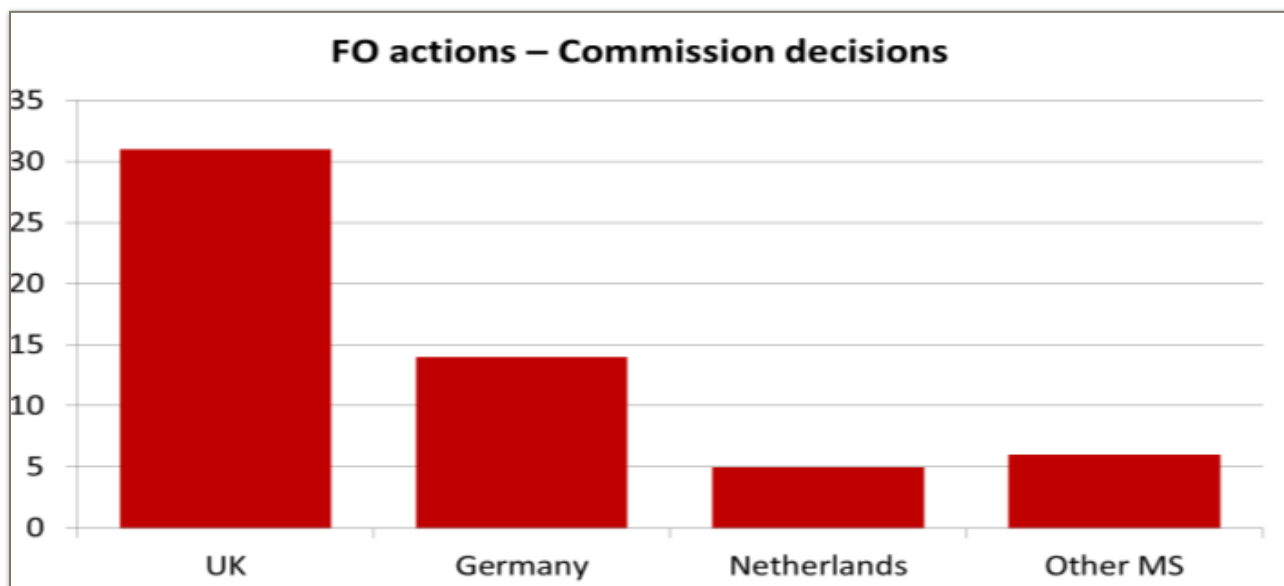
⁸⁸ Tamtéž, strana 2 – 5.

⁸⁹ Petr, Michal. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, strana 130.

⁹⁰ Zpráva o soutěžní politice za rok 2006, bod 71.

⁹¹ Zpráva o soutěžní politice za rok 2007, bod 91.

⁹² Competition policy brief, Occasional discussion papers by the Competition Directorate General of the European Commission, Issue 2015-1, January 2015.

4.1. Prosazování soutěžního práva v členských státech Evropské unie

Důvodem, proč je v některých členských státech Evropské unie větší počet podaných žalob a v některých menší, je převážně právní úprava. Některé právní řády jsou pro poškozené výhodnější, a to například z důvodu úpravy řízení (přístup k důkazům, příslušnost specializovaných soudů, kolektivní vymáhání) nebo z důvodu hmotněprávní úpravy (vyšší náhrada škody, delší promlčecí lhůty, atd.). I z tohoto důvodu v Evropě stále dochází k tzv. forum shopping, tedy k výběru „výhodnější“ jurisdikce s příznivější právní úpravou (například Německo nebo Velké Británie).

Dalším důvodem pak může být právní kultura. V některých zemích jsou lidé zvyklí spíše bránit svá práva sami, zatímco jinde jsou lidé spíše zvyklí, že je to povinností státu, a proto přenechávají vymáhání národním soutěžním úřadům. V České republice může být důvodem obojí. Náš právní řád v současné době neobsahuje žádná zvláštní ustanovení usnadňující soukromé prosazování. Soutěžní případy u nás zpravidla představují bitvu znaleckých posudků, které si mohou dovolit pouze větší a movitější společnosti. Vymáhání soutěžního práva u civilních soudů je obecně dosti nákladné, vyplatí se pouze v omezeném množství případů a žalovat si mohou dovolit zpravidla velké podniky.

Co se týká užití unijního soutěžního práva, neidentifikovali jsme v České republice ani jeden případ, kdy by soudy posuzovaly, zda došlo k porušení čl. 101 nebo 102 SFEU, resp. kdy by z rozsudků vyplývalo, že by porušení (primárního) unijního práva bylo v žalobě namítáno. Při shromažďování rozhodnutí v oblasti soukromého vymáhání soutěžního práva v České republice, jsme pouze v jediném případě našli rozhodnutí, ve kterém soud uvedl, že nevyhověl návrhu na položení předběžné otázky Soudnímu dvoru, z čehož dovozujeme, že se žalobce musel porušení unijního práva dovolávat, z odůvodnění rozsudku to však nevyplývá.

5. Dosavadní stav soukromého prosazování v České republice a výzkumu dané problematiky

Otázka reálných zkušeností se soukromým prosazováním soutěžního práva v České republice, jakož i analýza dnešní právní regulace a potřebných změn, je, vzhledem ke končící implementační lhůtě Směrnice, mimořádně aktuální. Právní výzkum v této oblasti však doposud v podstatě neexistoval. Neexistoval ani žádný statistický přehled, který by kvantifikoval skutečné uplatňování soukromého prosazování v praxi. V české odborné literatuře (na rozdíl od odborné literatury zahraniční) jsou toliko v zásadě „náhodně“ anotována některá rozhodnutí civilních soudů a problematice se obecně věnuje jen malé množství tuzemských autorů,⁹³ na rozdíl od zahraničních autorů.⁹⁴

---

⁹³ Např. Neruda, R. Soukromoprávní vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním: nová pravidla. In www.havelholasek.cz [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/competition_flash_cz_5_2014.pdf, dále také Dejl, P. Porušení pravidel hospodářské soutěže se lze bránit i u obecných soudů. In www.patria.cz [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z <https://www.patria.cz/pravo/1920358/poruseni-pravidel-hospodarske-souteze-se-lze-branit-i-u-obecnych-soudu.html>, dále také Petr, M. 2009. Soukromé prosazování soutěžního práva a přístup Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. In Tichý, L. et al (ed.). Soukromé vymáhání kartelového práva. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2009, s. 19.

⁹⁴ Např. Faull, J., Nikpay, A. The EC Law of Competition. 2. Vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007. 2016 s. ISBN 978-0-19-9269-29-7, dále také JONES, A., SUFRIN, B. 2014. EU Competition Law: Text, Cases and Materials. 5. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2014. 1331 s. ISBN 978-0-19-966032-2, dále Blanke, G., Nazzini, R. International Competition Law. A Multi-jurisdictional Handbook. Alphen aan den Rijn: Kluwer law International, 2012. 990 s. ISBN 978-90-411-2712-9.

Kompletní akademický výzkum, prováděný autory tohoto článku v období téměř jednoho roku, byl před nedávnem publikován v revue ANTITRUST. Výzkum si klade za cíl zjistit a vyhodnotit, jak je soukromé prosazování v praxi skutečně uplatňováno, tj. jaké druhy žalob a v jakém množství jsou skutečně podávány. Aby bylo možno v budoucnu hodnotit účinnost nové právní úpravy, je třeba kvantifikovat dnešní zkušenosti se soukromým prosazováním, což umožní budoucí srovnání a vyhodnocení faktických dopadů, které nová právní úprava přinese.

5.1. Popis získávání dat

Co se týká procesu systematického získávání dat, respektive získávání jednotlivých soudních rozhodnutí, lze obecně říci, že se jedná o záležitost spíše problematickou. Celkově bylo za období přibližně šesti měsíců posláno kolem 50 žádostí o informace podle zákona č. 106/1999 Sb. (dále jen „žádost“). Je samozřejmé, že pokud je žádost o informace blíže specifikovaná a je tedy konkrétnější, stává se rovněž pro soudy méně problematické žádosti o informace zcela (nebo alespoň částečně) vyhovět. V opačném případě však soudy dodrží zákonný postup a uvedou, že žádost je nesrozumitelná, není zřejmé, jaká informace je požadována, nebo je žádost formulována příliš obecně, přičemž je žadatel vyzván k doplnění žádosti dle pokynů.

Soudy na žádosti o informace odpovídají (téměř) vždy a (téměř) vždy v zákonem stanovené lhůtě, výjimečné nedodržení zákonem stanovené lhůty může vypovídat například o administrativním přetížení daného soudu.

Rozhodně se ale nedá říci, že by praxe v poskytování informací byla ze strany soudů sjednocená – některé z námi oslovených soudů zaslaly rozhodnutí anonymizovaná, jiné nikoliv. Zajímavé bylo i poslat všem soudům obsahově zcela totožnou žádost o informace, přičemž většina soudů žádala bližší specifikaci účastníků řízení nebo nejružnější doplnění podání, což je pochopitelné. Některé soudy zaslaly požadovaná rozhodnutí bez dalších nutností bližší specifikace žádosti. Jiné soudy však na žádost odpověděly, že zmiňovaná řízení ve své databázi nemají, což se později ukázalo jako mylné. Zatímco ve většině případů bylo poskytnutí informace zdarma, v jednom případě soud vyčíslil náklady na zaslání požadovaných informací, protože to údajně představuje mimořádně rozsáhlou práci, s níž zákon pojí finanční úhradu, přičemž výše úhrady za každou hodinu práce jednoho pracovníka je 200 Kč dle sazebníku. S některými soudy lze komunikovat také prostřednictvím běžné elektronické pošty, ale tento postup byl při našem získávání podkladů spíše výjimečný a sloužil pouze k upřesnění některých detailnějších informací žádosti.

Lze shrnout, že vždy je žadatel o informace ve velké míře odkázán na ochotu a součinnost zaměstnance soudu, který se jeho žádostí zabývá. Některé soudy nebyly příliš ochotny neposkytnout ani soudní rozhodnutí svých poboček, ačkoliv máme za to, že v databázi, kterou soudy používají, lze vyhledat veškerá soudní rozhodnutí.

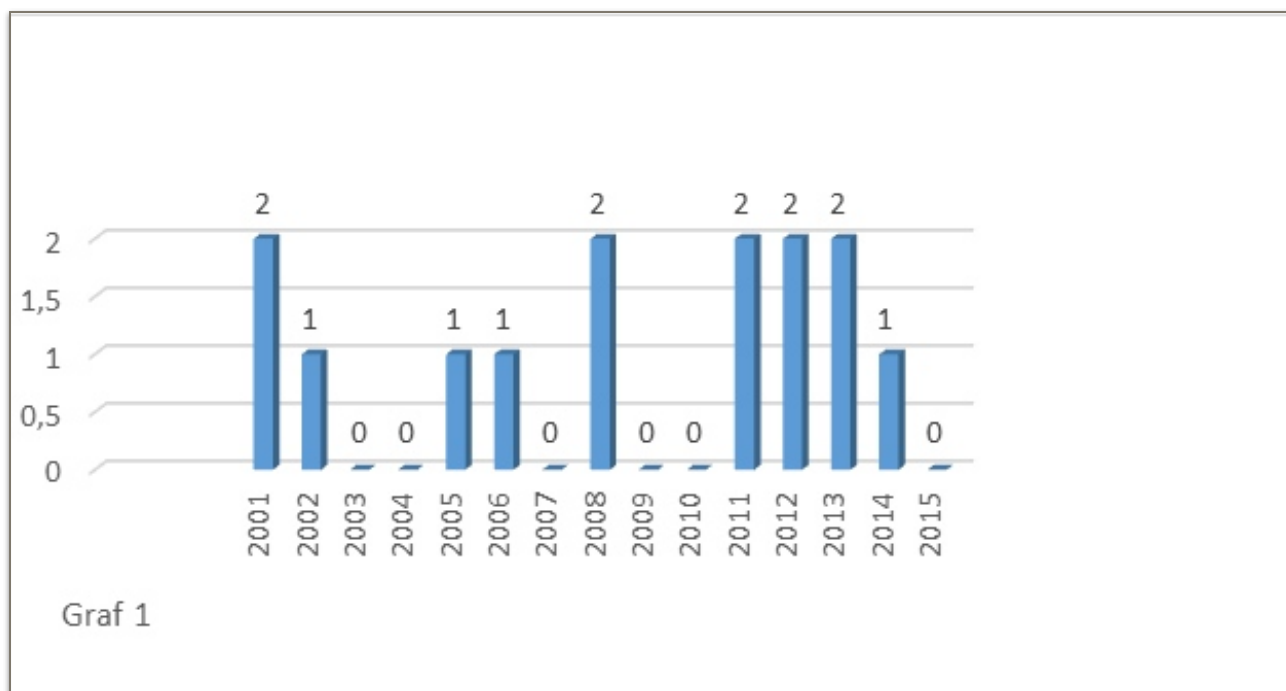
Cíleným shromažďováním se nám podařilo shromáždit více než 70 pravomocných soudních rozhodnutí ve více než 20 kauzách. Jakkoliv se pochopitelně nejedná o veškeré kauzy a veškerá rozhodnutí v nich, ale pouze o rozhodnutí v meritu věci.

Bohužel je obtížné odhadnout, jak velké procento ze všech případů se nám podařilo shromáždit, neboť v České republice neexistují žádné údaje, se kterými bychom mohli naše zjištění porovnat.

5.2. Statistické výsledky výzkumu

A. Množství případů

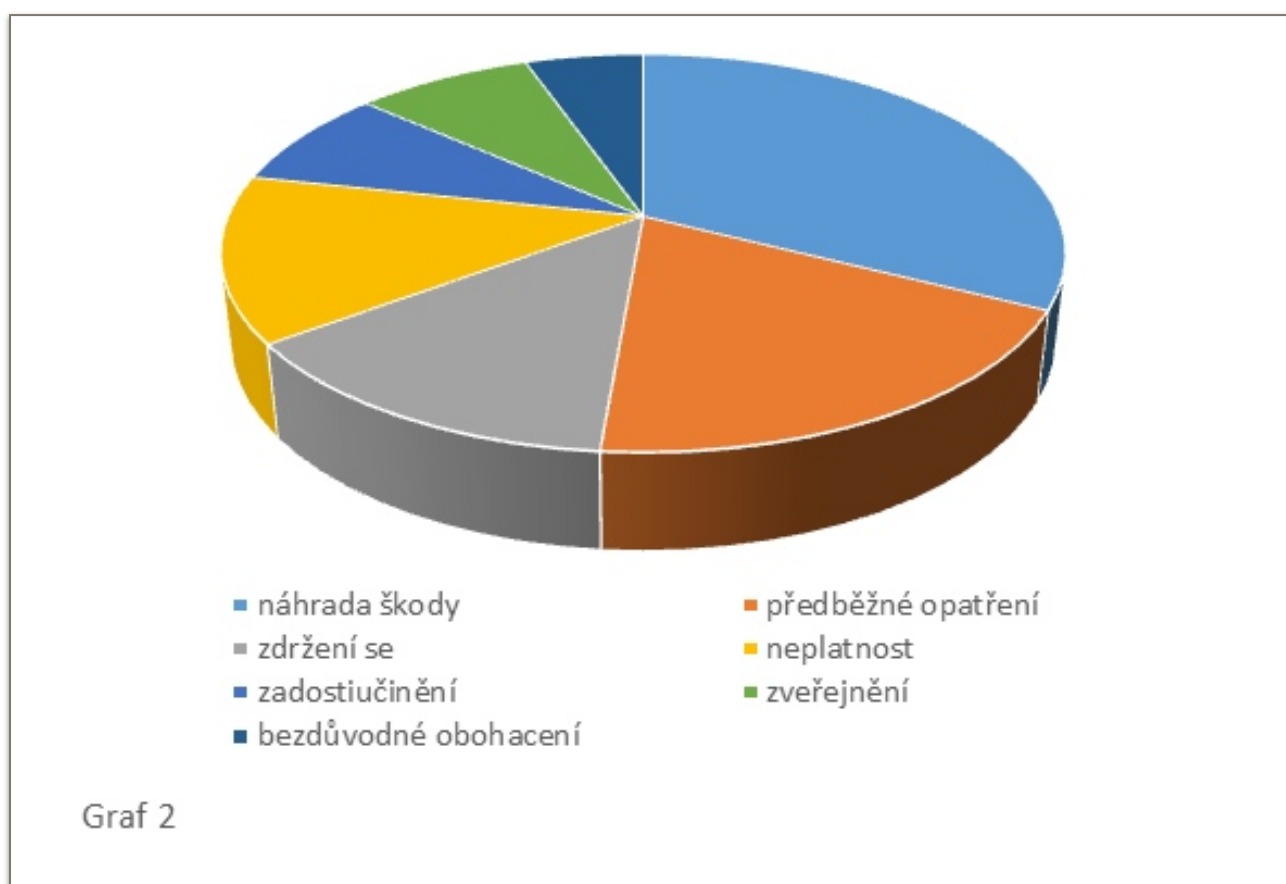
V posledních patnácti letech se počty pravomocně rozhodnutých případů v České republice pohybují vždy mezi žádnou až dvěma novými žalobami v každém roce (Graf 1);

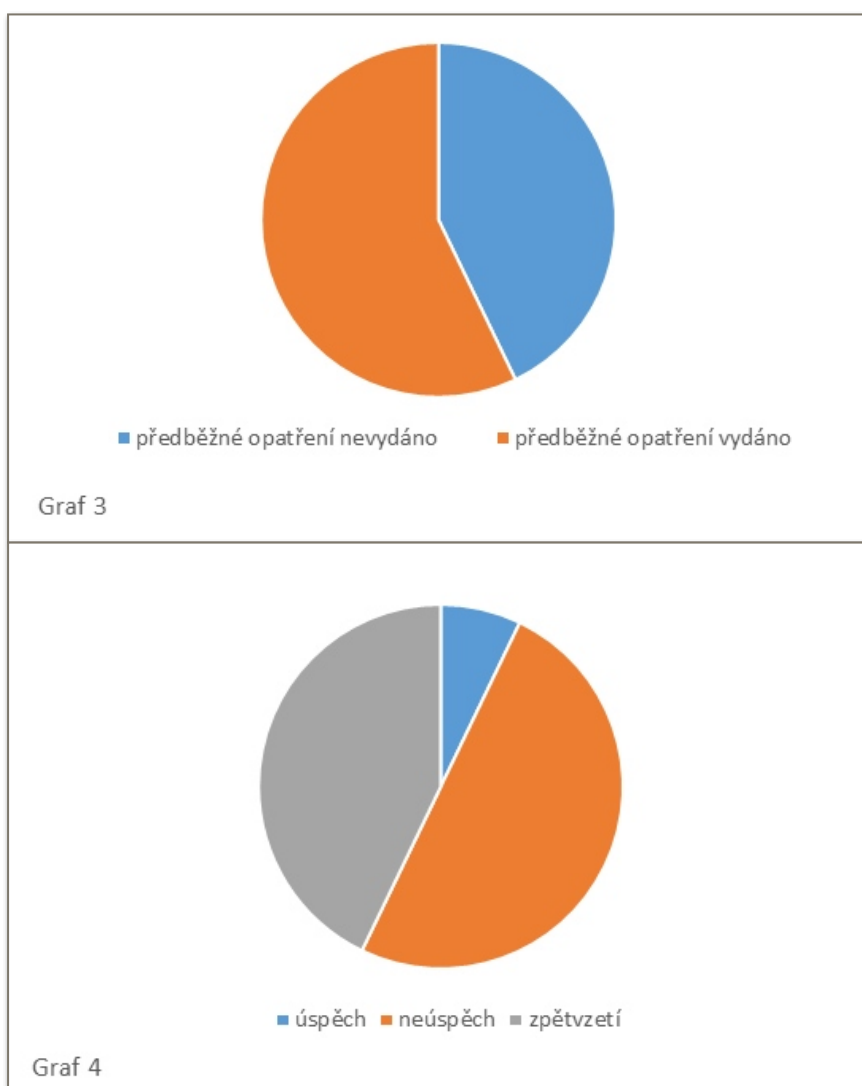
B. Podíl jednotlivých druhů žalob

Vycházeli jsme z katalogu obsaženého v občanském zákoníku (§ 2988 ve spojení s § 2990 NOZ), z možnosti neplatnosti právního jednání, které odporuje zákonu (§ 580 NOZ), a dále z práva žalobce žádat, aby soud vydal v jeho věci předběžné opatření (§ 74 a násl. a § 102 OSŘ). Zohledněna byla rovněž možnost žádat zveřejnění rozsudku podle původní právní úpravy (§ 17 odst. 3 ZOHS z roku 1991). Pokud žalobce uplatňoval v jednom podání více nároků (např. tvrdil neplatnost smlouvy a žádal náhradu škody), počítali jsme je jako samostatné žaloby, tj. v tomto příkladu jedna žaloba na neplatnost a jedna na náhradu škody (Graf 2);

C. Výsledky uplatnění žalobních nároků

Samostatně jsme hodnotili návrhy na vydání předběžného opatření, v těchto případech byl žalobce úspěšný (byť jen částečně) v mírné většině případů (Graf 3). Pokud však jde o úspěch žalobce ve věci, tedy v meritu žaloby, je situace zcela opačná (Graf 4). Úspěch jsme zaznamenali pouze v jediné pravomocně skončené věci, nadto úspěch jen „velmi částečný“ – bylo přiznáno zadostiučinění v penězích, avšak pouze ve výši desetiny nároku uplatněného žalobcem, přičemž návrh na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení byl zamítnut, stejně jako návrh na zveřejnění rozsudku. V polovině všech pravomocně ukončených případů byla žaloba zamítnuta, ve zbytku došlo ke zpětvzetí žaloby; pokud započteme i nedávné rozsudky, které ještě nejsou pravomocné, protože proti nim bylo podáno odvolání, podíl zamítnutých žalob nejspíše ještě vzroste;

D. Typ tvrzeného porušení soutěžního práva

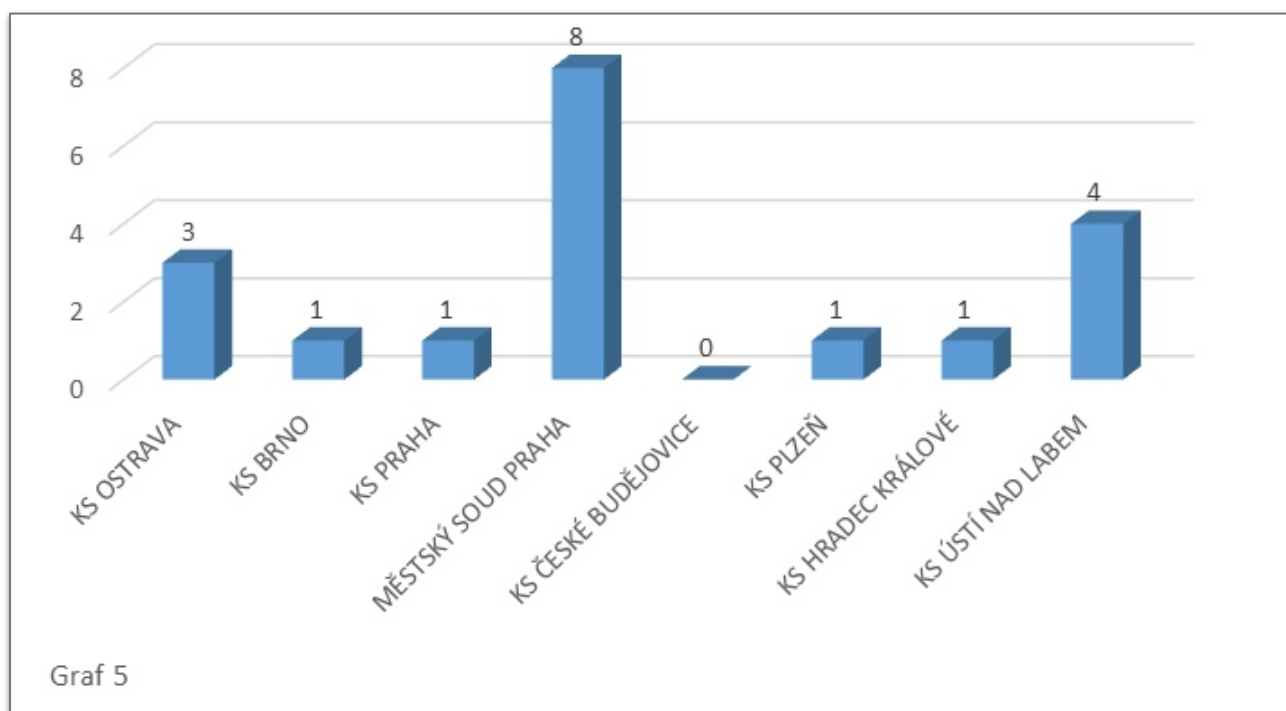
Zřetelně převládá zneužití dominantního postavení nad zakázanými dohodami (Graf 4a). Naopak porušení povinností souvisejících s kontrolou koncentrací ani porušení jiných povinností uložených Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“) dle našich zjištění namítáno nebylo. Porušení soutěžního práva je jako samostatný důvod žaloby uplatňováno jen zhruba v třetině případů. Nejčastěji je tvrzeným důvodem pro podání žaloby porušení smluvního práva a nekalé soutěže. Setkali jsme se také s několika případy, které v režimu soutěžního práva posuzovány být mohly, a někdy byly dokonce paralelně šetřeny ze strany ÚOHS, soutěžně právními aspekty kauzy se však soud vůbec nezabýval, resp. z rozsudků nevyplývalo, že by porušení soutěžního práva bylo v žalobě namítáno;

E. Zatíženost jednotlivých soudů

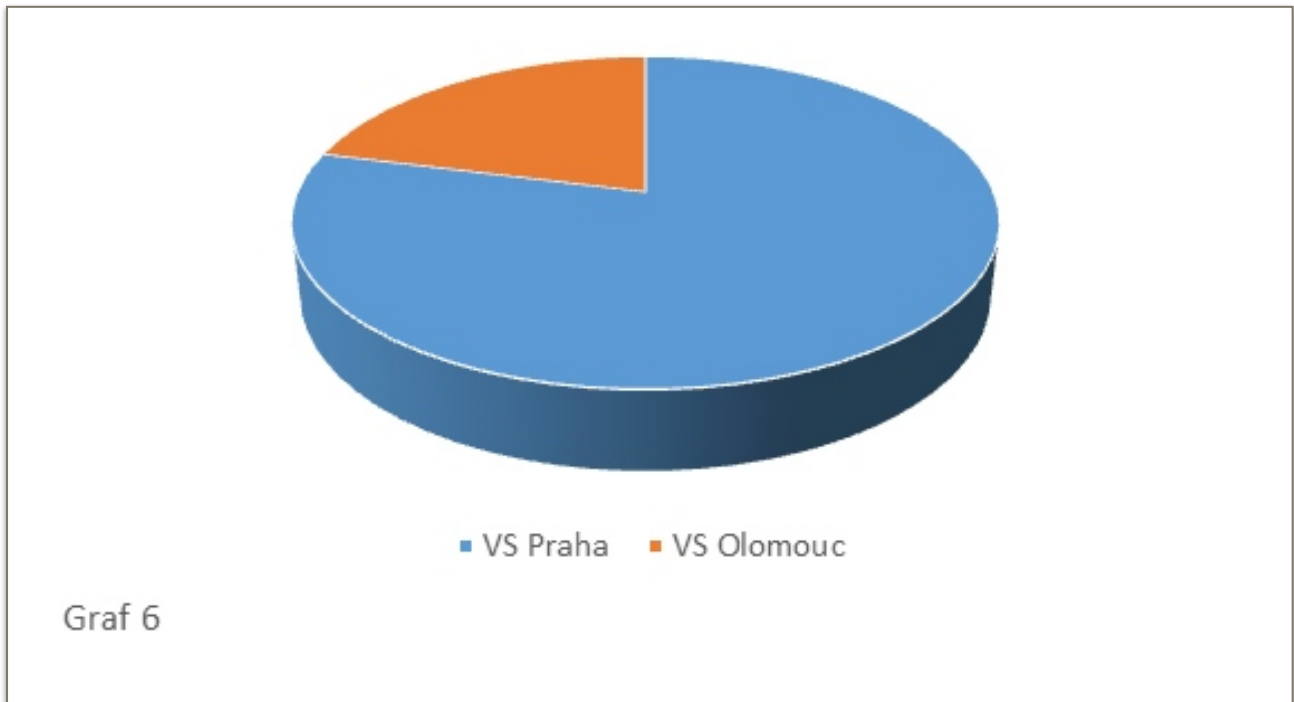
největší množství případů řešil Městský soud v Praze, v podstatě téměř tolik, jako všechny ostatní soudy dohromady. Naopak ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích se dosud žádný soutěžní případ nedostal (Graf 5).

I tak se ale jedná o zcela zanedbatelné množství případů, i na „nejaktivnější“ Městský soud v Praze připadá v průměru jedna kauza na dva roky;

F. Podíl vrchních soudů

Dle § 9 odst. 2 písm. h) OSŘ je působnost dána krajským soudům, v řízení o odvolání je pak působnost dána Vrchnímu soudu v Praze nebo Vrchnímu soudu v Olomouci. (Graf 6).

6. Závěr kapitoly

Závěrem kapitoly lze poukázat na některé problematické aspekty, jež vyplynuly v rámci prováděného výzkumu, respektive na základě analýzy všech dostupných rozhodnutí civilních soudů v oblasti soukromého prosazování soutěžního práva. Právě tyto problematické aspekty mnohdy žalobcům zcela znesnadňují uplatňování jejich práv.

Na prvním místě se jedná o překvapivou skutečnost, že civilní soudy ještě v dnešní době odmítají svou pravomoc rozhodovat o otázkách soutěžního práva. I když budeme tento problém považovat za určitý exces a podíváme se na případy, kdy soudy skutečně rozhodovaly, představuje další problém opakovaně se objevující, nepochopení pojmu soutěžitel, a dále absence úvah ovlivněných soutěžně právní doktrínou ve vztahu k některým základním konceptům, jako je zakázaná dohoda a zejména dominantní postavení a jeho zneužití, rozdíl mezi pojmem soutěžitel a konkurent, pojmové znaky zakázaných dohod, atp.

Druhým problematickým aspektem jsou kompetenční spory týkající se vzájemného vztahu mezi Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a civilními soudy. Jako problematická se jeví skutečnost, že civilní soudy popřely svou jurisdikci rozhodovat o soutěžních otázkách ve sledovaném období hned několikrát. Civilní soudy však mají pravomoc rozhodovat v soutěžních věcech a nejsou povinny vyčkat rozhodnutí ÚOHS pokud jde o otázku, zda k porušení soutěžního práva došlo či nikoliv.

Jako problematické se v české praxi rovněž ukázal výpočet a stanovení náhrady škody, prokázání příčinné souvislosti mezi protisoutěžním jednáním a vznikem škody či postavení nepřímých žalobců ve smyslu vedlejšího účastenství dle § 93 OSŘ.

Je pravděpodobné, že po implementaci Směrnice do českého právního řádu se mnohé nesrovnalosti vyjasní, například problematika týkající se práva na náhradu škody u nepřímých kupujících, protože nová Směrnice tuto problematiku přímo upravuje.

Ačkoliv již dnes někteří autoři poukazují na možné nedostatky Směrnice,⁹⁵ my jsem optimisté a věříme, že Směrnice přinese mnoho dobrého, neboť (jak se ostatně ukázalo také při námi prováděném výzkumu), nejen v české praxi je v této oblasti mnoho, co lze zlepšovat. Nechme se tedy překvapit, co přinese budoucnost. Právě praktické zkušenosti s reálným uplatňováním nových pravidel tak, jak je Směrnice přináší, spolu s popisem a vyhodnocením kroků, které byly na národní úrovni provedeny za účelem transpozice Směrnice, mohou být tématem dalšího příspěvku.

Michal Petr, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, odborný asistent. Kontakt na autora: michal.petr@upol.cz

Eva Zorková, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, doktorandka. Kontakt na autorku: eva.zorkova@seznam.cz

---

⁹⁵ Pipková, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky, *Obchodněprávní revue* 7-8/2015, strana 215.

Použité zdroje ke kapitole

Monografie a komentáře zákonů

1. Petr, Michal. Modernizace komunitárního soutěžního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 220 stran, ISBN 978-807400-077-5,
2. Pipková, Petra Joanna. Rozsah odpovědnosti za škodu způsobenou porušením soutěžních pravidel. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze., Právnická fakulta, 2014, 198 stran, ISBN 978-80-8795-06-0,
3. Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 stran, ISBN 9788074002878.

Odborné články a příspěvky

1. Pipková, Petra Joanna. Směrnice o náhradách kartelových škod a její implementace do českého právního řádu – vybrané otázky, Obchodněprávní revue 7-8/2015, strana 215.

Rozhodnutí SD EU

1. BRT v Sabam (C-127/73), [1974] ECR 51,
2. Courage Crehan (C-453/99), [2001] ECR I-6297,
3. Donau Chemie (C536/11), ECLI:EU:C:2013:366,
4. Kone (C557/12), ECLI:EU:C:2014:1317,
5. Manfredi (C-295/04), ECLI:EU:C:2006:461,
6. Otis (C199/11), ECLI:EU:C:2012:684,
7. Pfeleiderer (C-360/09), [2011] ECR I-5161.

Dotčená unijní legislativa

1. Nařízení Rady č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže,
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU,

3. Smlouva o fungování Evropské unie, CELEX 11957E.

Zdroje Evropské komise

1. Bílá kniha o náhradě škody – Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES ze dne 2. 4. 2008, KOM (2008) 165,
2. Competition policy brief, Occasional discussion papers by the Competition Directorate General of the European Commission, Issue 2015-1, January 2015, ISBN 978-92-79-44977-2,
3. Návrh Směrnice EP a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států, COM (2013) 404 final,
4. Zelená kniha – Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES ze dne 19. 12. 2005, KOM (2005), 672,
5. Zpráva o soutěžní politice za rok 2003,
6. Zpráva o soutěžní politice za rok 2004,
7. Zpráva o soutěžní politice za rok 2005,
8. Zpráva o soutěžní politice za rok 2006,
9. Zpráva o soutěžní politice za rok 2007.

OCEŇOVÁNÍ PODÍLŮ NA OBCHODNÍCH KORPORACÍCH JAKO VÝZVA PRO MODERNÍ PRÁVNÍ ZÁSTUPCE A SOUDCE

MGR. JAN DOHNAL

Anotace: Oceňování obchodních aktiv nepatří do tradiční nabídky právních služeb tuzemských advokátů. Přesto však je z dnešního pohledu nutné, aby právní poradce či zástupce byl schopen pracovat s finančními výkazy a výstupy a mohl tak naplnit stále se zvyšující požadavky svých klientů na úplnost a komplexnost nabízených služeb.

Stejně tak soudci mohou oceňování společností a podílů vnímat jako činnost automaticky spadající do působnosti znalců. To však nemusí být optimální praxe, jelikož i samotný proces oceňování obsahuje několik aspektů, které se svou povahou budou spíše blížit problémům právním než finančním.

Tento text si klade za cíl přiblížit proces oceňování osobám právního vzdělání a identifikovat právní problémy, které při oceňování mohou vznikat.

Klíčová slova: Obchodní podíl, oceňování, nucený přechod účastnických cenných papírů, diskontované peněžní toky.

Abstract: Business asset valuation does not represent a part of legal services that Czech attorneys would traditionally offer. Never the less, it is necessary nowadays for a legal representative to have a working understanding of financial reports and processes in order to meet clients' expectations.

Similarly, judges may perceive business asset valuation as an action automatically falling under the scope of court experts. This, however, may not be optimal practice, because there is a number of factors, that due to

their nature are better suited to be decided by a legal expert rather than by a financial one.

This text seeks to provide an overview of a modern valuation method and to indentify legal problems that may arise within such a process.

Keywords: *stock, shares, valuation, squeeze-out, discounted cash flow*

1. Úvod

S problematikou oceňování se v rámci zákona 89/2012 Sb., o obchodních korporacích setkáváme velmi často (dále také „ZOK“).⁹⁶ Ve většině případů si však právníci (včetně advokátů, soudců, různých právních poradců) s tímto procesem hlavy nelámou, jelikož oceňování představuje činnost, pro kterou je potřeba odborných znalostí. Osoba s právním vzděláním tak často s radostí přenechává tento úkon znalci a sama si od tohoto procesu drží raději odstup a případně pak pracuje až se samotným výstupem.

To však z dnešního pohledu není již zcela vhodnou praxí, jelikož moderní doba klade na praktikující právníky stále víc nároků na jejich spektrum znalostí, které jsou schopni klientům nabídnout. Práce s finančními procesy a výstupy, jejich koordinace či dokonce aktivní zpracování tak není nevídaným požadavkem na moderního právního poradce.

Stejně tak soudce by při soudních řízeních, které zahrnují oceňovací procesy, neměl bezduše spoléhat na osobu znalce, nýbrž by měl plnit aktivní roli dohledu, jako při jakémkoliv jiném důkazním prostředku. Proces oceňování totiž nezahrnuje čistě otázky finanční, nýbrž také otázky spravedlnosti, ke kterým by se soudce měl ze své pozice vyjádřit, či je přímo rozhodnout. K tomu ovšem soudce potřebuje alespoň elementární znalosti oceňovacího procesu.

Tento text tak reaguje na nové výzvy pro praktikující právníky či soudce zabývající se právem obchodních korporací a klade si za cíl čtenářům přiblížit proces oceňování obchodních podílů, na který, jak již bylo uvedeno výše, mohou ve své praxi často narazit.

Konkrétně má tento text za cíl:

- Zevrubně přiblížit a vysvětlit nejčastěji používané oceňovací metody, které se využívají jak ve světě financí, tak i v soudních síních při případných sporech

---

⁹⁶ §143 ZOK, 149 odst. 1 ZOK.

- Identifikovat aspekty oceňování, ke kterým by se soudce po vzoru zahraničních jurisdikcí mohl a měl vyslovit pro to, aby pomohl nalézt spravedlnost v rámci sporu, který zahrnuje oceňování obchodního podílu nebo celé společnosti

V textu budu pracovat s jedním z nejčastějších a nejznámějších případů, kdy v praxi dochází k nutnosti ocenit obchodní podíl. Jedná se o proces vytěsnění minoritních akcionářů v rámci nuceného přechodu účastnických cenných papírů, který ZOK upravuje v §375. Tento proces představuje rozhodnutí hlavního společníka (akcionáře), na základě kterého mají povinnost minoritní akcionáři na něj převést své podíly. Tento do určité míry striktní požadavek, který je ospravedlňován ekonomickou racionalitou fungování obchodních společností, je vyvážen právem minoritních akcionářů požadovat přiměřené protiplnění. Celkem přirozeně pak za těchto okolností dochází mezi stranami ke sporu, kdy minoritní akcionář vidí toto protiplnění v daleko vyšších relacích než hlavní akcionář, který se snaží vyplatit minoritářům za podíly co nejméně.

Jelikož v českém právním řádu až na výjimky neexistuje relevantní judikatura v této oblasti, poodhalím, jak se na jednotlivé aspekty procesu oceňování dívají významné zahraniční jurisdikce, mezi které neodmyslitelně patří Spojené státy americké s jejich nejvýznamnější jurisdikcí Delaware.

2. Oceňování obchodních podílů ve státu Delaware

Klíčové ustanovení, které tvoří základ pro všechny případy ocenění obchodního podílu (akcie) je zakotveno v §262(h) Delawarského korporčního zákona, který stanoví, že soud má ocenit podíl stanovením spravedlivé hodnoty („fair value“), do které by se ovšem neměl promítnout jakékoliv budoucí zvýšení hodnoty (společnosti či podílu na této společnosti), které by mělo základ v probíhající transakci. Při stanovení spravedlivé hodnoty by však jinak měl soud zvažovat veškeré relevantní faktory. Jakým konkrétním způsobem však hodnotu podílu stanovit samotné ustanovení neříká.

Následující kapitola stručně nastiňuje vývoj soudního oceňování v USA až do jeho moderní podoby. Metody související s oceňováním (ať už finanční nebo právní), které se vyvinuly především v této jurisdikci, jsou obecně uznávány nejen v ostatních jurisdikcích USA, ale i jinde na světě, včetně České republiky.⁹⁷

2.1. Před rozhodnutím ve věci Weinberger

Až do rozhodnutí ve věci Weinberger Inc.⁹⁸ se v Delaware uplatňovala výlučně tzv. bloková metoda (*Delaware block method*) pro oceňování obchodního podílu vytěsňovaných společníků. Tato metoda oceňování zohledňovala tři základní kritéria pro stanovení spravedlivé hodnoty obchodního podílu:

- tržní hodnota společnosti (market value)
- účetní hodnota společnosti (asset value)
- hodnota určená na základě finančních výsledků společnosti (earnings value)

---

⁹⁷ MAŘÍK, Miloš. Metody oceňování podniku - Proces ocenění základní metody a postupy. EKOPRESS. 2011. 493s.

⁹⁸ Weinberger v. UOP, Inc. Del. Ch., 457, A 2d 701 (1983).

Tyto hodnoty byly pak vzájemně poměřovány vůči sobě, aby jim ve výsledku byl udělen určitý koeficient, který určil relevantní váhu daného kritéria (hodnoty). Zásadní problém s touto metodou však spočíval ve zcela arbitrárním přiřazování váhových koeficientům jednotlivým hodnotám. Soudní přezkumy tak ve výsledku spočívaly v odůvodňování, proč by ta která hodnota, měla být násobena koeficientem např. 0.87, místo 0,63. Takové návrhy však samozřejmě nemohly mít žádný pevně doložitelný základ a vždy se jednalo o snahu vydobýt co nejvýhodnější pozice pro tu kterou stranu. Soud pak ve finále rozhodl o přidělení jednotlivých koeficientů (a následně tedy i celkové spravedlivé hodnotě podílu) ovšem opět bez výraznějšího hmatatelného základu.⁹⁹

Právě tyto důvody vedly k tomu, že bloková metoda byla fakticky odmítnuta ve výše zmíněném rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Delaware ve věci Weinberger. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí uvedl, že výhradní užívání Delaware block method neodpovídá poznatkům moderní ekonomické nauky a do budoucna by měly soudy používat liberálnější přístupy k oceňování, které by měly zahrnovat jakékoliv techniky všeobecně uznávané ve světě finančních nástrojů.¹⁰⁰

---

⁹⁹ Viz např. případ Francis I. duPont & Co., 334 A.2d 216, 218-19 (Del. 1975).

¹⁰⁰ Weinberger v. UOP, Inc. Del. Ch., 457, A 2d 701 (1983). 712-713.

2.2. Po rozhodnutí ve věci Weinberger

Rozhodnutí ve věci Weinberger otevřelo dveře různým teoriím týkající se oceňování. To však na počátku představovalo do jisté míry také problém. Nespornou realitou je totiž fakt, že způsobů, jak stanovit hodnotu podílu může být nepřeberné množství a v konečném důsledku se každá ze stran může svým modelem dopracovat k výsledku dle jejich představ. Přestože neexistuje jediná univerzální metoda oceňování, která by dokázala objektivně stanovit hodnotu určitého aktiva (společnosti jako celku či podílu na ní), postupem času se jedna konkrétní metoda oceňování přenesla z finančního světa i do soudních síní, kde se vyprofilovala do určitého pevného bodu v rámci oceňovacího procesu. Tuto tzv. metodu diskontovaných peněžních toků si v následující kapitole blíže rozebereme.

3. Metoda diskontovaných peněžních toků

Metoda diskontovaných peněžních toků (*discounted cash flow method*) je v dnešní době jednou z nejrozšířenějších metod oceňování obchodních aktiv.¹⁰¹ Postupem času si tak tato metoda našla cestu také do soudních analýz, byť např. v rozhodnutí Weinberger byla soudem ještě výslovně odmítnuta. Dnes však tato metoda tvoří samotný základ oceňování jak v rámci soudních řízení v USA, tak i mimo něj.¹⁰²

Metodu diskontovaných peněžních toků lze popsat v několika krocích.¹⁰³

V prvním kroku se vyžaduje, aby se vytvořil předpokládaný rozvrh budoucích finančních výnosů (zjednodušeně čistý zisk za každý uvažovaný rok) obchodní společnosti. Jakékoliv budoucí predikce jsou velmi ošemetné a tím spíše ve světě podnikání – stanovit budoucí finanční výsledky či výnosy tedy zásadně bude krajně diskutabilní. S ohledem na dosavadní finanční situaci podniku, předpokládaný vývoj trhu a další relevantní okolnosti by však mělo být možné odhadnout budoucí výsledky alespoň na dalších tři až pět let. V některých případech může být období projekce omezeno také vyčerpáním konkurenčních výhod či stabilizováním výkonnosti společnosti.

Druhý krok metody vyžaduje určení hypotetické konečné hodnoty (*terminal value*) společnosti. Jednoduše řečeno, v rámci tohoto kroku se finguje prodej společnosti, jelikož:

- predikovat finanční výsledky nelze do nekonečna (viz předcházející krok)

---

¹⁰¹ HAAS, Jeffrey. *Corporate Finance In a Nutshell*. 3rd Edition. West Academic. 2015. s. 194.

¹⁰² Např. *Global GT LP v. Golden Telecom, Inc., C.A. No. 3698-VCS* (Del. Ch. Apr. 23, 2010).

¹⁰³ K této metodě více např. HAAS, Jeffrey. *Corporate Finance In a Nutshell*. 3rd Edition. West Academic. 2015. s. 175.

- na druhou stranu společnost stále zachovává určitou ekonomickou hodnotu, proto se nelze spokojit pouze s prvním krokem (který uvažuje pouze několik málo let) a je tedy nutnost tuto terminální hodnotu zahrnout do výpočtu. To se činí skrze odhad prodejní ceny společnosti po časovém období diskutovaném v prvním bodě (tedy tři až pět let).

První dva kroky metody diskontovaných peněžních toků tak na straně jedné reflektují potenciál obchodní společnosti (odhad finančních výsledků na dobu až pět let), ovšem zároveň berou v potaz fakt, že tyto finanční výsledky nelze odhadovat do nekonečna (a proto namísto dalšího odhadování po pěti letech metoda finguje hypotetický prodej společnosti, což do rovnice přidává finální cash flow).

Třetím krokem této metody je diskontovat veškeré finanční toky a terminální hodnotu společnosti adekvátní diskontní sazbou, což ve výsledku přenesse odhadnuté budoucí hodnoty do současných reálií.¹⁰⁴ Problematika adekvátní diskontní míry pro takovou operaci je samozřejmě otázkou značně složitou, kterou nyní ponechám stranou.¹⁰⁵

V rámci posledního čtvrtého kroku se pak jednoduše sečtou jednotlivé diskontované hodnoty, aby se došlo k finální (současné) hodnotě společnosti.

---

¹⁰⁴ Jedná se finanční koncept časové hodnoty peněz (time value of money). Zjednodušeně lze tento koncept vnímat skrze devaluaci peněžních prostředků v čase, tj. 1000 Kč, které dostanu za pět let, nemají stejnou hodnotu – kupní sílu – jako 1000 Kč, které bych případně dostal nyní (dnes si za 1000 Kč koupím víc, než si koupím za 1000 Kč za pět let).

¹⁰⁵ Diskontní faktor by měl věrně odrážet náklady příležitosti kapitálu. Nejčastěji se pro tento cíl používá diskontní míra odpovídající váženému průměru nákladu (weighted average cost of capital – WACC)

Metoda diskontovaných finančních toků má mnoho výhod oproti ostatním oceňovacím metodám, které se v praxi také využívají.¹⁰⁶ Především jde o metodu, která hledí do budoucnosti (je tzv. *forward looking*), což je její zásadní výhodou. Při oceňování společnosti, jejíž provoz má být zachován (jde o tzv. going concern) je důležité oceňovat budoucí ekonomický potenciál. Oceňovací metoda, která by se soustředila ryze na výkony společnosti v minulosti, by opomíjela zásadní relevantní faktory, tj. otázky spojené s udržitelností či rozvojem obchodních aktivit.

Na druhou stranu je třeba říci, že ani tato metoda není bezchybným pojítkem mezi společností a její hodnotou, jelikož, jak už bylo několikrát zmíněno, odhadnout budoucí výnosy a finanční výsledky je vždy do určité míry věštění z křišťálové koule. Projekce finančních výsledků do budoucích let a stejně tak i stanovení terminální hodnoty společnosti je založeno na mnoha zjednodušených předpokladech, které se v budoucnu nemusí přesně vyplnit.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ Další oceňovací metody, které se v praxi často využívají jsou např. metody založené účetní hodnotě společnosti, metody založené na srovnávacím přístupu, reprodukčních cenách atd.

¹⁰⁷ FERRAN, Eillis and CHAN HO, Look. Principles of Corporate Finance Law. 2nd Ed. Oxford University Press. 2013. s. 356.

4. Oceňování minoritního podílu

Výše nastíněnou metodou se v rámci procesu oceňování dojde k hodnotě celé společnosti, tj. hodnotě stoprocentního podílu na společnosti. Pokud však jde o ocenění podílu nikoliv stoprocentního, je pak nasnadě, že jeho hodnota by měla být vypočítána jako určité procentní vyjádření hodnoty celé společnosti. Je však otázkou, zda by do výpočtu neměly vstupovat relevantní hlediska (diskonty či příplatky), které by hodnotu podílu mírně upravily, ať už směrem nahoru či dolů. Typickým příkladem situace, kdy k takovým argumentům dochází, je v úvodu zmiňovaný proces nuceného přechodu účastnických cenných papírů. Právě ve Spojených státech amerických to byly soudy, které se k otázce diskontů či příplatků často vyslovovaly a svou ingerencí tak pomáhaly formulovat tržní standard pro oceňování společností či minoritní účastí na ní.

4.1. Započítání diskontu za minoritu

Jak již bylo řečeno výše, v situaci, kdy se má ocenit obchodní podíl, který nepředstavuje stoprocentní účast na společnosti¹⁰⁸ je na místě uvažovat, jak vlastně dojít ke spravedlivé hodnotě takového (nikoliv stoprocentního) podílu.

Může se jevit jako přirozené přiřadit danému podílu jeho proporcionální hodnotu k celku. Pokud půjde o ocenění např. desetiprocentního podílu, zcela přirozeně by jeho hodnota měla představovat jednu desetinu z celku. Problémem zde je však skutečnost, že v reálných tržních podmínkách je tato úvaha nesprávná. Je tomu tak proto, že držitelé menších podílů mají jen nepatrný vliv na chod korporace a zásadně tak nemohou ovlivnit podstatné záležitosti týkající se společnosti, což jejich účast na společnosti (tj. jejich podíl) devalvuje. Jednoduše řečeno, jedna akcie, pokud je součástí deseti procentního podílu, nemá z pohledu trhu stejnou hodnotu jako akcie, která by byla součástí

---

¹⁰⁸ V případě vytěsnění minoritních společníků půjde o podíl desetiprocentní či menší.

devadesátiprocentního balíku akcií. Zástupci stran, které vytěsňovaly minoritní společníky tak často před soudem argumentovali, že by se proporcionalní hodnota minoritního podílu měla ponížít o tzv. minoritní diskont, který by zohledňoval výše nastíněnou skutečnost.¹⁰⁹

Většina jurisdikcí ve Spojených státech vyjádřilo nesouhlas se ztotožněním spravedlivé hodnoty s hodnotou tržní. Vývoj v této otázce shrnul Nejvyšší soud státu Colorado, který uvedl, že trend napříč jurisdikcemi USA vede v případě vytěsnění minoritních podílů k nahlížení na podíl rozdílně od tržního zpeněžení.¹¹⁰ Proto soudy převážně ignorují snahy o započítávání diskontů do spravedlivé ceny podílu a stanovují jej jako proporcionalní hodnotu k hodnotě celé společnosti.

4.2. Synergie

Dalším bodem, ke kterému se americké soudy měly možnost vyslovit při ocenění minoritního podílu je např. otázka, zda do hodnoty započítat i ekonomické efekty, kterých hlavní akcionář v důsledku vytěsnění dosáhne.

Zásadně každý proces fúze a stejně tak i proces vytěsnění minoritních podílníků je hnán vidinou určitých benefitů, které společnost takovou transakcí získá. V případě fúzí se tyto benefity tradičně označují jako synergie, když kombinací dvou jednotlivých celků (společností) vzniká jeden supercelek, který má ve výsledku

---

¹⁰⁹ Pueblo Bancorporation v. Lindoe, Inc., 63 P.3d 353 (Colo.2003).

¹¹⁰ Tamtéž

vyšší ekonomický potenciál, než původní dvě společnosti samotné.¹¹¹

Stejně tak i vytěsňování minoritních akcionářů má své ekonomické raciony. V první řadě může společnost v rukou jediného společníka těžit z jednotného vedení bez nutnosti konzultovat zamýšlené kroky s kýmkoliv jiným. Takto pevné a jednotné vedení společnosti je ve světě byznysu zcela legitimním důvodem pro uchýlení se k procesu vytěsnění, jelikož může výrazně zvýšit efektivitu společnosti. V druhé řadě pak společnost v rukou jediného společníka šetří náklady na svůj vlastní provoz, jelikož např. nemusí svolávat valnou hromadu, není vystavena nutnosti vyřizovat dotazy či žádosti o informace pro minoritní společníky atd. Všechny tyto výše uvedené benefity které mají plynout z procesu fúzí či vytěsnění společníků jsou více či méně kvantifikovatelné a tedy i ocenitelné. Otázkou pro soudy tedy je, zda tyto možné (nikoliv však jisté) benefity by měly být zahrnuty do výpočtu hodnoty podílu a tak i v plnění, která bude vyplacena vytěsněným/odstupujícím společníkům.

Jak již bylo uvedeno výše, ve státě Delaware řeší tuto otázku již samotný Korporační zákon, který říká, že soud má ocenit podíl stanovením spravedlivé hodnoty („fair value“), do které by se ovšem nemělo promítnout jakékoliv budoucí zvýšení hodnoty společnosti, které by mělo základ v probíhající transakci.¹¹² Delaware tak má v tomto aspektu oceňování jasně stanovené pravidlo, které nedává příliš mnoho prostoru pro soudní diskreci.

---

¹¹¹ Příkladem by mohla být výrobní společnost, která si smluvně najímá několik různých dopravních společností pro rozvoz svých výrobků. Všechny společnosti (výrobní i dopravní) zvlášť mají svůj ekonomický potenciál, ovšem z pohledu výrobní společnosti může být ekonomicky výhodné spojit své síly s jednou z dopravních společností a vytvořit tak funkční celek, který bude kombinovat ekonomické zdroje obou společností, které v konečném důsledku eliminují jejich nevýhody (náklady na najímání dopravních společností na straně jedné, náklady na shánění zakázek na straně druhé).

¹¹² 262(h) Delawarského korporálního zákona.

Je však otázkou, zda je tento přístup správný, resp. spravedlivý. Může totiž existovat řada případů, kdy jediným důvodem pro vytěsnění společníků bude fakt, že společnost již s určitou jistotou očekává ekonomický přínos v blízké budoucnosti. Dříve než se tento ekonomický přínos dostaví, však hlavní akcionář rozhodne vytěsnit ze společností minoritu, aby tak celý ekonomický prospěch mohl užívat sám. Takový scénář by se měl zdát problematickým, jelikož hlavní akcionář zde zcela oportunisticky využívá situace a eliminuje minoritní společníky s cílem poškodit je (tj. nepřiznat jim účast na ekonomickém užitku).¹¹³

Benefits, které mají plynout výhradně z kombinace společností (fúze) nebo zvýšení efektivity díky vytěsnění tak tvoří druhou kategorii budoucích ekonomických užitků, které na rozdíl od užitků plynoucích čistě z obchodní činnosti, nebudou dle amerického řešení uvažovány optikou spravedlivé či přiměřené hodnoty. Osobně se domnívám, že přístup státu Delaware, který rozlišuje mezi těmito dvěma kategoriemi budoucích ekonomických užitků je správný. Základním rozdílem mezi těmito dvěma druhy budoucích užitků spočívá v tom, že minoritní společníci nesou zásluhu na vybudování společnosti až do momentu zániku jejich účasti (vytěsnění). Proto jakékoliv budoucí užitky, které mají základ ve stavu společnosti, který minorita pomohla dosáhnout, musejí být zohledněni při stanovení přiměřené ceny. Na druhou stranu potenciální užitky plynoucí z procesu vytěsnění (zvýšení efektivity), nemají základ v aktuálním stavu společnosti. Ba naopak, proces vytěsnění směřuje k vylepšení aktuálního stavu – na tom procesu vylepšení se však minorita již nijak nepodílí a ani neexistuje žádní legitimní pojítka mezi těmito budoucími benefity a minulou účastí minority na společnosti. Právě z tohoto důvodu je řešení státu Delaware dle mého názoru spravedlivé.

---

¹¹³ Na druhou stranu tento problém by měla v obecné rovině řešit metoda diskontovaných peněžních toků, která budoucí ekonomické užitky započítává do výpočtu hodnoty společnosti/podílu.

5. Následný vývoj

Po dosažení spravedlivé hodnoty podílu či akcie je na místě ptát se, zda by měla být tato hodnota konečná, nebo by měla být poměřována hlediskem budoucích událostí. Jde tak o otázku, jak by právo či soudy měly reagovat na případy, kdy se výše nastíněnými metodami dojde k určité hodnotě, ovšem v průběhu času se ukáže, že tato hodnota byla zásadním způsobem nadhodnocena či podhodnocena. Má strana, která na předchozím soudním vyhodnocení trčila, právo na opětovný přezkum hodnoty podílu?

Je zřejmé, že právní jistota by zásadně utrpěla, pokud by soudy v reakci na nečekaně dobré či nepříznivé finanční výsledky byly povinny zpětně otevírat již uzavřené případy oceňování obchodních podílů. Ocenění podílu soudem tak musí představovat konečné řešení daného případu, které nelze ve světle budoucích skutečností přezkoumávat. Tento názor nakonec přijaly také soudy v USA.¹¹⁴ Pouze přítomnost podvodného či nepoctivého jednání jedné ze stran by mohlo odůvodňovat znovuotevření již projednávaného případu ocenění.

---

¹¹⁴ Metlyn Realty Corp. v. Esmark, Inc. 763 F.2d 826 (7th Cir. 1985).

6. Závěr kapitoly

Bez ohledu na vůli či přání právníků, soudců a advokátů, představují finanční procesy jako oceňování častou náplň jejich praxe. Tato problematika, která tradičně nebývá na právnických fakultách jakkoliv vyučována, však může představovat zásadní výzvu pro osoby právního zaměření pohybující se a praktikující v oblasti práva obchodních společností. Tento článek měl za cíl vysvětlit základní body diskutovaného procesu a upozornit na některá ryze právní úskalí, která mohou být řešena především soudci v rámci jejich kompetencí a dohledem nad řádným procesem soudních řízení. Porozumění základním bodům této problematiky tak představuje první krok na cestě postavit se této neprávni výzvě v právním světě obchodních korporací.

Mgr. Jan Dohnal, Právnická fakulta PF UP, student doktorského studijního programu. Kontakt na autora: jan.dohnal@outlook.com

Použité zdroje ke kapitole

Monografie

1. HAAS, Jeffrey. Corporate Finance In a Nutshell. 3rd Edition. West Academic. 2015. s. 175.
2. FERRAN, Eillis and CHAN HO, Look. Principles of Corporate Finance Law. 2nd Ed. Oxford University Press. 2013. 477s.
3. MAŘÍK, Miloš. Metody oceňování podniku - Proces ocenění základní metody a postupy. EKOPRESS. 2011. 493s.

Právní předpisy

1. Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích
2. Delaware General Corporation Law (Title 8, Chapter 1 of the Delaware Code)

Soudní rozhodnutí:

1. Weinberger v. UOP, Inc. Del. Ch., 457, A 2d 701 (1983).
2. Metlyn Realty Corp. v. Esmark, Inc. 763 F.2d 826 (7th Cir. 1985).
3. Pueblo Bancorporation v. Lindoe, Inc., 63 P.3d 353 (Colo.2003).
4. Global GT LP v. Golden Telecom, Inc., C.A. No. 3698-VCS (Del. Ch. Apr. 23, 2010).
5. Francis I. duPont & Co., 334 A.2d 216, 218-19 (Del. 1975).

EXEKUCE POSTIŽENÍM ZÁVODU

MGR. ZDEŇKA KAJLIKOVÁ

Anotace: Tento text v obecné rovině představuje jeden ze zajímavých způsobů provedení exekuce, a to provedení exekuce postižením závodu. Nejprve se zaměřuje na definice jednotlivých pojmů zejména na obsah pojmu závod. Dále poukazuje na podmínky, které musí být splněny, aby exekuce mohla být provedena postižením závodu a na roli správce závodu.

Klíčová slova: Exekuce, soudní exekutor, podnik, závod, jmění, podnikatel, věc hromadná, správce závodu, postižení závodu.

Abstract: In this contribution I would like to introduce generally one of the interesting method of the execution – recourse of works. First, I will direct on the definition of the name in particular the name of works. Furthermore, I will refer to the conditions that must be satisfied in order for the execution to be carried recourse of works and the role of administrator of the works.

Keywords: Execution, bailiff, business, works, wealth, businessman, public thing, administrator of the works, recourse of works.

1. Úvodní poznámky

Předchůdcem institutu postižení závodu byl prodej podniku, který se v právním řádu České republiky poprvé objevil novelou občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001 a který směřoval výhradně k prodeji podniku. Až novelou občanského soudního řádu zákonem č. 396/2012 Sb. účinnou od 1. 1. 2013 bylo nejen změněno názvosloví tohoto institutu, ale i rozšířen způsob postižení závodu o správu závodu.¹¹⁵

Domnívám se, že je vhodné na tomto místě nejprve připomenout definice pojmů, které jsou s postižením závodu spjaté, a to pojmu obchodní závod (závod), jmění a podnikatel.

Dle ust. § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) je obchodní závod organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.¹¹⁶

Dle ust. § 495 věty druhé OZ tvoří jmění osoby souhrn jejího majetku a jejich dluhů. Přičemž majetkem se rozumí souhrn všeho, co osobě patří.

Dle ust. § 420 OZ se za podnikatele považuje ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost

---

¹¹⁵ Dle ust. § 71 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, exekuční řád a o změně dalších zákonů (dále jen „EŘ“), nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci postižením závodu přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí postižením závodu.

¹¹⁶ Dle ust. § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, účinný ke dni 31. 12. 2013, se podnikem rozumí pro účely tohoto zákona soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.

živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, a to se zřetelem k této činnosti. Tato obecná definice je v následujících ustanoveních občanského zákoníku doplněna

o další speciální definice podnikatele založené na právní fikci a vyvratitelné právní domněnce.

Z výše uvedeného vyplývá, že závod je tvořen nejen aktivy, ale i pasivy, nejen hmotnými věcmi, ale i nehmotnými, kterými jsou např. zákaznická základna, know-how. Dle dalších ustanovení občanského zákoníku se koupě závodu považuje za převod činnosti zaměstnavatele.¹¹⁷

Již není výslovně stanoveno, že závod je věcí hromadnou, jelikož to vyplývá z jednotlivých ustanovení v jejich vzájemné souvislosti. Právě tato jeho vlastnost je jednou z výhod tohoto institutu v exekuci.

---

¹¹⁷ Dle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1499/2009 ze dne 8. 12. 2011 vztah mezi členem statutárního orgánu obchodní společnosti a touto obchodní společností, a tudíž ani z tohoto vztahu závazky vzniklé, nejsou součástí závodu a nepřechází tak na nabyvatele.

2. Rozhodnutí o postihu obchodního závodu

Soudní exekutor může rozhodnout o postižení celého závodu, části závodu, postižení podílu spolumajitele závodu a o prodeji rodinného závodu. Dokonce není vyloučeno ani provedení exekuce postižením vícero závodů povinného.

Dle ust. § 70 EŘ k exekuci postižením závodu nebo části závodu povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude doloženo, že závod nebo část závodu je majetkem povinného. Při provádění exekuce postupuje soudní exekutor přiměřeně podle občanského soudního řádu, a to s ohledem na zvláštnosti exekučního řízení, kterým je např. to, že soudní exekutor rozhoduje exekučním příkazem.

Při stanovení způsobu provedení exekuce postižením závodu musí soudní exekutor respektovat ust. § 58 odst. 2 EŘ, dle kterého nepostačuje-li jeden ze způsobů provedení exekuce k uspokojení oprávněného, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonem stanovenými způsoby. K provedení exekuce více nebo všemi zákonem stanovenými způsoby lze přistoupit současně nebo postupně. Nebrání-li to účelu exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky postupně:

- a) příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, nepostačuje-li to, pak příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu,
- b) příkázání jiné peněžité pohledávky s výjimkou pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, postižením jiných majetkových práv, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, správou nemovité věci nebo pozastavením řidičského oprávnění, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmena a),
- c) prodejem movitých věcí, prodejem nemovitých věcí, které povinný nepoužívá k bydlení sebe a své rodiny, postižením

- závodu nebo příkázáním pohledávky z penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmen a) a b),
- d) prodejem nemovitých věcí, které povinný používá k bydlení sebe a své rodiny, nepostačuje-li způsob provedení exekuce podle písmen a) až c).

V ust. § 58 odst. 2 EŘ je stanovena jakási hierarchie způsobů provádění exekuce, kdy k postižení závodu by se mělo přistupovat až po vyčerpání téměř všech možných způsobů, které má soudní exekutor k dispozici. Ovšem jelikož je závod hromadnou věcí, která může zahrnovat jak movité tak i nemovité věci, bude v některých případech účelnější, a to i po stránce nákladové, rovnou přistoupit k postižení závodu, než dávat přednost jednotlivým způsobům, a to prodeji movitých věcí či nemovitých věcí.¹¹⁸

Vztah mezi souběžně probíhajícími exekucemi upravuje zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, dle jehož ustanovení se přerušují nařízené exekuce, které postihují věci, práva a jiné majetkové hodnoty patřící k podniku a oprávnění z těchto exekucí mají jako věřitelé povinného právo na uspokojení z rozdělované podstaty, aniž by museli vymáhanou pohledávku přihlásit. Exekuce, které by postihovaly tyto hodnoty náležející k podniku nelze do skončení exekuce postižením závodu provést.

Než tedy soudní exekutor přistoupí k provedení exekuce postižením závodu, musí mít prokázáno, že závod je ve vlastnictví povinného. S tímto souvisí i následné identifikace závodu

---

¹¹⁸ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 393/2005 ze dne 27. 11. 2005 poté, co byl vydán exekuční příkaz o prodeji podniku, byl vydán exekuční příkaz k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti, účast společníka ve společnosti zaniká až tím, že je podle § 71 zákona č. 120/2001 Sb. a § 338za odst. 1 nebo 3 o. s. ř. zastavena exekuce prodejem podniku.

v exekučním příkaze. Soudní exekutor tak bude zřejmě vycházet např. z listu vlastnictví, z rozhodnutí soudu, ze smluv, z výpisů z rejstříků a na základě těchto informací bude schopen identifikovat závod povinného, a to zejména např. obchodní firmou povinného, sídlem povinného, identifikačním číslem, předmětem podnikání.¹¹⁹

Důležitá identifikace závodu v exekučním příkaze bude zejména v případech, kdy se bude postihovat pouze část závodu, popřípadě jeden závod z několika závodů ve vlastnictví podnikatele.

Pokud by měla být postižena pouze část závodu, musí se jednat o tzv. samostatnou organizační složku závodu, kterou v ust. § 503 definuje občanský zákoník jako pobočku, která je částí závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost

a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou. Je-li pobočka zapsána do obchodního rejstříku, jedná se o odštěpný závod. Z provedení exekuce tímto způsobem je vyloučena banka.

Důležitou osobou je správce závodu, který musí být ustanoven v exekučním příkaze. Správce závodu soudní exekutor vybere ze seznamu insolvenčních správců, popř. z osob, které v tomto seznamu nejsou zapsané, ale splňují podmínky pro jejich zápis do tohoto seznamu a s ustanovením souhlasí. Insolvenční správce je pro daný způsob provedení exekuce vhodnější osobou než sám

---

¹¹⁹ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 58/2007 ze dne 25. 2. 2009: K označení podniku zpravidla slouží údaje, jakými je identifikován v rejstříku či jiné evidenci. V případě, že se jedná o podnik, jenž je ve vlastnictví podnikatele – fyzické osoby – zapsané v živnostenském rejstříku, slouží k jeho označení jméno a příjmení podnikatele, jeho rodné číslo, místo podnikání, identifikační číslo apod. (§ 60 ŽZ). Pod tímto označením je zahrnuto vše, co podnikateli slouží nebo vzhledem ke své povaze má sloužit k podnikání, tedy vše, co podnikatel potřebuje při soustavné činnosti prováděné vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku (§ 2 odst. 1 ObchZ, § 2 ŽZ). Slouží-li k označení podniku údaje z obchodního, živnostenského či jiného rejstříku nebo evidence, je logické, že výpisy z těchto rejstříků či evidence bude oprávněný vlastnictví podniku povinným dokládat.

soudní exekutor, jelikož disponuje znalostmi i z jiných oblastí práva, které jsou zapotřebí při správě závodu, což ostatně osvědčují insolvenční zkoušky. Tento způsob provedení exekuce se blíží prohlášení konkursu v insolvenčním řízení. Doporučovala bych dopředu projednat s dotyčným jeho ustanovení do funkce správce závodu.

Pro postižení závodu je tedy důležitá především jeho identifikace v exekučním příkaze, nicméně dle ust. § 338g odst. 2 občanského soudního řádu, nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje na jmění, které slouží k provozování závodu nebo vzhledem ke své povaze má tomuto účelu sloužit, a to podle stavu, jaký tu je v době příklepu. Je tedy nezbytné, aby správce závodu svou činností – zjištění majetku náležejícího k závodu - vykonal s odbornou péčí, dbal, aby nedošlo bezdůvodně ke zmenšení majetku náležejícího k postiženému závodu, popřípadě, aby se majetek náležející k závodu očekávaným způsobem zvýšil.

Exekuční příkaz proto kromě obecných náležitostí musí obsahovat zákaz, aby povinný po doručení exekučního příkazu závod nebo jeho část závodu převedl na někoho jiného, aby majetek, který slouží k provozování závodu nebo vzhledem ke své povaze má tomuto účelu sloužit, převedl na jiného, zatížil jej nebo s ním jinak nakládal bez souhlasu správce. Dále uloží povinnému informační povinnost a přikáže, aby správci umožnil kdykoli nahlížet do účetní evidence a dalších písemností týkajících se závodu a bez omezení vstupovat do všech prostor závodu.

Dle ust. § 338k odst. 6 občanského soudního řádu ve sporech a v jiných řízeních, v nichž je povinný účastníkem a které se týkají závodu, je správce oprávněn povinného zatupovat i bez jeho souhlasu; má přitom obdobné postavení jako zástupce účastníka na základě procesní plné moci (§ 28a odst. 1). Po dobu, po kterou

správce závodu zastupuje povinného, nesmí jiné osoby povinného zastupovat nebo za něj jednat.¹²⁰

---

¹²⁰ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 4266/2015 ze dne 27. 1. 2016 není-li závazek k náhradě škody způsobené porušením povinnosti jednatele při výkonu funkce součástí závodu, netýká se závodu ani řízení o žalobě na nahrazení této škody. Správci závodu tudíž nesvědčí zákonné zástupčí právo podle § 338k odst. 6 OSŘ.

3. Závěr kapitoly

Z výše uvedeného vyplývá, že při provedení exekuce postižením závodu, nedochází k ukončení jeho provozu, nýbrž naopak se správce závodu za součinnosti povinného snaží o jeho zachování a zvyšování majetku, aby došlo co k největšímu uspokojení oprávněného a dalších osob. Na činnost správce závodu dohlíží soudní exekutor, který na základě zjištění, zejména ceny závodu anebo i jiných rozhodných hledisek, které si opatří, a po vyjádření oprávněného, dalších přihlášených osob a povinného, rozhodne, zda exekuce bude pokračovat správou závodu nebo bude nařízen jeho prodej v dražbě, popř. zda nepožádá oprávněného o souhlas s částečným zastavením exekuce ohledně tohoto způsobu provedení exekuce z důvodu nedostačujícího majetku pro uspokojení oprávněného.

Dle ust. § 338z občanského soudního řádu na vydražitele, do jehož majetku přešel vydražený závod, přechází

- a) majetek, který slouží k provozování závodu nebo vzhledem ke své povaze má tomuto účelu sloužit;
- b) práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví týkající se podnikatelské činnosti vydraženého závodu, ledaže by to odporovalo smlouvě o poskytnutí těchto práv nebo jejich povaze;
- c) práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů zaměstnanců působících ve vydraženém závodě;
- d) dluhy náležející k vydraženému závod, které nebyly uspokojeny při rozvrhu, včetně jejich zajištění.

Přechodem dluhu povinného nastupuje vydražitel jako dlužník na jeho místo; k přechodu dluhu se souhlas věřitele nevyžaduje.

Podle mého názoru provedení exekuce postižením závodu s ohledem na výše uvedené může v některých případech představovat na jedné straně efektivní způsob uspokojení pohledávky oprávněného a na druhé straně získání tzv. rozjetého závodu vydražitelem, který postoupil určité podnikatelské riziko

související se zachováním péče řádného hospodáře. Je důležité si zároveň uvědomit, že nedochází ke „koupi celé společnosti“, tudíž bude muset vydražitel vynaložit úsilí např. pro získání potřebných živnostenských či obdobných oprávnění. Postižení závodu vychází především z toho, že závod je věcí hromadnou a využívá pozitivně této jeho vlastnosti, přičemž nedochází k ukončení provozu závodu.

Mgr. Zdeňka Kajliková, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, studentka doktorského studijního programu. Kontakt na autorku: Zdenka.Kajlikova@atlas.cz

Použité zdroje ke kapitole

Komentáře

1. KASÍKOVÁ, M. a kol., Exekuční řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 957 s.
2. LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský soudní řád, exekuční řád, Wolters Kluwer, 2016.
3. SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol: Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s.

Právní předpisy

1. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
2. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, účinný ke dni 31. 12. 2013.
3. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, exekuční řád a o změně dalších předpisů.
4. Zákon č. 119/2011 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.
5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Soudní rozhodnutí

1. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1499/2009 ze dne 8. 12. 2011.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 393/2005 ze dne 27. 11. 2005.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 58/2007 ze dne 25. 2. 2009.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 4266/2015 ze dne 27. 1. 2016.